

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra psychologie

HOMOSEXUALITA A KŘESŤANSTVÍ
HOMOSEXUALITY AND CHRISTIANITY

Magisterská diplomová práce

Obor: **Psychologie**
Autor: **Mgr. et Bc. Xenie Dočkálková**
Vedoucí práce: **PhDr. Olga Pechová, Ph.D.**

Olomouc

2014

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci na téma: „Homosexualita a křesťanství“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci 28. listopadu 2014

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala všem ženám a mužům, kteří mi věnovali svůj čas, podíleli se na výzkumu a ochotně odpovídali na všechny položené otázky mnohdy velmi osobního charakteru. Bez nich by tato práce nemohla být napsána.

Můj velký dík patří mé rodině a mým přátelům, kteří mi nedovolili psaní diplomové práce vzdát.

Dále bych chtěla poděkovat vedoucí mé práce, PhDr. Olze Pechové, PhD., za její cenné rady, trpělivost a vstřícný přístup.

Obsah

Úvod.....	7
TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1. Základní pojmy.....	8
1.1. Sexuální identita, orientace a chování.....	8
1.2. Osobní a sociální identita.....	9
1.3. Homosexualita.....	10
1.4. Homosexuální orientace – homosexuální jednání.....	12
1.5. Homofobie, heteronormativita a heterosexismus.....	13
2. Esencialismus, či konstrukcionismus?.....	16
2.1. Esencialismus.....	16
2.2. Konstrukcionismus.....	18
3. Krátký přehled vývoje vnímání homosexuality.....	20
3.1. Hřích sodomie.....	20
3.2. Zločin sodomie.....	22
3.3. Uranismus, třetí pohlaví, homosexualita.....	24
3.4. Od homosexuality ke gay a lesbické identitě – LGBT.....	25
3.5. Queer teorie – zpochybnění konstruktů identity – LGBTIQQ.....	26
4. Bible a její postoj k „homosexualitě“.....	28
4.1. Starý zákon.....	29
4.2. Nový zákon.....	32
4.3. Teologie stvoření.....	36
5. Pastorační práce osob s odlišnou sexuální orientací.....	38
5.1. Katechismus katolické církve (KKC).....	38
5.2. Persona humana.....	39
5.3. Human Love.....	40
5.4. Homosexualitatis problema.....	41
5.5. Další dokumenty a iniciativy.....	42
5.6. Pastorační praxe v katolické církvi.....	43
5.7. Problematika homosexuálních vztahů a pastorační praxe v nekatolických církvích.....	46
6. Formování gay a lesbické identity.....	49
6.1. Coming out.....	49
6.2. Teorie a modely vývoje identity.....	50
6.3. Vývoj identity křesťana s odlišnou sexuální orientací.....	52
6.3.1. Stadia vývoje víry podle J. W. Fowlera.....	53
6.3.2. Proces řešení konfliktu a jeho řešení.....	54

7. Přehled literatury a kontext poznání jevu.....	58
PRAKTICKÁ ČÁST	63
1. Formulace výzkumného problému a cíl práce.....	63
2. Formulace výzkumných otázek.....	64
3. Metodologický rámec a výzkumný soubor.....	65
3.1. Strategie získávání výzkumného vzorku výzkumného souboru	65
3.2. Metody získávání a zpracování dat	66
3.3. Schéma polostrukturovaného rozhovoru.....	67
3.4. Etika	68
3.5. Charakteristika výzkumného souboru	68
3.6. Metody analýzy dat	74
4. Výsledky výzkumu.....	76
4.1. Vývoj sexuální identity	76
4.1.1. Období před prvním uvědoměním stejnopohlavní přitažlivosti.....	76
4.1.2. Pre-coming out	79
4.1.3. Vnitřní coming out – uvědomování si odlišné sexuální orientace	79
4.1.4. Reakce na uvědomění si odlišné sexuální orientace	81
4.1.5. Faktory, které ztěžují přijetí odlišné sexuální orientace.....	85
4.1.6. Vnější coming out	87
4.2. Vývoj víry	94
4.2.1. Výchova k víře v rodině.....	94
4.2.2. Konverze k víře.....	96
4.2.3. Dynamika vývoje víry.....	99
4.2.4. Víra a její význam v životě	101
4.3. Vliv víry na vývoj sexuální identity.....	102
4.3.1. Neexistence konfliktu.....	102
4.3.2. Uvědomění konfliktu mezi vírou a orientací.....	103
4.3.3. Zdroje konfliktu mezi vírou a orientací.....	104
4.4. Strategie řešení konfliktu víry a orientace	108
4.5.1. Maladaptivní strategie	109
4.5.2. Účinné strategie při integraci identity	111
4.6. Integrace identity.....	114
4.6.1. Sexuální identita je důležitá, ale ne v popředí.....	114
4.5.2. Homosexualita je součástí stvoření.....	115
4.5.3. Ne uzdravení z homosexuality.....	115
4.5.4. Význam sociální opory a partnerství	116
5. Odpovědi na výzkumné otázky	118
6. Diskuze 121	
6.1. Výzkumný soubor	121
6.2. Použitá metoda	121

6.3.	Získaná data a jejich interpretace	122
6.4.	Aplikace výsledků výzkumu a výhledy do budoucna.....	124
7.	Závěry.....	126
Souhrn.....		128
	Teoretická část	128
	Praktická část	132
Literatura:.....		135
Seznam příloh.....		142
	Příloha č. 1: Formulář zadání diplomové práce	
	Příloha č. 2: Český a cizojazyčný abstrakt diplomové práce	
	Příloha č. 3: Ukázka z rozhovoru	
	Příloha č. 4: Informovaný souhlas	

Úvod

Nějakou dobu jsem se pohybovala v křesťanském prostředí, kde jsem se setkala s jednou ženou, která velice těžce prožívala skutečnost, že ji přitahují ženy. Představa, že by se širší okolí dozvědělo o tom, že jí přitahují ženy, v ní vzbuzovaly myšlenku na sebevraždu, neboť tuto odlišnost vnímala jako stigma. Tato žena byla přitom rozhodnuta akceptovat postoj církve a žít v sexuální zdrženlivosti. Pod dojmem rozhovoru s touto ženou vznikla bakalářská práce „Křesťanství a vývoj lesbické identity“, na niž tato diplomová práce navazuje.

Vzhledem k malému počtu původních respondentů jsem se rozhodla výzkumný soubor rozšířit nejen o ženy, ale i o muže, a problematiku hlouběji prozkoumat. Málo pozornosti je věnováno nejen věřícím lesbickým ženám, ale i věřícím gayům. Nejde dle mého názoru jednu skupinu lidí poznávat odděleně od druhé, pokud nemáme dostatek informací a není s čím srovnávat.

Z bakalářské práce jsem převzala 1. kapitolu, kterou jsem přejmenovala na „Základní pojmy“ a více jsem rozpracovala část věnující se heteronormativitě, heterosexismu a homofobii. Kapitoly „Esencialismus, či konstrukcionismus?“ a „Krátký přehled vývoje vnímání homosexuality“ jsou nově přidané. Kapitola „Bible a její postoje k ‚homosexualitě‘, je jen mírně doplněná původní kapitola „Křesťanské postoje k homosexualitě vycházející z Bible“. Kapitola „Pastorace osob s odlišnou sexuální orientací“ vznikla přepracováním a spojením původních kapitol „Katechismus katolické církve, církevní dokumenty a dokument ČCE“ a „Letný nástin názorů na homosexualitu z křesťanského pohledu“. V kapitole „Formování gay a lesbické identity“ jsem se zaměřila jen na dva modely vývoje identity. Nově jsem do této kapitoly zařadila podkapitoly „Vývoj identity křesťana s odlišnou sexuální orientací“, „Stadia vývoje víry podle Fowlera“ a „Proces řešení konfliktu a jeho řešení“. Původní kapitola „Vývoj identity křesťana s homosexuální orientací“ se tak rozdělila do dvou kapitol. Různé pohledy na možné příčiny vzniku konfliktu mezi náboženskou a sexuální identitou byly zpracované v kapitole „Přehled literatury a kontext poznání jevu“.

Výzkumnou část jsem zaměřila na tři cíle: Zažívají lidé s odlišnou sexuální orientací konflikt mezi vírou a touto sexuální odlišností? Jaké strategie jim pomáhají tento konflikt zmírňovat, či dokonce vyřešit? A jaký vliv má víra na utváření identity člověka s odlišnou sexuální orientací?

TEORETICKÁ ČÁST

1. Základní pojmy

1.1. Sexuální identita, orientace a chování

Jednou ze základních složek identity každého člověka je sexuální identita. Za základní a většinou identitu je považována identifikace s heterosexuální identitou. Muže přitahují ženy a ženy muži. Někteří lidé, nejčastěji v období puberty a adolescence, jednoho dne zjistí, že je přitahují lidé stejného pohlaví a identifikují se postupem času s homosexuální identitou. Někteří zjistí, že je přitahují obě pohlaví, a jiní zjistí, že je po sexuální stránce nepřitahuje nikdo. Svět sexuality je velmi různorodý a nemělo by se na něj dívat z černobílé perspektivy.

Sexuologové rozlišují 4 základní komponenty lidské sexuality (Zvěřina, 1992): **sexuální identifikaci** (sexuální role), **sexuální orientaci** (erotická preference), **sexuální emoce** (vzrušení, emoce, zamilovanost) a **sexuální chování**. Pro identitu jedince jsou důležité všechny čtyři komponenty.

Pro většinu lidí je to, jestli jsou muž či žena, jedním ze základních aspektů jejich identity. Jsou lidé, kteří mají psychickou identitu jinou, než jaké je jejich biologické pohlaví. Mluvíme v takovém případě o **transsexualitě**. Je ale potřeba zmínit i existenci lidí, jejichž pohlavní identifikace není tak jednoduchá. Studium **intersexuality** se můžeme dozvědět o této problematice více. Někteří intersexuální jedinci mohou vykazovat nejen po biologické stránce, ale i po psychické stránce známky obou pohlaví a považovat se za androgynní jedince. Lidé, kteří nějakým způsobem překračují role daného pohlaví, neodpovídají daným stereotypním očekáváním, ale nechtějí své pohlaví změnit, se označují jako **transgender**.

Z pohledu erotické preference rozlišujeme orientaci **heterosexuální**, **homosexuální** a **bisexuální**. Nově se za samostatnou sexuální orientaci někdy považuje i **asexualita**. Je velmi nesnadné definovat pojem sexuální orientace, existuje více pohledů, přístupů a definic. Jsou behaviorální, psychologické, kombinované, sociologické, náboženské... Někdy je pojímána dualisticky, jindy jako kontinuum. Shoda neexistuje ani v otázce neměnnosti (Ondrisová et al, 2002). V této práci bude sexuální orientace vnímána spíše jako kontinuum, nicméně vždy záleží na prožívání a vnímání konkrétního člověka, někdo to má velice vyhraněné a tak může mít tendenci vnímat sexuální orientaci spíše dualisticky, někdo pociťuje jistou nevyhraněnost a bude převažovat pohled kontinuální.

Pro určení **sexuální orientace** jsou důležité 4 aspekty (Hamer, 1994): **sexuální přitažlivost**, **sexuální chování**, **sexuální fantazie** a **sebeidentifikace**. Je důležité si uvědomit, že sexuální orientace nemusí být vždy v souladu s chováním. Homosexuálně orientovaný člověk se celý život může chovat heterosexuálně, nebo žít v sexuální zdrženlivosti. Heterosexuální člověk se může za určitých okolností chovat homosexuálně či bisexuálně, anebo žít také v celibátu.

Za zmínku stojí také případný vztah mezi pohlavní identitou a sexuální orientací. Dříve převažoval názor, že lidé odlišné sexuální orientací odpovídají opačnému pohlaví – mluvilo se o inverzi a pohled byl spíše blízký tomu, co dnes nazýváme transsexualita.

1.2. Osobní a sociální identita

Osobní identita je dána přesvědčením jedince o jeho vlastnostech, schopnostech a zručnosti (Tajfel, 1981) a vytváří se hlavně v interakci s rodinným prostředím, **sociální identita** je „*aspekt sebepojetí jedince, který je odvozen od členství ve skupině, či ve skupinách, spolu s hodnotou a emocionálním významem spojeným s tímto členstvím*“ (Tajfel, 1981, s. 255).

Vytvoření stabilní identity je dle Eriksona důležitým úkolem v období dospívání. To je období, kdy mladí lidé jsou většinou na středních školách či v učení, a je to období, kdy jsou nejčastěji konfrontováni se svojí sexualitou a případnou odlišností. V tomto období mladí lidé svoji osobnost dotvářejí a upevňují. V důsledku zvýšené nejistoty mohou být více netolerantní k odlišnosti, jak i dokládají výzkumy, podle kterých dospívající bývají méně tolerantní k homosexualitě než v pozdějším věku (Janošová, 2002).

Sexuální identita se v případě odlišné sexuální orientace může stát jedním z východisek pro sociální identitu. Velmi těžká situace nastává v případě lidí, kteří se hlásí k nějaké církvi a považují se za věřící. Jejich sociální identita příslušníka církve se dostane do konfliktu nejdříve se sexuální identitou, která ale časem může přerůst v konflikt s identitou sociální. Píšu může, neboť ne každý se musí dostat do kontaktu s gay a lesbickou komunitou a identifikovat se s ní, aniž by popřel svoji přitažlivost k osobám stejného pohlaví.

Tajfel vychází z toho, že jednotlivci jsou motivováni dosáhnout vysokého osobního i skupinového sebehodnocení a udržet si ho. Skupinové zkreslení má dle něho podobnou dynamiku jako potřeba kladného sebepojetí. Lidé budují své sebepojetí a sebevědomí jako součást identifikace se skupinou a s vírou, že tato skupina lidí je lepší než jiná skupina lidí

(Tajfel & Turner, 1986). Věřící člověk, který odvozuje své kladné sebepojetí z příslušnosti k nějaké církvi, má více či méně vybudovanou náboženskou identitu. Ve chvíli, kdy zjistí, že je nejspíš odlišně orientovaný, čeká jej cesta, jak sladit s náboženskou identitou tuto informaci. Jiná situace může být v případě, kdy si člověk nejdříve uvědomí odlišnou sexuální orientaci a teprve poté se identifikuje s nějakou církvi. Velmi často může jít i o paralelní vývoj, kdy si mladý člověk uvědomí svoji sexuální odlišnost a zároveň si nachází svoji cestu k víře a případně ke konkrétní církvi.

1.3. Homosexualita

Je homosexualita vrozená, daná geneticky či získaná teprve v průběhu raného vývoje v důsledku špatného vztahu s rodičem stejného pohlaví, přílišnou fixací na matku, jejím příliš ochranným postojem, zneužíváním...? Na to v současné době stále neexistuje jednoznačná odpověď.

V kontextu křesťanského prostředí je ale důležité se zmínit o rozlišování homosexuality geneticky podmíněné a získané teprve v průběhu vývoje. I v „Psychologickém slovníku“ od Hartla a Hartlové (2000) se uvádí, že většina odborníků dělí homosexualitu na vrozenou a získanou. Mnozí křesťané a církevní představitelé uznávají, že někteří lidé se s homosexualitou rodí, a vnímají ji jako součást identity, ale mnozí představitelé existenci homosexuální identity neuznávají a považují ji za neurózu. Z jiného úhlu pohledu ale existenci homosexuální identity neuznávají představitelé queer teorie, o které se zmíním více v 3. kapitole. Je tedy otázka, existuje-li něco jako homosexuální identita.

Co si tedy máme představit pod slovem homosexualita? Skládá se ze dvou slov – z řeckého slova homos = stejný a latinského slova sexus = pohlaví. Poprvé toto slovo použil Karl Maria Kertbeny, vlastním jménem Benkert, v roce 1867 (in Money, 1988) a vyjadřuje „celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný stav, jenž je charakterizován tím, že nositel tohoto stavu je pohlavně přitahován a vzrušován osobami stejného pohlaví“ (Brzek & Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 19).

Bohužel tento pojem není úplně nešťastnější. Nevystihuje podstatu vztahu k osobě stejného pohlaví. Partner stejného pohlaví není jen partnerem sexuálním, což je zjednodušení, kterého se dopouští až již nezáměrně či záměrně mnoho lidí, ale je to hlavně životní partner, s kterým má daný jedinec vztah. Zvláště konzervativní až fundamentalističtí křesťanští autoři vidí v homosexualitě jen sexuální rovinu, ukojení pudů a požitkářství.

Rozhodně nejde jen o sexuální stránku, ale i o rovinu emoční a psychickou. Ano, součástí partnerského vztahu je i žitá sexualita, ale ta je v ideálním případě vyjádřením intimity, důvěry a vzájemného závazku obou partnerů. Důležitou součástí je pocit zázemí a domova.

Sexu samotného by se možná někteří i dokázali zříci, co je ale daleko těžší, je nemožnost naplnění vztahové, emoční roviny. Samota je pak hlavním problémem, s kterým se musí lidé potýkat, neboť jim chybí člověk, s kterým je možné každodenně sdílet dobré věci, i ty špatné.

V důsledku jen sexuálních konotací byly proto snahy pojem homosexualita nahradit jinými pojmy, jako homofilie, homoerotická orientace, homotropie atd. (Hartl & Hartlová, 2000). Důvodem byla snaha nevnímat jen sexuální stránku, ale zdůraznit existenci emoční a vztahové stránky. Ani tyto pojmy nejsou úplně přesné a jejich používání se nevžilo. Pokud to nebude nezbytně nutné, budu se pojmu homosexualita vyhýbat a používat spíše sousloví odlišná sexuální orientace, nicméně někdy je použití tohoto pojmu nejjednodušší a nejkratší. Tento pojem vnímám do určité míry jako neutrální a zastřešující pro samotný jev homosexuálního jednání, nicméně pokud budu mluvit o konkrétních lidech, pojmu homosexuál se budu vyhýbat, pokud oni sami se tak nenazývali.

Muž, který je orientován na muže, se označuje jako **gay** a žena orientovaná na ženy jako **lesba**. Můžeme se setkat i se slovem lesbička, ale na toto slovo je mnoho lesbických žen alergických a nepoužívají ho (Procházka, 2002). Od 80. let 20. století se používá také pojem **queer**, který zahrnuje nejen gaye a lesby, ale také bisexualitu, transsexualitu, intersexualitu – ve zkratce všechny, co nějakým způsobem neodpovídají tradičním stereotypům vážícím se k pohlavní identitě a sexualitě (Clarke, Ellis, Peel, & Riggs, 2010). Dále se můžeme setkat se zkratkou LG, LGB, LGBT, LGBTIQQ – v závislosti na tom, jak velkou skupinu chceme zkratkou zahrnout - lesby (L), gaye (G), bisexuály (B), transgender (T), intersexuály (I), queer (Q) a questioning – dotazující se (Q). Nejčastěji se používá zkratka LGBT.

Egosyntonní a egodystonní homosexualita vyjadřuje to, do jaké míry je člověk smířen s tím, že jeho žádoucím životním partnerem je osoba stejného pohlaví (Hartl & Hartlová, 2000). **Egosyntonní homosexualita** vyjadřuje smíření člověka se svojí orientací, **egodystonní homosexualita** naopak to, že člověk s touto orientací smířený není a může toužit po změně na heterosexuální orientaci. Často se s egodystonní formou homosexuality můžeme setkat v křesťanských kruzích. Pokud je člověk s homosexualitou smířen, pak je velice časté, že dochází k **homosexuální identifikaci** - jsem gay, jsem lesba (Procházka,

2002). Pojmy gay a lesba vnímám opět jako zastřešující pojmy a mohou zahrnovat různé pojmy vážící se k odlišné sexuální orientaci.

Homosexualita dnes v odborných kruzích není považovaná za nemoc, ani v Diagnostickém a statistickém manuálu (DSM), ani v Mezinárodní klasifikaci nemocí (MKN). Za poruchu se v MKN 10 považuje pouze egodystonní homosexualita. Z DSM byla homosexualita jako diagnóza vyňata v roce 1973 na základě hlasování Americké psychiatrické asociace (APA). DSM je americká klasifikace duševních poruch a v současnosti platí verze DSM-V. MKN je evropská klasifikace poruch a v současnosti platí 10 revize a připravuje se 11.

1.4. Homosexuální orientace – homosexuální jednání

Důležité v rámci homosexuality je rozlišování mezi homosexuální orientací a homosexuálním jednáním. **Homosexuální orientace** je trvalá a neměnná charakteristika člověka, který je sexuálně a citově přitahován k osobám stejného pohlaví. **Homosexuální jednání** označuje jednání, které ale nemusí vůbec vypovídat o orientaci takto jednajícího člověka. Určuje se velice snadno právě tím, že se projevuje navenek. Často se s ním můžeme setkat v prostředích, kde je zvýšená koncentrace osob stejného pohlaví, např. ve vězeních, vojenském prostředí, ústavech atd.

Určit homosexuální orientace je složitější, záleží na tom, jak to cítí a vnímá konkrétní člověk. Žádná metoda není spolehlivá. Vše je komplikovanější tím, že existují lidé, kteří jsou přitahováni jak ženami, tak muži – bisexuálové (Brzek & Pondělíčková-Mašlová, 1992). Bisexualita sice není některými sexuology jako orientace uznávaná (Weiss, 2006), nicméně teorie jsou jedna věc, konkrétní existence lidí, kteří jsou přitahováni lidmi bez rozdílu pohlaví, věc druhá. Můžeme se také setkat s pojmem **fluidní sexualita** (Clarke et al, 2010), což vyjadřuje určitou nestálost sexuality, proměnlivost a není to možné úplně zaměňovat s pojmem bisexualita. Někteří lidé tak mohou mít jako trvalou charakteristiku právě fluidní a tedy proměnlivou sexualitu.

Člověk, který se chová homosexuálně, nemusí být odlišně orientovaný, podobně člověk, který se chová heterosexuálně, nemusí být heterosexuální. Mnoho lidí s odlišnou sexuální orientací se pokusilo v určité životní fázi adaptovat na heterosexualitu, anebo si svoji orientaci nemusí uvědomit do konce života. Kinsey vypracoval sedmibodovou škálu sexuálního chování, kdy na jedné straně je výlučná homosexualita a na straně druhé výlučná heterosexualita (LeVay, 1996). Mezi těmito krajními póly jsou ti, kteří jsou v různé míře

přítahování jak muži, tak ženami. Sexuální orientace není vnímána jako kategoriální, ale dimenzionálně a kontinuálně.

Rozlišování mezi chováním a orientací se děje často v církevním prostředí, kde se vedou bouřlivé debaty o příčinách homosexuality. Rozhodně ne všichni uznávají existenci homosexuální orientace a homosexuální identitu. Homosexualitu ztotožňují pouze s homosexuálním jednáním, které se dá změnit a léčit (Aardweg, 2003; Ange, 1995; Cohen, 2003). Autoři, uznávající léčbu vírou, nazírají na homosexualitu jako na nepřirozenou, hříšnou, ale léčitelnou – modlitbou, půsty a právě vírou.

1.5. Homofobie, heteronormativita a heterosexismus

Proč je pro mnohé lidi tak těžké uvědomit si svoji odlišnost ohledně zájmu o osoby stejného pohlaví, nebo si to ani nejsou schopni uvědomit, či to popírají? Uvědomění a přiznání odlišnosti je ztížené existencí stereotypů, předsudků a odporu k lidem, kteří se obecně nějak liší. Odlišně orientovaný člověk naráží na předsudky a odpor k homosexuálně orientovaným lidem. Jedním z pojmů, který se snaží popsat tento odpor, je homofobie.

Homofobie odkazuje ve svém doslovném překladu na fobii ze stejnosti či fobii z člověka obecně (Herek, 2000), což není pravda. „*Termín homofobie je velmi nešťastně vytvořen, neboť se používá ve smyslu, který je velmi vzdálen fobiím jako zavedené nosologické jednotce*“ (Pechová, 2005). Herek (2000) uvádí, že zatímco ve fobiích je dominantní emocí úzkost, v heterosexuálních negativních postojích k odlišně orientovaným lidem bývá často dominantní emocí hněv a odpor. A to slovo homofobie nepostihuje.

Tento termín byl poprvé použit v roce 1967 G. Weinbergem a dále se mu věnoval v knize „*Society and the Healthy Homosexual*“, která vyšla v roce 1972. Kniha byla důležitá i tím, že Weinberg nespojoval homosexualitu s nemocí. Homofobie označovala iracionální odpor a strach z homosexuálních osob a jejich životního stylu, strach z nákazy a oslabení takových hodnot, jako je rodina a domov, což může vést až k velké brutalitě (Herek, 2004). Herek ještě upozorňoval na to, že zatímco u fobií se člověk snaží změnit a úzkost vnímá jako nepochopitelnou a obtěžující, u homofobie mnohdy není snaha se změnit a hněv a odpor jsou vnímány jako ospravedlnitelné.

Ačkoliv je tento termín zavádějící, podobně jako xenofobie, snahy o zavedení jiné terminologie neuspěly. Herek (2007) později používal termín sexuální předsudky, ale homofobie se používá dále. Tímto termínem se v současnosti tedy „...rozumí široká škála chování, jejichž společným jmenovatelem je neopodstatněný strach, předpojatost,

diskriminace, negativní postoj či nenávisť k reprezentantům tzv. gay komunity, tzn. homosexuálům, lesbičkám a bisexuálům“ (Komenda, 2000, s. 101). Homofobie vyjadřuje postoje spojené se strachem, odporem, hněvem či averzí, jež lidé vyjadřují a zažívají ve spojení s lidmi s odlišnou sexuální orientací. Později se objevily i termíny jako lesbofobie, transfobie či bifobie (Herek, 2004). Homofobie může být vyjádřením úzkosti z vlastní homosexuality, ale rozhodně ne vždy. Mnohdy je součástí vyznávané ideologie nebo náboženské víry a je vyjádřením přesvědčení souvisejícím s touto ideologií či náboženskou vírou.

Homofobie vyrůstá z heterosexismu, z přesvědčení, že přirozená a normální je heterosexuality, a ta je tudíž nadřazená homosexualitě. Herek (2010) popisuje **heterosexismus** jako ideologický systém, který považuje homosexualitu za deviantní, podřadnou, hříšnou a ohrožující. Diskriminace, nepřátelství a násilí vůči lidem s odlišnou sexuální orientací je ospravedlnitelná a nutná. Normální je heterosexuality a má být chráněna. Tento postoj byl formován židovsko-křesťanským náboženstvím a je prostoupen celou společností. Odráží se v institucích, nejvíce ve školství, zákonodárství a v církvích. Heterosexismus nikoliv náhodou odkazuje k termínům jako rasismus či sexismus. Tak jako rasismus očerňuje na základě barvy pleti a sexismus na základě příslušnosti k pohlaví, heterosexismus očerňuje na základě odlišné sexuální orientace. Pod pojem heterosexismus spadá i nevědomé považování heterosexuality za jediné správné a přirozené. Patří sem například automatický předpoklad, že dívka má přítele, muž si do tanečních vezme ženu apod.

Velmi podobný význam má i pojem **heteronormativita**, který zavedli představitelé queer teorie. Taktéž znamená to, že heterosexuality je přirozená a normální, tudíž správná. Součástí heteronormativity je heterosexuální předpoklad, že sexuální a manželské vztahy jsou možné jen mezi mužem a ženou. Heteronormativita je spojována s heterosexuálním patriarátem, s nadvládou heterosexuálních mužů nad všemi ostatními, s útlakem žen a lidí neheterosexuálních (Clarke et al, 2010).

Pojmy heteronormativita a heterosexismus se často používají jako synonyma. Heteronormativita by se mohla používat tehdy, když je heterosexuality vnímána jako norma a homosexualita jako odchylka bez hodnotících soudů, kdy se jaksi automaticky a nevědomě předpokládá, že někdo je heterosexuál, protože je to prostě „normální“ a vzhledem ke statistické normě se to dá předpokládat. Heterosexismus by zahrnoval taktéž postoj, že heterosexuality je norma, ale je zároveň nadřazená homosexualitě, která je vnímána jako

podřadná, ohrožující a případně i hříšná. Odsud je již jen krok k diskriminaci a homofobním projevům.

Vraťme se ale na chvíli ještě k homofobii. V odborné literatuře můžeme narazit na rozlišování mezi vnější a internalizovanou homofobií. Homofobie okolí zaměřená proti odlišně orientovaným lidem spadá pod **vnější homofobii**. **Internalizovaná homofobie** pak označuje strach, odpor a obavu lesbických žen, gayů a bisexuálů (LGB) ze své odlišné orientace. Za těmito negativními emocemi a postoji je heteronormativita či heterosexismus, zvnitřněné stereotypy a předsudky, nedostatek informací atd. Všechny výše zmíněné negativní jevy - homofobie, internalizovaná homofobie, heteronormativita a heterosexismus - jsou přítomné ve společnosti a ve zvýšené míře v různých náboženstvích, křesťanství nevyjímaje.

2. Esencialismus, či konstrukcionismus?

Ve vztahu k homosexualitě a vývoji homosexuální identity, ale nejen k ní, se v současné době uplatňují dva přístupy, které jsou mnohdy pojmány jako vzájemně se vylučující. Na jedné straně mluvíme o esencialistickém přístupu a na straně druhé o konstrukcionistickém¹. Tento spor možná daleko více zaměstnává intelektuály a akademiky než běžné gaye či lesby, nicméně považují za důležité se aspoň ve stručnosti a značně zjednodušené formě o těchto dvou přístupech zmínit. Mají dopad na to, jakým způsobem mohou lidé se stejnopohlavními touhami vnímat svoji identitu. Mou ambicí na těchto pár stránkách není rozhodnout, který přístup je správný a který ne. Ono spíše, jak to tak často bývá, mají pravdu obě strany a obě se mýlí. Oba přístupy není nutné vnímat konkurenčně a jako nesmiřitelné tábory, spíše je možné je vnímat tak, že se vzájemně doplňují a jsou dvěma stránkami téže mince. Oba přístupy jen dávají důraz na jiné věci a ty se dostávají do popředí (Putna, 2013). Ze sociálního konstrukcionismu a z druhé vlny feminismu vychází queer teorie, které se budu stručně věnovat v další kapitole.

2.1. Esencialismus

Velmi zjednodušeně tento přístup znamená, že **homosexualita je vnímána jako daná, vrozená**. Napříč dějinami **má homosexualita stejnou podstatu = esenci**. Ať již mluvíme o sodomitovi, invertovaném v 19. století či gayovi z 20. století, vždy se jedná pouze o měnící se formy téže identity, orientace či založení. Měnily se podmínky, které potlačovaly či umožňovaly to, aby se tato identita mohla projevit. Pokud se v historii tato identita neprojevila, mohlo jít o prostředí, kde byla příliš silná restrikce, nebo bylo homosexuální jednání součástí kultury a rituálů (Himl, Seidl, & Schindler, 2013).

Z hlediska esencialismu se dá říci, že moderní věda **odhaluje to**, co zde vždy existovalo, ale nebylo to správně pojmenováno a popsáno. Za klasika esencialismu je považován **Magnus Hirschfeld** (Putna, 2013). I současná definice homosexuality je

¹ V odborné literatuře je možné se setkat s pojmy konstrukcionismus i konstruktivismus. Někdy jsou tyto pojmy vnímány jako synonyma, ale ne vždy. Nejčastěji se s pojmem konstrukcionismus pojí slovo sociální a s pojmem konstruktivismus slovo radikální, ale opět ne vždy.

v podstatě esencialistická – je to trvalý stav, neměnný atd. S esencialistickým přístupem se pojí pojmy jako **danost, vrozenost, trvalost, neměnnost, nemožnost volby**. Velkou roli zde hrají biologické vědy. Podle LeVaye (1996) biologie upevňuje v gay lidech to, co oni sami o sobě vědí, co je jejich integrální součástí a tvoří jejich pravé hlubinné Já.

Na tomto přístupu založil Hirschfeld a další snahu o odrestnění homosexuality, či lépe řečeno homosexuálního jednání (Seidl, 2012). Vrozenost a neměnnost homosexuality má vyvolat pozitivní přístup k ní, či alespoň neutrální. Mnozí obhájci rovnocenného přístupu ke gayům a lesbám zastávají tento postoj, neboť mnozí křesťanští odpůrci homosexuálních partnerských vztahů zdůrazňují to, že jde o volbu, což implikuje mravní zvrácenost.

Za významného představitele esencialistického přístupu ze zahraničních autorů je považován **John Boswell**, autor knihy „Christianity, Social Tolerance and Homosexuality...“ (1980) či u nás **Jiří Fanel** (2000). Oba anachronicky používali slovo gay. Nicméně podobně anachronické je používání pojmu homosexuál. Můžeme používat homosexuální chování, jelikož to již nevypovídá nic o identitě daného člověka, stejně tak můžeme použít slovo stejnopohlavní chování. My o identitě lidí v minulosti bohužel nemáme dost informací.

Esencialismus zdůrazňováním jedné neměnné identity napříč dějinami vytváří vědomí kontinuity mezi jednotlivými aktéry a umožňuje současným gayům a lesbám identifikovat se s homosexuálně jednajícími Řeky a umožňuje snadnější formování identity. Tím, že zdůrazňuje kontinuitu, trvalost, danost či neměnnost, se snaží zabránit snahám o léčbu homosexuality a její odstranění jako společensky nežádoucího jevu. Radikální esencialismus vidí tedy jednu neměnnou identitu, která je přítomna ve všech historických obdobích a kulturách. Minimalistická verze uznává, že ve všech obdobích a kulturách existovala stejnopohlavní touha, náklonnost a její fyzické vyjádření formou sexuálního styku (Himl, Seidl, & Schindler, 2013).

Tento přístup mohou volit lidé, ač to tak nejspíš nenazývají, v počátku vytváření stabilní identity. Pokud člověk přijímá své odlišné sexuální zaměření problematicky, může se stát, že potřebuje vnímat odlišnou sexuální orientaci jako neměnnou, danou, vrozenou, protože mu to může dodávat větší jistotu v jeho počáteční nejistotě (Sedláček, 2007). Důraz na nezměnitelnost orientace mu může dávat dostatečně silnou argumentaci v případě, že jeho okolí se jej snaží přesvědčit, že se u něj jedná jen o rozmar, nemoc, přechodnou fázi atd.

Zvláště v případě konfliktu mezi vírou a orientací může mít člověk zvýšenou potřebu vnímat svoji sexualitu jako jasnou a jednoznačnou, protože pokud by byl schopen mít i vztah

s osobou opačného pohlaví, měl by rezignovat na touhu po vztahu s osobou stejného pohlaví a navázat „normální“ či „přirozený“ heterosexuální vztah.

2.2. Konstrukcionismus

Jak píše Pavel Himl (2013), sexuální styky a silné emocionální vazby mezi osobami stejného pohlaví existovaly vždy, nicméně homosexualita jakožto slovo, koncept, představa či identita nikoliv (Himl, Seidl, & Schindler, 2013). Konstrukcionismus v otázce homosexuální identity zdůrazňuje sociální a kulturní podmíněnost této identity, nicméně vyhraněný konstrukcionismus vnímá homosexualitu jen jako výtvor sociálního prostředí a nepočítá s ničím, co by mohlo být bráno jako něco stálého a neměnného. **Homosexualita není danost, ale konstrukcí.** Důležitými pojmy jsou tedy **konstrukce, proměnlivost identity, homosexualita jako volba, nesamozřejmost.**

Vnímání homosexuality jako volby a kulturně podmíněné konstrukce může dávat bohužel argumenty stranám, které nejsou nakloněné rovnoprávnému postavení homosexuálních partnerských vztahů. Za všechny můžeme zmínit křesťanské fundamentalisty, které tak lze vlastně považovat za nevědomé zastánce konstrukcionismu (Putna, 2003). Na druhé straně snaha neustále poukazovat na proměnlivost různých pojmů má ve vědě jistě své místo, jedním z cílů těchto snah je překonávání diskriminace na základě stereotypů.

Za klasika konstrukcionismu je považován **M. Foucault**, který ve svých „Dějínách sexuality I.“ (1999) prohlásil, že homosexuál se jakožto osobnost, která je definovaná prostřednictvím trvalé, nezvolené sexuální orientace, rodí až teprve v 19. století s rozvojem přírodních věd.

Moderní věda zde na rozdíl od esencialismu neodhaluje něco, co zde vždy bylo, ale **vynalézá** něco nového, co zde dříve nebylo. Konstrukcionismus není založen na přírodních vědách, ale na **humanitních vědách**, jako je sociologie, kulturní antropologie, historiografie, gender studies atd. (Putna, 2003).

Konstrukcionismus umí dát odpověď na otázku, jak se proměňuje pohled společnosti na různé jevy, jak se formuje identita, ale nedokáže již vysvětlit, proč někdo něco pociťuje a jiný nikoliv. Dokáže dát odpověď na to, jak se formovala či neformovala identita z pohledu zástupců elitních diskurzů – teologů, lékařů, právníků, zastánců homosexuální emancipace. Méně již dokáže dát odpověď na to, jak lidé se stejnopohlavní náklonností vnímali svoji identitu (Seidl, 2012).

To, jak vnímali sami sebe jednotliví lidé v jednotlivých dobách, není zatím dostatečně prozkoumáno, nic nás ale neopravňuje k jednoznačnému soudu, že identita na základě stejnopohlavní touhy je výtvor teprve posledních dvou století. Nicméně je více než pravděpodobné, že dnešní pojetí gay a lesbické identity nemůžeme jednoduše přenášet do jiných kulturních a historických období. Stačí jen studovat vývoj moderních národů a sebezpojetí jednotlivých lidí různých období. Člověk žijící v českých zemích ve 14. století se neidentifikoval jako Čech (Hroch, 2000).

Lidé, kteří již dosáhli stabilní identity, nemusí tolik trvat na danosti či neměnnosti sexuální orientace, můžou být více otevření tomu, co přinese život. Pokud již dosáhli integrace a sexuální orientace není středobodem jejich identity, již není tak ohrožující připustit, byť jen teoreticky, možnost, že mají volbu. Tím nechci tvrdit, že sexuální orientace je změnitelná, ale spíše je zde prostor pro lidi, kteří se na kontinuu heterosexuality – homosexuality nenacházejí na extrémních pozicích a z různých důvodů si nechtějí připustit, že je přitahují obě pohlaví. Často to mohou být náboženské důvody, konformita atd.

Pokud člověk není definován výhradně svojí orientací, má vybudované zdravé sebevědomí, které se opírá o více zdrojů, již není taková potřeba zdůrazňovat danost a neměnnost. Možná, že okolí dále vidí v jeho sexuální orientaci rozmar, nemoc či přechodnou fázi, ale on si je natolik jistý sám sebou, že jej to neohrožuje a neznejšťuje.

3. Krátký přehled vývoje vnímání homosexuality

V této kapitole chci ukázat, jak se v průběhu historie proměňovalo vnímání stejnopohlavního chování v Evropě. Od hříchu, přes zločin, nemoc, k variantě normální sexuality, kdy homosexualita je vnímána jako rovnocenná heterosexualitě, až ke snahám zrušit dichotomii heterosexualita/homosexualita. Se všemi pojetími se můžeme stále setkat. V křesťanském prostředí, zvláště v internetových diskuzích, se stále objevují slova sodomie a sodomita. Homosexualita je stále v některých zemích trestná. Stále je považována za hřích, zločin i nemoc.

3.1. Hřích sodomie

V minulosti nemůžeme mluvit o gay či lesbické identitě v moderním slova smyslu. Bohužel nemáme zatím k dispozici dost pramenů k tomu, abychom zjistili, jak se dříve lidé se stejnopohlavními touhami vnímali. Stejnopohlavní aktivita byla vnímána jako hřích proti přirozenosti a byla označována jako **sodomie**. Důraz byl kladen na sexuální aktivitu a případný citový vztah nebyl brán v potaz. Ten, kdo páchal hřích sodomie, byl označován za **sodomitu**. Ačkoliv současní křesťanští fundamentalisté si pod pojmem sodomie představují hlavně homosexuální styk, realita nebyla tak jednoznačná. A sodomie nebyla jediným pojmem, kterým se označovali lidé se stejnopohlavními aktivitami. Pod pojem **sodomie** spadal jakýkoliv **sexuální styk, kde nešlo o reprodukci**. Mohlo jít o styk se zvířetem, stejnopohlavní styk, jakýkoliv nepřirozený styk mezi mužem a ženou – orální, anální, v jiné, než misionářské poloze, zneužití, incest... Mohlo jít také o sex z donucení či zneužití nadřazeného postavení či dokonce o užití násilí. Dalšími pojmy, které označovaly homosexuální styk, mohly být také pederastie či smilstvo proti přirozenosti... (Himl, 2013).

Dalším důležitým faktem bylo to, že sodomie bývala označována za „**němý hřích**“ (peccatum mutum), o němž je dle některých teologů lépe raději mlčet pro jeho odpornost a možnou návodnost (Himl, 2013).

Problematika stejnopohlavního jednání a sodomie je složitá, neboť většina informací o stejnopohlavním jednání a sodomii je dochována v souvislosti s trestněprávním kontextem. Předmoderní právo je náboženské, vychází z něj. Sodomie je vnímána jako jeden z nejtěžších hříchů i zločinů. Je to dáno právě propojením náboženství a trestního práva. Sodomie je hřích proti přirozenosti, proti Bohu. A trestem mohlo být upálení. Sodomie byla závažným proviněním podobně jako kacířství či odpadlictví a často byla dávána do souvislosti

s kacířstvím, kdy kacíř byl vnímán zároveň jako sodomita a sodomita jako kacíř (Mills, 2012). A tomu odpovídal i trest, alespoň v teoretické rovině.

Dle Trumbacha (2012) se na dobu do 19. století není možné dívat jako na dobu, kde je dominantní heteronormativita, protože situace jednak nemusela být tak jednoznačná a jednak se věci neposuzovaly podle normy, ale podle toho, jsou-li přirozené a odpovídající Božímu plánu a řádu (in Mills, 2012).

Sodomie se přičí Božímu řádu nejen tím, že nepodporuje reprodukci, ale i proto, že se přičí řádu pohlaví. Proto například Lomnický mohl styk ženy se ženou vnímat jako závažnější hřích než styk dvou mužů, neboť se žena chová jako muž aktivně a dominantně, místo toho, aby byla podřízena muži a pasivní (Lomnický z Budče, 2000).

Sodomie byla také ztotožňována s čarodějnictvím, s jinými zeměmi více na jih a na východ, s Orientem, a tedy s islámem. Přeneseně sodomský neznámá jen stejnopohlavní styk, ale nejhlubší odpadnutí od křesťanství, a nelidský v této souvislosti znamená nekřesťanský. Orient byl ztotožňován s leností, pasivitou, zženštilostí a zvířecí nekulturností. Sodomie se ztotožňovala s kulturní pokleslostí a necivilizovaností. A také s nepřáteli křesťanství a jako taková byla vnímána jako hrozba pro společenské uspořádání.

Osvícenský přístup k sodomii již neobsahuje v první řadě náboženské zdůvodnění, ale zdůvodnění z hlediska zákonů přírody. Např. Voltaire považuje sodomii za omyl přírody a přičítá se jejím zákonům v tom, že nepodporuje rozmnožování a zachování lidského rodu. Osvícenství vyjmullo trestání sodomie z církevní kompetence, tresty byly mírnější, ale vnímání sodomie jako něčeho opovrženého, nelidského a nepřirozeného zůstalo. V popředí již není náboženský odsudek, ale nepřirozené použití pohlavních orgánů, což je proti zákonu přírody, neboť pohlavní orgány nejsou použity za účelem plození, ale za účelem rozkoše. A to je proti Boží vůli (in Dufka, 2013). Zásluha osvícenství tkví v tom, že sodomie přestává být vnímána v kategorii hříchu, alespoň z pohledu státu a zákoníků, a tresty jsou méně přísné. Místo Boha převzala veřejnost a „veřejná mravnost“. Její zájmy formulují zákonodárci, soudci a v druhé polovině 19. století také lékaři.

Sodomie či stejnopohlavní styk je tedy vnímán jako ohrožující stávající nejdříve Boží, později světský řád. Podkopává mravy, ohrožuje společnost, je návodná a může vést k napodobování (čili je naučitelná), svádí mladé chlapce a nevinné osoby, budí pohoršení. Je spojená s nemужností, zženštilostí, nestálostí, zvrhlostí, narušovala společenské role tím, že zpochybňovala mužství a dávala autonomii ženě, sexuální i sociální. Křesťané obviňovali

z ohrožení společnosti kdekoho – kacíře, heretiky, židy, čarodějnice, sodomity a nově homosexuály.

Jen pro úplnost je potřeba zmínit, že existovalo vysoké hodnocení přátelství lidí stejného pohlaví, kde díky absenci sexuálního rozměru se mu dostávalo respektu a bylo vyzdvihované, např. v prostředí kleriků. Přátelství bylo vnímáno jako nejpřímější cesta k Bohu. Putna v tomto případě mluví o afektivní homosocialitě. Hranice mezi sodomií a duchovním či romantickým přátelstvím byla někdy v realitě velmi neostrá a příliš intenzivní přátelství mohlo vyvolat podezření na sodomii (Putna, 2013).

3.2. Zločin sodomie

Jelikož se náboženství a trestněprávní agenda v minulosti prolínala, sodomie neměla jen význam náboženský a nebyla vnímána jen v mezích hříchu, ale spadala zároveň do kategorie zločinu a byla součástí tzv. soudního diskurzu (Seidl, 2012)².

Již v Římské říši byly některé homosexuální aktivity trestné. Jednalo se o situace, kdy byl svobodný muž v pasivní sexuální pozici s jiným mužem. Později se trestal styk s mladými římskými chlapci. Trestem bývala vysoká pokuta (Vrana, 2001).

V justiniánských Institucích se můžeme dočíst, že homosexuální styky byly zakázány. Instituce se používaly od 6. století n. l. do 18. století n. l. (Blaho & Skřejpek, 2010). S největší pravděpodobností se jednalo o vliv křesťanství, které bylo v té době již římským státním náboženstvím.

V našich zemích sodomie podléhala trestnímu právu a trestem mohla být smrt. Nicméně před rokem 1800 máme v našich zemích k dispozici jen málo pramenů. A zatím nebyl v oblasti stejnopohlavních vztahů proveden žádný výzkum, který by mapoval výskyt stejnopohlavních vztahů do konce 18. století a první poloviny 19. století.

Zmínky, které se nějakým způsobem vztahovaly k sodomii, a v užším kontextu ke stejnopohlavnímu styku, jsou specifické v tom, že je pro ně typická sociální nerovnost mezi sodomitou a osobou, s níž měl sodomita sexuální styk. Nicméně podobný vztah je v té době

² Pokud nebude uvedeno jinak, podkapitola 3.2. a 3.3. čerpá z této knihy.

i mezi mužem a ženou. Pokud se mluví o sodomii, je také často ve spojení s mocí a jejím zneužitím a násilím. Navíc je potřeba si uvědomit, že písemné prameny ne vždy odrážejí rozmanitost každodenní reality.

Existence stejnopohlavních komunit sváděla k obviňování těchto komunit ze sodomie, takže jak mniši, tak řeholnice bývali se sodomie podezříváni. Stejně ale bývaly obviňovány i skupiny, které se nějak vymykaly dané společnosti – kacíři, heretici, čarodějnice. Nonkonformita bývala ohrožující. V dobách čarodějnických procesů bylo lehké zbavit se nepřítele či dostat se k něčímú majetku. Stačilo obvinít z čarodějnictví a ze sodomie.

Ve středověku spadalo odhalování a trestání sodomie pod Inkvizici, která začala operovat od 13. století, a také to bylo úkolem městských komun. Sankce proti sodomitům se odvolávaly na biblické odkazy, církevní Otce a další teologické prameny. Psané právo se v našich zemích začíná více prosazovat v 16. století a jako trestněprávní delikt se sodomie objevuje v trestněprávním kodexu na počátku 18. století. Do té doby byla trestána podle zvykového práva daného území či podle zákoníků sousedních zemí. Předosvícenské zákoníky přísně trestaly (alespoň de iure) vše, co je proti křesťansky založenému řádu, který je dán Bohem, a na sodomii se vztahoval trest smrti, který byl zrušen až v době osvícenství za vlády Josefa II. Nicméně sodomie je vnímána jako nelidská a lidskost zneuct'ující. Nebyla klasifikována jako kriminální delikt, ale jako politický. Pokud sodomie nebudila veřejné pohoršení, býval za ní méně přísný trest. Se sodomií se pojí často pojmy jako nelidskost, protipřirozenost a pohoršlivost.

Sodomie a následně homosexuální chování bylo trestné až do roku 1962. Trestnost homosexuálního jednání přetrvávala, i když zde byly snahy o zrušení trestnosti tohoto jednání. Probíhaly, a to již před 1. světovou válkou, debaty o vrozenosti či získanosti homosexuality. Tyto debaty byly důležité, protože podle toho, jak byla homosexualita posuzována, se odvíjel případný trest. Vrozenost homosexuality bývala argumentem pro zrušení trestnosti homosexuálního jednání, což se ale bohužel nepodařilo do propuknutí druhé světové války prosadit, i když snahy zde byly. Dalším významným argumentem pro zrušení trestnosti homosexuálního jednání bylo to, že se lidé mohli stát snadněji vydíratelnými.

Ačkoliv trest nebyl většinou vysoký, byl v každém případě citelným zásahem do života člověka již samotný fakt, že homosexuální jednání bylo trestné. Život ve strachu, skrývání, úzkosti, na okraji společnosti, maskovací manželství, možnost být obětí vydírání... Ale i jen jeden rok ve vězení mohl znamenat doživotní důsledky a existenční problémy, zvlášť pokud

součástí trestu byla i ztráta např. vojenské penze a jiných občanských práv. Homosexuální jednání nebylo trestné jen na papíře, hrozba uvěznění byla reálná a po první světové válce se týkala čím dál většího počtu lidí. Tento fakt velmi pravděpodobně působil jako významný faktor pro vznik sexuálně reformního a emancipačního hnutí a přispěl velmi významně k formování homosexuální identity. Stigmatizace, ostrakizace, diskriminace a možné uvěznění, to byla každodenní realita, která dala vzniknout hnutí sexuálních menšin.

Po druhé světové válce se podařilo trestnost homosexuality zrušit až v roce 1962. Dobrovolný pohlavní styk mezi dospělými osobami stejného pohlaví přestal být trestným činem. Trestným činem byl sexuální styk s osobou mladší 18 let, za úplatu a v postavení autority vůči osobě závislé na této autoritě. Problematickým bylo také to, že trestně stíhán mohl být kdokoliv, kdo budil veřejné pohoršení. Stále to tedy znamenalo být velmi lehce vydíratelným. V roce 1990 byla homosexualita zrovnoprávněna s heterosexualitou a zavedena stejná hranice pro povolený sexuální styk, a to 15 let. V roce 2006 se podařilo prosadit registrované partnerství a v roce 2009 antidiskriminační zákon, kde je uvedena i sexuální orientace. V současné době probíhají snahy umožnit homosexuálním párům adopce. Adoptovat dítě nebo jej dostat do pěstounské péče není znemožněno gayům a lesbám, pokud nežijí v registrovaném partnerství, které již ale překážkou pro adopci a pěstounskou péči je.

3.3. Uranismus, třetí pohlaví, homosexualita

Karl Henrich Ulrichs použil zpočátku pojem uranismus a později pojem třetí pohlaví. Tento pojem vyjadřoval takové pojetí homosexuality, kdy dotyční jedinci nejsou ani praví muži, ani pravé ženy a homosexualitu považoval za třetí pohlaví: „*Ženská duše v mužském těle*“ (Seidl, 2012, s. 60). Jeho pohled nebyl medicínský a nepovažoval homosexualitu za nemoc, i proto se snažil o odrestnění homosexuálního jednání. Uranista byl zženštilý a tuto zženštilost považuje Ulrichs za přirozenou. Homosexualita byla považována za inverzi.

V roce 1869 bylo poprvé použito slovo homosexuál. Použil jej Karl Maria Kertbeny, vlastním příjmením Benkert. Jeho pojetí homosexuality bylo odlišné. Odmítal zženštilost, naopak zdůrazňoval, že on je sexuálně normální muž, a pojem homosexuál měl vyvolávat dojem neutrality a vědeckého odstupu.

Pojmu uranismus i homosexuál se později zmocnili lékaři, psychiatři a sexuologové a začalo docházet k medicinalizaci homosexuality. Do poloviny 19. století spadala homosexualita do oboru soudního lékařství, kde úkolem lékaře bylo prohlédnout

podezřelého a stanovit, zda došlo k homosexuálnímu styku, či nikoliv. Podle toho byl pak vynesena rozsudek.

Od druhé poloviny 19. století se homosexualita stává předmětem zájmů lékařů a psychiatrů a dostává se do klinické praxe. Homosexualita se začala zkoumat sama o sobě bez spojitosti s trestněprávní problematikou. Karl von Westphal přišel s teorií vrozené inverze a homosexualitu vnímal jako inverzní sexuální citění. Od té doby se vrozená inverze začala stavět proti získané inverzi. Důraz není kladen na sexuální styky, ale sexuální tužby.

V podobném duchu pokračoval rakouský psychiatr Richard von Krafft-Ebing, který používal pojmy inverzní sexuální citění, uranismus i homosexualita. Stejně jako Westphal rozlišoval vrozené a získané sexuální citění. Toto rozlišení bylo od té doby jednou z hlavních součástí debat jak lékařů, tak laiků.

Homosexualita tedy nebyla jediným pojmem vztahujícím se ke stejnopohlavním stykům, ale prosadil se právě tento pojem. Morální posuzování se začalo emancipovat od teologického pohledu na svět zvláště v důsledku osvícenství. Další emancipaci od teologie pomohl vývoj psychiatrie a sexuologie. Byl položen základ nevnímat sexualitu a vůbec veškeré lidské jednání v kategorii hříchu, i když dopady tohoto myšlení jsou ve společnosti patrné dodnes. Naštěstí to v současné době není jediný úhel pohledu na homosexualitu. Tím, že se ale homosexuality zmocnili lékaři, psychiatři a hlavně sexuologové, začala být považována za nemoc.

3.4. Od homosexuality ke gay a lesbické identitě – LGBT

Homosexualita byla vnímána sice vnímána jako nemoc, ale ne všemi bez výhrad. Mnohé výzkumy se točily kolem několika základních otázek. Je homosexualita nemoc? Jak homosexualitu diagnostikovat? Co ji způsobuje? Byla snaha homosexualitu léčit a měnit homosexuály v heterosexuály.

Během 20. století a začátkem 21. století dochází k postupné změně. Uvnitř samotné LGBT komunity se k označení odlišné sexuální orientace používají různé pojmy a není mým úmyslem je zde všechny vyjmenovávat. V 60. letech se začalo měnit vnímání homosexuality. Gay aktivisté začali kampaň za vyškrtnutí homosexuality z DSM. Pojetí homosexuality jako nemoci začalo být zpochybňováno, např. Weinbergem (1972). Vývoj byl dovršen vynětím homosexuality z DSM IV a opouštěním medicínského pohledu na homosexualitu. Gay afirmativní psychologie zpochybňovala medicínské pojetí homosexuality, vnímala homosexualitu jako variantu sexuality a ukazovala lidi s odlišnou

sexuální orientací jako zdravé, normální jedince. Zpočátku šlo často o apologii, o snahu dokázat, že nejsou horší než heterosexuálové. Gay afirmativní psychologie byla nahrazena gay a lesbickou psychologií. Byla snaha dokázat normalitu homosexuálů a podobnost s heterosexuály. Začaly se objevovat práce, které popisovaly coming out a formování homosexuální identity. Emancipačnímu hnutí šlo mnohdy o asimilaci a přizpůsobení se většinové společnosti (Clarke et al, 2010).

Tzv. gay a lesbická identita je spojená s liberálním emancipačním hnutím, kdy se lidé s odlišnou sexuální orientací začali hlásit o svá práva a bojovat o ně. Vyústěním tak bylo dosažení registrovaného partnerství či manželství, v některých zemích adopcí atd. (Seidl, 2012).

3.5. Queer teorie – zpochybnění konstruktů identity – LGBTIQQ

Queer teorie vychází ze sociálního konstrukcionismu a z druhé vlny feminismu, kde se uplatňoval poststrukturalistický přístup. Nejde ale jen o teorii, ale i o politické a sociální hnutí. Snaží se o zrušení dichotomie mužství/ženství a heterosexuality/homosexualita. Frekventovaným pojmem je **gender**, který v jejich pojetí znamená sociální a kulturní pohlaví (Kobová, 2011). Biologické pohlaví odrážejí slova muž a žena. K genderu se pak pojí role, stereotypy a předsudky vážící se k biologickému muži a ženě, používají se pak pojmy mužství a ženství či maskulinita a feminita. Muži jsou vnímáni jako představitelé patriarchy, kteří se prostřednictvím heteronormativity snaží o udržení nadvlády nad ženami a všemi ostatními, kteří nedopovídají představě správného muže – lidmi s odlišnou sexuální orientací a lidmi, kteří spadají do kategorie transgener. Odmítají i pojmy jako odlišná sexuální orientace, menšinová sexuální orientace či neheterosexuální, neboť to znamená posvětit dominantní pozici heterosexuality a vnímat stereotypní genderové role jako morálně správné a přirozené. Queer teorie zpochybňuje existenci homosexuální identity, která je vrozená a daná, v jejich pojetí je identita daleko víc proměnlivá (Clarke et al, 2010).

Snaha této teorie je nezařazovat lidi do kategorií, nicméně i tady stále existují minimálně dva pojmy - heterosexuality a queer. Queer sexualita je vnímána jako stejně hodnotná jako heterosexuality a není tudíž vůbec potřeba zkoumat její příčiny, nějak ji ostrakizovat, diskriminovat nebo v nejlepším případě ospravedlňovat její existenci odkazem na vrozenost a nemožnost změny. Ve chvíli, kdy někdo má potřebu zdůrazňovat právě vrozenost a neměnnost, znamená to, že stále cítí homosexualitu jako deviaci, která má menší hodnotu než heterosexuality (Clarke et al, 2010).

Nejen heterosexuality a homosexualita jsou sociální konstrukty, ale i pojmy jako muž a žena. Rozdíly mezi muži a ženami nejsou biologické povahy, ale existují díky kultuře a společenskému prostředí. Zdůrazňování rozdílů mezi muži a ženami a připsování těchto rozdílů vrozenosti přispívá k diskriminaci žen a lidí, kteří se různým způsobem nevejdou do škatulky správný muž, což je muž bílý, heterosexuální, maskulinní, vzdělaný, dobře vydělávající atd. (Clarke et al, 2010).

Místo těchto pojmů se začalo používat slovo queer, které je zastřešujícím pojmem pro všechny typy odlišností od konvenční heterosexuality a zahrnuje odlišnosti nejen ohledně výběru partnera, ale i genderové odlišnosti a také nekonvenční heterosexuality (Hall, 2013). I heterosexuální muž nemusí odpovídat zavedeným genderovým představám, nebo preferuje takové sexuální praktiky, které nejsou považovány za většinové, stejně tak heterosexuální žena.

Ačkoliv nesouhlasím se všemi tvrzeními queer teorie, vidím její přínos hlavně v tom, že nabourává tradiční představy o mužství a ženství a bojuje proti zařazování lidí do úzkých škatulek. Otázkou zůstává, jestli je správnou cestou snaha popřít za každou cenu existenci rozdílů mezi ženami a muži a vše připsat jen na vrub kultuře a společnosti. Jsou ženy i muži, kterým tradiční pojetí rolí vyhovuje, a není potřeba jim to brát, pokud žijí ve vztahu, kde to vyhovuje oběma stranám. A jak vysvětlit existenci transsexuality? Odráží se zde věčný spor nature versus nurture, čili příroda nebo výchova, a ten nejspíš zůstane nevyřešen.

4. Bible a její postoj k „homosexualitě“

V předchozích kapitolách jsem se věnovala homosexualitě a tomu, jak se proměňovalo její vnímání. Z čeho ale vycházel a mnohdy stále vychází tak negativní postoj k homosexuálnímu chování ze strany křesťanů? Křesťané své postoje zdůvodňují odkazy k Bibli, a to jak ke Starému zákonu, tak i k Novému zákonu. Nicméně křesťanský postoj k homosexualitě není jednoznačný. Tak jako je těžká odpověď na to, co to vlastně je homosexualita, stejně tak je těžko definovatelné i samotné křesťanství. Neexistuje a neexistovala jen jedna církev. Ani v samotné Římskokatolické církvi neexistovala shoda ve všech věcech. Probíhaly bouřlivé diskuze o podstatě Ježíše Krista, kolik osob má Bůh atd.

Nejpočetnější církví v naší zemi je Římskokatolická církev (ŘKC), k dalším významným církvím patří církve hlásící se k protestantismu - Českobratrská církev evangelická (ČCE) a Církev československá husitská (CČH). V České republice je také několik evangelikálních církví, které se řadí ke konzervativní větvi protestantismu. V prostředí evangelikálního křesťanství vzniklo letniční hnutí. Evangelikální a letniční hnutí se snaží o obnovu tradiční, mnohdy již pouze formální, víry. Jde jim hlavně o osobní zkušenost s Bohem, Ježíšem a Duchem Svatým a důraz je kladen na dary či charismata Ducha Svatého. V katolickém prostředí vzniklo charismatické hnutí, které je obdobou letničního hnutí v evangelických církvích.

V těchto hnutích je kladen velký důraz na Bibli. Bible neboli Písmo svaté je velkou autoritou a velkou inspirací pro duchovní život. V centru bývá víra v uzdravující moc Ježíše skrze Ducha Svatého, který může prostřednictvím víry vyléčit nevyléčitelné a dle našeho chápání nezměnitelné, proto jsou evangelikální a charismatické církve i hnutí nakloněni vidět homosexualitu jako něco, co je možné vyléčit modlitbou (Ganzevoort, der Laan, & Olsman, 2011). Díky této víře v moc modlitby se v tomto prostředí také daleko více dařilo reparativní terapii, která se snažila z gayů a leseb udělat heterosexuály či alespoň lidi schopné zvolit si život v čistotě.

Pavčina Janošová (2002) zkoumala postoje věřících tří církví k homosexualitě, a to ŘKC, Církve adventistů sedmého dne (CASD) a ČCE. Nejtolerantnější byli členové ČCE, tato tolerance se dala do jisté míry předpokládat, neboť ČCE nevyznává jednotný postoj k homosexualitě a k homosexuálním vztahům. Členové ŘKC byli již méně tolerantní, nicméně v rámci této církve byla zjištěna největší různorodost, od velmi negativních postojů, po velmi pozitivní postoje. Nejméně tolerantní byli členové CASD, což je církev řadící se

k evangelikálnímu proudu. Ačkoliv u obou posledně jmenovaných církví existuje oficiální stanovisko odmítající homosexuální vztahy, větší názorová různost v rámci katolické církve se vysvětluje tím, že jejími členy jsou i lidé, kteří nesouhlasí se vším, co je součástí oficiálního učení. Dále jsou jejími členy i lidé, jejichž členství je spíše formálního rázu, víra není součástí jejich života a církev není považována za autoritu. Obojí neplatí pro členy CASD, zde bývá víra velmi často velmi důležitou součástí života a církevní výklad Bible respektován.

Můžeme tedy říci, že evangelikální církve jsou v odsuzování homosexuálních vztahů a pohlavních styků nejradikálnější. Často se snaží o léčbu homosexuality a jsou zastánci reparativní terapie, pomocí které je možné změnit orientaci. Jejich postoj pramení z toho, že kladou velký důraz na Bibli, která je pro ně jediným zdrojem víry a Božího zjevení. K tomuto proudu patří u nás např. Církev bratrská, Apoštolská církev, Evangelická církev metodistická. Mnohé texty čtou doslovně, bez přihlídnutí ke kontextu doby. Z evangelikálního prostředí pochází J. Stott, který se k tématu homosexuality vyjádřil v knize „Homosexuální partnerství?“ (2000) a kniha je příkladem doslovného čtení Bible. Nicméně i v tomto prostředí se objevují lidé tolerantnější, kteří o tématu homosexuality hlouběji přemýšlejí.

Někde uprostřed je Římskokatolická církev, která se sice oficiálně staví proti homosexuálním vztahům, ale konkrétní zpovědní praxe je různorodější a lze najít duchovní, kteří nevyznávají oficiální stanovisko. Oficiální stanovisko církve je ale jednoznačné. Je-li člověk homosexuálně orientován, existuje jen možnost zvolit si život v čistotě, tedy sexuální abstinenci, nebo se pokusit o změnu orientace, aby se mohl oženit či vdát. Dříve se mluvilo o změně orientace, později o adaptaci na heterosexualitu, v současnosti převládá důraz na život v čistotě (Ščepková, 2002).

Nejvíce tolerantní postoj je v rámci Českobratrské církve evangelické, kde můžeme vidět snahu nevnímat homosexuální vztahy jako hříšné a apriorně špatné. K dalším církvím, které se k homosexuálním vztahům vyslovily oficiálně, patří Církev bratrská, Pravoslavná církev či Církev adventistů sedmého dne (CASD). Tolerantní je zase naopak Starokatolická církev.

4.1. Starý zákon

Jak již jsem se zmínila výše, některé církve a křesťané odsuzují homosexuální vztahy proto, že je to dle nich odsouzeno v Bibli. Ta je pro mnohé křesťany určující, zjevil ji Bůh a

dal ji člověku, aby se jí řídil. Je po ně autoritou, kterou není možné zpochybnit. Je inspirovaná Bohem, není jen lidským dílem. Odsouzení homosexuálních vztahů katolickou církví a dalšími křesťanskými církvemi se odvozuje od několika textů ve Starém zákoně i v Zákoně novém. Je vlastně velmi zajímavé, že k tématu homosexuality, a to jen možná, se vztahuje jen málo odkazů. Na to, jak malý prostor v Bibli je homosexualitě věnován, vzbuzuje neadekvátní pozornost. Nabízí se možnost, že původ odmítání homosexuálních vztahů tkví možná i v něčem jiném, než jen v pár úryvcích v Bibli, v kterých lidé většinou najdou to, co chtějí hledat.

Příběh o zkáze Sodomy z knihy Genesis patří k nejčastěji používaným a pravděpodobně nejznámějším, i díky používaným pojmům jako je sodomie a sodomita. Do Sodomy přijíždějí dva cizinci – poslové Boží – kterým Lot poskytne přístřeší. Kolem Lotova domu se shromáždili sodomští muži a začali na Lota volat: „*Kde máš ty muže, kteří k tobě této noci přišli? Vyveď nám je, abychom je poznali*“ (Gen 19, 5)³. Jelikož Lot nechce, aby muži jeho hostům ublížili, rozhodne se vyjít před dveře a náhradou jim nabídne své dcery: „*Jsem ochoten vám je vyvést a dělejte si s nimi, co se vám zlíbí*“ (Gen 19, 8). Muži byli oslepeni, neboť nechtěli přijmout jeho nabídku a Sodoma byla druhý den zničena.

Tento text je vnímán jako jednoznačné odsouzení homosexuality. Tak to vidí autoři jako Aardweg (2003), Hogan (2003) apod. Ve slově „poznali“ vidí jednoznačný odkaz na homosexuální styk. Jiní autoři, např. Helminiak (2007), vnímají tento text daleko více jako odsouzení porušení zákona pohostinnosti, odsouzení moci, násilí, sexuálního zneužívání a snahy druhého ponížit. V konečném důsledku je odsouzena neposlušnost vůči Božím zákonům. Z evangelikálního prostředí podobné stanovisko jako Helminiak zaujímá reverend Pearson (2014). Píše, že text o Sodomě je o násilí a brutálním znásilnění, navíc nejde o znásilnění muže mužem, ale o znásilnění andělů sodomskými muži.

Dalším známým úryvkem používaným proti homosexuálnímu styku, je text z knihy **Leviticus**: „*Nebudeš obcovat s mužem jako s ženou. Je to ohavnost*“ (Lv 18, 22) a „*Kdyby*

³ Pokud nebude uvedeno, jsou použity texty z českého ekumenického překladu Bible (2008). Citace z biblických knih není podle APA, ale respektuje ustálenou tradici. Stejně tak další církevní dokumenty budou citovány dle církevních zvyklostí.

muž spal s mužem jako s ženou, oba se dopustili ohavnosti; musejí zemřít, jejich krev padni na ně“ (Lv 20, 33). Mnozí křesťané tato slova považují za jasné odsouzení homosexuálního styku a tím pádem i homosexuálních vztahů, což nazývají slovy praktikující homosexualita.

Helminiak opět nabízí jiné vysvětlení. Homosexuální styk, a míněn je anální styk mezi muži, je zde sice zakázán, ale z kulturních a náboženských důvodů a nevyjadřuje se vůbec k morálce homogenitálního jednání. „...*Židé předkřesťanské doby nechápali knihu Leviticus tak, že zakazuje styk mezi muži jako něco samo o sobě špatného, ale tak, že jej zakazuje jako přestupek proti židovskému náboženství: narušoval totiž jejich pojetí ideálního řádu stvoření, a proto byl pohanský, nežidovský, byl špinavý“ (Helminiak, 2007, s. 58).*

Co se vlastně míní pojmem ohavnost? Podle Pearsona (2014) se ohavností míní idolatrie a pohanské sexuální orgie, které probíhaly v chrámech na počest Baala, Ištar a Melecha. Součástí rituálních sexuálních aktů byla i anální penetrace a účastnili se toho mužství chrámoví prostitutí a ženské chrámové prostitutky, objevily se i akty se zvířaty. Tam, kde autoři uvádějí, že texty mluví o homosexuálech, Pearson je toho názoru, že texty mluví o mužských chrámových prostitutech. Helminiak (2007) spojuje ohavnost s rituální čistotou, která byla pro Izraelity velmi důležitá a odlišovala je od okolních národů. Porušení těchto rituálních pravidel čistoty bylo ohavností a podléhalo trestu smrti.

Podle Leviticu, pokud tedy spal muž s mužem, měl zemřít. Greenberg (2004) uvádí, že nešlo ani tak o to, že spolu tito muži měli nějakou sexuální zkušenost. Tím problémem byl anální styk. Dalším problémem bylo, že pohlavní styk mezi muži znamenal záměnu rolí muže a ženy. Tato záměna rolí byla nečistá, byla ohavností (Greenberg, 2004; Helminiak, 2007). Nečistota byla vnímána jako velmi závažné provinění a ohrožovala společnost, neboť ji mohla zničit. Dalším důležitým rozměrem je skutečnost méněcenného postavení ženy v tehdejší izraelské společnosti. Muž, který se chová jako žena, se dostává do ponižujícího a méněcenného postavení.

Greenberg dále poukazuje na to, že podle starozákonního myšlení záměna rolí narušuje Boží řád a může způsobit chaos. Bůh stvořil člověka jako muže a ženu, to je jeho plán. Záměna rolí tento Boží plán narušuje, jde proti Božímu plánu a proti Bohu samému. Není tedy nic horšího než zaměnit roli muže a ženy. Homosexuální touha po některé rabíny neexistuje, protože dle nich nejde o touhu, ale o destruktivní záměr zničit stvoření. Homosexuální styk je tudíž vnímán jako vzpoura proti Bohu.

Výše zmíněné texty ze Starého zákona jsou odpůrci homosexuálních vztahů považovány za jasné a jednoznačné odsouzení těchto vztahů. Zde není o čem diskutovat.

Biblické úryvky týkající se dle nich homosexuality čtou doslovně, ačkoliv třeba na jiné texty uplatňují kritickou metodu čtení. U jiných textů, které se dnes nepovažují za platné, se odkazuje ke kontextu, zde ale nikoli. Bible je slovo Boží, a to se nesmí překrucovat, jak se komu hodí (Hogan, 2003; Stott, 2000; Paulkovi, 2004).

Jiní autoři se na dobový kontext odvolávají. Tehdy byla jiná doba, lidé nic nevěděli o homosexuální orientaci, a tudíž se k ní nemohli nijak vyjadřovat. Výše uvedené texty neodsuzují homosexuální styky všeobecně, ale pouze takové homosexuální jednání, které není vyjádřením lásky a intimity (Helminiak, 2007; Pearson, 2014; Problematika homosexuálních vztahů, 2006).

Jistou zajímavostí je to, že ve Starém zákoně je odsuzován sexuální styk muže s mužem, nicméně nic se zde nedozvíme o lesbických vztazích a sexuálních stycích. To se dá dle Greenberga (2004) možná snadno vysvětlit. Zakázaná sexuální aktivita je spojena s anální penetrací prostřednictvím penisu, a tato aktivita není obsahem lesbického sexu.

Ačkoliv pár úryvků ze Starého zákona je používáno jako důkaz proti homosexuálním stykům a vztahům, jsou někteří odpůrci homosexuálních vztahů ochotni i byť jen teoreticky připustit, že tyto texty nejsou o homosexualitě. Hlavními texty, které jasně poukazují na nesprávnost homosexuálního života, jsou totiž jiné texty, a to texty o stvoření (Hogan, 2003). K tomuto tématu se ještě vrátíme v kapitole 4.3.

4.2. Nový zákon

Velice překvapivé vzhledem k hysterii kolem homosexuálních vztahů je to, že Ježíš se v evangeliích o homosexuálním jednání vůbec nezmiňuje. Těch několik málo zmínek o případném homosexuálním chování nacházíme až v listech sv. Pavla. *„Úvodem je třeba poznamenat, že téma homosexuality se v novozákonních textech vyskytuje pouze velmi okrajově. V ježíšovské tradici není zmíněno vůbec, objevuje se pouze v epištolách pavlovské tradice. Tato skutečnost souvisí nepochybně s dobovým kontextem Ježíšova působení a novozákonních textů: zmínky dotýkající se homosexuality se objevují až v souvislosti se vstupem křesťanství do helénistických měst, v nichž bylo možno se s homosexuálními praktikami častěji setkat“* (Problematika homosexuálních vztahů, 2006, s. 23).

„Proto je Bůh vydal v moc hanebných vášní. Jejich ženy zaměnily přirozený styk za nepřirozený a stejně i muži zanechali přirozeného styku s ženami a vzplanuli žádostí jeden k druhému, muži s muži provádějí hanebnosti, a tak sami na sobě dostávají zaslouženou odplatu za svou scestnost“ (Římanům 1, 24-27). Tento text je velice často citován odpůrci

homosexuálních vztahů. Helminiak (2007) je toho názoru, že sice s největší pravděpodobností obsahuje zmínku o homogenitálním styku mezi muži a verš 26 obsahuje zmínku o sexu mezi ženami, nicméně nic to nevyovídá o lidech s odlišnou sexuální orientací (Helminiak, 2007).

Opět je tento text pro odpůrce homosexuálních vztahů jasným odsouzením homosexuálních aktů, a to dokonce i aktu mezi ženami. Pokud je tento úryvek o sexu mezi ženami, je to jediná zmínka v celé Bibli týkající se dvou žen. Helminiak (2007) podotýká, že vůbec nemusí jít o sex mezi dvěma ženami. V tomto verši se může jednat o jiný „nepřirozený“ sex, který ženy praktikují. Nepřirozeným sexem se může myslet masturbace, orální sex, sex s neobřezaným mužem, sex se zvířaty atd. Odsouzení se tedy nemusí týkat sexuálního styku mezi dvěma ženami, ale takových sexuálních praktik, které jsou nezvyklé, nečisté či nereproduktivní. Pearson (2014) je přesvědčen, že v textu není míněn sex mezi dvěma ženami, ale je jím míněn nekonvenční sex a anální sex v rámci pohlavního styku mezi mužem a ženou.

Pavel sice možná odsuzuje homosexuální vztahy, nicméně v jeho pojetí se nejedná o hřích větší než jiné hříchy a nestojí nad nimi, jak se to někteří lidé snaží lidem předkládat. Jedná se sice o hřích proti Bohu, ale stejně tak jsou hříchem proti Bohu pýcha, sobectví, závist, jiné sexuální hříchy atd. Hřích obecně je důsledkem prvotního pádu, odpadnutí od Boha a přirozenosti, kterou Bůh pro člověka zamýšlel. Homosexuální pohlavní styk není víc hříšný, než sexuální styk mimo manželství. V dokumentu „Problematika homosexuálních vztahů“ (2006) se píše, že homosexuální styk zde není hlavním tématem, je jen ilustrací jiného tématu, jiného hříchu – odmítnutí Stvořitele. To je kořenem všech hříchů. Jakmile člověk odpadne od Boha, propadá vášním a sobectví. Nicméně v historii i současnosti se stále můžeme setkat s demonizací homosexuality a vnímání tohoto „hříchu“ jako nejtěžšího. Stačí si projít internet a můžeme narazit na vnímání homosexuality jako kacířství, největší hereze proti Bohu, nejhoršího odpadlictví od Boha, používání pojmu homosexualismus atd.

List 1 Korintským 6, 9-11 je dalším textem, který se často cituje jako důkaz odsouzení homosexuálních vztahů: *„Nebo nevíte, že ti, kdo se dopouští nepravosti, nebudou dědici Božího království? Neklamte se; ani smilníci, ani modláři, ani cizoložníci, ani „měkkí“, ani „samcoložníci“, ani zloději, ani chamtivci, ani opilci, ani utrhači, ani lupiči nebudou dědici Božího království.“* Výše zmíněný text je z Bible kralické. V ekumenickém překladu můžeme číst slovo zvrácení, na slova jako měkký a samcoložník zde nenarazíme.

V Bibli 21⁴ a Českém studijním překladu⁵ je místo slova *samcoložníci* použito slovo *homosexuálové*, což mnohé vypovídá o postojích autorů zmíněných překladů, navzdory proklamované věrnosti originálu.

V originálu jsou použita tato slova - *malakoi* a *arsenokoitai* neboli měkkcí a *samcoložníci*. Helminiak (2007) píše, že *malakoi* je použito ve významu mladistvého, který je v podřízené a přijímající pozici a nechává se využít k sexuálnímu styku. *Arsenokoitai* odkazuje k dospělému muži, který se stýká sexuálně s mladíky, a významově blízké je mu slovo *pederast*. Text má tedy opět na mysli ty, kdo mají homosexuální styk, nedá se z něj vyvodit, že odsuzuje lidi s odlišnou sexuální orientací a takové homosexuální pohlavní styky, které jsou vyjádřením lásky.

Pearson (2014) je přesvědčen, že slovo *malakoi* označuje dospívajícího chlapce, který v chrámu vystupuje jako transvestita a prostitut. *Arsenokoitai* je slovo, jehož význam se dnes nedá jednoznačně určit. S největší pravděpodobností může označovat chrámového prostituta, který poskytuje sexuální služby jak mužům, tak ženám v průběhu pohanských rituálů plodnosti, nebo může znamenat muže, kteří si kupují sexuální služby od jiných mužů. Pro něj není důležité, jestli tyto sexuální praktiky prováděli dle dnešní terminologie heterosexuálové či homosexuálové, důležité je, že popisované praktiky mají daleko k sexualitě, která je vyjádřením důvěry a intimity v rovnocenném partnerském vztahu.

Závěrem bych ráda shrnula diskuze, které se věnují úryvkům, které jsou používány jako důkaz proti homosexuálním vztahům. Zjednodušeně se dá vysledovat dvojí přístup – konzervativní a liberální. Určitá paralela existuje i ve společnosti. Konzervativněji založení lidé spíše homosexuální vztahy odsuzují, liberálně založení lidé jsou nakloněni být více tolerantní.

Konzervativní přístup vidí všechny zmínky o případném homosexuálním styku jako důkaz proti homosexuálním stykům a tudíž i vztahům. Homosexualita je vnímána jako

⁴ Bible, překlad 21. Století, zkráceně Bible 21 – původně NBK (Nová Bible kralická) – snaha o revizi Bible kralické a převedení do srozumitelnějšího jazyka. Pracovali na ní protestantští překladatelé v letech 1994 – 2009. Proklamovaná snaha o maximální věrnost původním hebrejským, aramejským a řeckým textům.

⁵ Český studijní překlad – zkráceně ČSP – zpracovala evangelikální Křesťanská misijní společnost (KMS) – vydán v roce 2009.

následek prvotního pádu a žitý homosexuální vztah jako život v hříchu a morálně špatný. Homosexualita je vnímána jen v kontextu sexuálního aktu, sexualita je redukována jen na genitální spojení a další rozměry sexuality jsou opomíjeny či se vůbec nepřipouštějí (Bosovi, 1999; Hogan, 2003; Paulkovi, 2004; Stott, 2000).

Liberální přístup poukazuje na dobový kontext, biblické texty je potřeba číst s ohledem na celou Bibli a ne je vytrhovat z kontextu. Texty se nevztahují k tématu odlišné sexuální orientace, protože tento koncept tehdy lidé neznali. Tyto texty tedy nemohou odsuzovat stejnopohlavní styk v rámci věrného partnerského vztahu. Pokud odsuzují homosexuální jednání, tak takové, které se neděje v rámci vztahu, ale bývá vyjádřením násilí, moci, snahy ponižít, jedná se o brutální znásilnění, či případně o sexuální styk v průběhu pohanských rituálů plodnosti (Greenberg, 2004; Helminiak, 2007; Pearson, 2014). Homosexualita je některými vnímána jako varianta stvoření. V textu o Sodomě navíc není vůbec odsouzeno homosexuální jednání samo o sobě. Zde je v první řadě odsouzeno porušení zákona o pohostinnosti, což bylo ve starozákonních dobách velkým přečinem. Dá se říct, že otázka homosexuality je ve skutečnosti otázkou, jakým způsobem člověk čte Bibli (Nordin, 2003), a věc se dá otočit tak, že člověk čte Bibli podle toho, jaký postoj má k homosexualitě a sexualitě obecně.

Konzervativní přístup nelze jednoduše spojovat s katolickou církví a liberální s evangelickou církví. Situace je daleko složitější a méně jednoznačná. Diskuze probíhají uvnitř každé církve a můžeme vidět nejen postoje odsuzující homosexuální vztahy, ale i toleranci, a dokonce žehnání stejnopohlavním vztahům. Ačkoliv oficiální stanovisko katolické církve je jednoznačné, zpovědní praxe je různá a nemusí být tak striktní. V Českém bratru, časopise Českobratrské církve evangelické, můžeme nahlédnout do diskuze, která se vedla v letech 2005 a 2006. Tehdy se připravoval zákon o registrovaném partnerství a vyvolával velké emoce a můžeme tak vidět, že ani uvnitř Českobratrské církve evangelické nepanovala shoda.

Během praktického výzkumu jsem se od lidí dozvěděla, že v některých sborech Českobratrské církve evangelické se žehná stejnopohlavním vztahům. I mezi katolickými kněžími je možné najít takového, který je ochoten těmto párům požehnat.

Bible má v životě věřícího křesťana nezastupitelné místo, lidé z ní mohou čerpat sílu, inspiraci a povzbuzení v těžších dobách, ale je to zároveň tak rozsáhlá kniha, že v ní může člověk najít argument skoro na každý názor a postoj. Zastánci trestu smrti citují z Bible, stejně tak jsou schopni z Bible citovat odpůrci trestu smrti. Mnohé biblické příkazy se dnes

nedodrží a argumentuje se jinou kulturou a časem, jiným dobovým kontextem. Podle jakého klíče se tedy rozhoduje, co je dnes ještě platné a co nikoli, co se bude číst doslovně a kde se bude přihlížet k dobovému kontextu?

Odpůrci homosexuálních vztahů jsou na argumenty svých „nepřátel“, kterým říkají revizionisté, dobře připraveni. Tvrdí, že i kdyby měli nakonec pravdu, tak na jejich názoru, že homosexuální vztahy jsou špatné, to nic nemění. Proč? Důvod je velmi jednoduchý. Postoj k homosexuálnímu jednání a k homosexuálním vztahům vychází především z teologie stvoření, která je základem křesťanské antropologie (Hogan, 2003; Stott, 2000).

4.3. Teologie stvoření

Hogan (2003, s. 152) píše: „*Biblická nauka o homosexualitě se opírá o pochopení sexuality a manželství v prvních dvou kapitolách Genesis. Tyto kapitoly zahrnují jak podnět k plození, tak partnerskému vztahu, ale homosexualitu jako variantu stvoření vylučují. To znamená, že se nesmíme na nauku o homosexualitě dívat v první řadě jako na reakci proti pohanskému kultu, ale jako na logický důsledek biblického obrazu člověka.*“⁶

Antropologie církve je jednoznačná, Bůh stvořil člověka jako ženu a muže. Božím stvořitelským plánem je, aby se milovali a množili. Teologové z toho vyvodili, že sexualita je dle Boží vůle možná pouze ve svátostném manželském svazku muže a ženy a jejím hlavním účelem je početí dítěte. Sexualita byla po mnohá staletí vnímána jako prostředek k předávání nového života. Sexuální styk jen kvůli potěšení byl hříchem a lidé se z něj museli zpovídat. Ačkoliv je dnes situace již trochu jiná a uznávají se i jiné rozměry sexuality, ne jen rozmnožovací funkce, přesto je mnohými lidmi tato funkce vnímána jako primární. Z této teologie stvoření také vyplývá negativní postoj k gender studies a queer teoriím. Ty jsou proto vnímány jako velké ohrožení křesťanského pohledu na tradiční rozdělení rolí muže a ženy.

⁶ Srov. Gen 1, 26-27 „Bůh tedy stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil. A Bůh jim požehnal a řekl jim: Plodte a množte se a naplňte zemi“. A dále pokračuje v Gen 2, 23-25 Adamovou reakcí na Boží dar- ženu: „Toto je kost z mých kostí a tělo z mého těla! Bude se nazývat muženu, vždyť z muže vzata jest. Proto muž opustí otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem.“

Skoblík (2004) jako první podstatnou funkci sexuality vidí psychofyzické obohacení člověka člověkem. Sexualita je nejprve a hlavně darem osoby, a teprve poté darem života. Jelikož ale darování života zůstává nedílnou součástí sexuality, je žitá sexualita pro gaye a lesby nadále zapovězena. Katechismus katolické církve (2001) a mnozí autoři navíc zdůrazňují fyzickou a psychickou komplementaritu (doplňování) muže a ženy, k čemuž ve stejnopohlavních párech nedochází, naopak stejnopohlavní vztahy jsou výrazem sobeckého narcismu. Jen muž a žena se mohou skutečně navzájem milovat, doplňovat a dát život novému člověku. Je ale důležité podotknout, že Skoblíkovo stanovisko k homosexuálním vztahům není striktní a je otevřené tolerantnějším výkladům.

Manželství je v katolické církvi jednou ze sedmi svátostí a obsahuje hlubokou symboliku. Muž, žena a dítě ve své podstatě odrážejí Boží Trojici: Otce, Syna a Ducha Svatého. Osoby v Boží trojici se dokonale prostupují, vzájemně se plně darují a přitom neztrácejí svoji svébytnost. Podobně i muž a žena se na psychické i fyzické, sexuální, rovině prostupují, darují a zachovávají si svoji svébytnost (Skoblík, 2004). A plodem tohoto darování je dítě. Sexuální aktivita je tedy možná jen uvnitř manželství. V Efezským 5,21-33 se navíc vztah muže a ženy přirovnává ke vztahu mezi Kristem a církví. Vztahy muž a muž, či žena a žena v sobě tuto symboliku nemají, neodrážejí podstatu Boha a nabourávají Boží stvořitelský plán, a proto je nelze schválit. „*Každé sexuální obcování mimo manželství je odsuzováno a bráno jako smilstvo*“ (Hogan, 2003, s. 158).

I když tedy někteří autoři dle Stotta či Hogana biblické texty, které se vztahují k homosexualitě, vykládají různě, relativizují je a pokoušejí se o násilnou revizi Bible, nic to nemění na odmítavém postoji církve k homosexuálnímu chování. A i kdyby bylo nakonec možné připustit, že se tyto texty nevztahují k tématu homosexuálního chování, oficiálnímu stanovisku církve to nebere vítr z plachet. „*Učení církve o homosexualitě se neopírá pouze o těch několik málo biblických míst, která se vztahují k tématu homosexuálního chování (nebo se nevztahují, dle mínění některých exegetů). Konec konců je tato nauka založena na biblickém a církevním chápání sexuality a manželství. První kniha bible začíná výroky o stvoření, sexualitě a manželství. Na těchto výrocih zakládá bible svůj postoj k homosexualitě*“ (Hogan, 2003, s. 159).

5. Pastorace osob s odlišnou sexuální orientací

Katolická církev se k tématu homosexuality vyjadřuje v dalších textech, které mají určovat způsob pastorace. Pastorace vychází z latinského slova pastor, což znamená pastýř, a jde o osobu, která se stará a pečuje o své stádo. Podobně se má o své stádo věřících starat duchovní pastýř – kněz, farář, kazatel atd. V užším slova smyslu jde tedy o službu duchovních osob lidem v církevních společenstvích. Tuto službu většinou vykonává člověk, který je k tomu autoritou církve pověřen. V současnosti je pastorace vnímána šířeji, kdy pastorace je zaměřena nejen na členy církve, ale i na lidi, kteří členy církve nejsou. Pastorace nejčastěji pomáhá ve věcech souvisejících s vírou, pochybnostmi, hledáním duchovní cesty, ale i v obdobích životních obtíží, které nemusejí přímo souviset s vírou. Bývá proto v praxi často na pomezí psychologického poradenství a psychoterapie (Baštecká, 2009).

V této kapitole se budu zabývat hlavně pastorcí v katolickém prostředí, která vychází jednak z Bible a jednak z oficiálních dokumentů týkajících se homosexuality. Důležité slovo zde má Kongregace pro nauku víry, jejímž úkolem je dohlížet na morálku a víru církve. Nebudu se zde věnovat všem dokumentům, které se tohoto tématu týkají. Více se můžete dočíst například v diplomové práci Kostřicové (2014).

Jak již víme, tak oficiální stanovisko katolické církve se k homosexuálním vztahům staví odmítavě. Křesťan se má snažit o dokonalost a přibližovat se k ní. Homosexuální vztah, jemuž se říká homosexuální životní styl, tomuto přibližování k dokonalosti nepomáhá. Jak mohou lidé k této dokonalosti dospět? Skoblík (2005a) píše, že mravním instinktem, Božím slovem a rozumovou úvahou.

5.1. Katechismus katolické církve (KKC)

KKC je oficiální ucelený a systematický souhrn římskokatolické nauky o mravech a víře. Zmiňuji se o něm na prvním místě, protože mezi běžnými věřícími je pravděpodobně nejnámější a nejrozšířenější a v pastorcí jsou mnohými duchovními citovány tři paragrafy, které se vztahují k homosexualitě. První vydání KKC vyšlo v ČR v roce 1995 a v roce 2001 vyšlo druhé vydání.

Podívejme se tedy blíže na paragraf 2357-2359. V paragrafu 2357 se můžeme dočíst, že homosexualita je pojímána jako pohlavní přitažlivost. Ačkoliv je to značně zjednodušující, objevuje se to skoro ve všech církevních dokumentech a výhradách vůči homosexualitě. Zdůrazňována je jen sexuální přitažlivost, touha, žádostivost, případně

nenasytný chtíč. Nikde ani zmínka o tom, že se zde jedná i o psychickou a emoční přitažlivost a další atributy, které jsou součástí jakéhokoliv partnerského vztahu, a to touha po intimitě, lásce, domově... Emoční pouto v homosexuálních vztazích je nejen snižováno, ale hlavně ignorováno. To se táhne jako červená niť skoro všemi církevními dokumenty.

Podle KKC je původ homosexuality zatím z velké části nevysvětlitelný, nicméně homosexuální vztahy jsou: velkou mravní spouští, homosexuální úkony jsou vnitřně nezřízené, odporují přirozenému zákonu a odlučují pohlavní úkon od předávání života. V žádném případě nemohou být schvalovány, protože nejsou plodem opravdového citového a pohlavního doplňování.

Paragraf 2358 se zmiňuje o sklonech vrozených (1995) či o sklonech hluboce zakořeněných (2001). Druhé vydání KKC může implikovat větší míru zodpovědnosti homosexuálních osob za své sklony. Homosexuální sklony se vymykají řádu a je potřeba je vnímat jako zkoušku. Správný přístup k lidem s homosexuálními sklony je spojen s úctou, láskou a jemnocitem, bez nespravedlivé diskriminace.

Poslední paragraf pak vyzývá homosexuální osoby k čistotě, ke které jsou povoláni. Modlitba, přátelé a svátosti jim mohou pomáhat dojít ke ctnosti sebeovládání, která vychovává k vnitřní svobodě. Cílem má být přibližování se křesťanské dokonalosti.

Lidé s odlišnou sexuální orientací jsou tedy vyzýváni žít v čistotě. Pokud si zvolí tuto cestu, není v rámci církve žádný důvod k diskriminaci. Pokud si ale zvolí život v partnerství s osobou stejného pohlaví, nesmí přistupovat ke svátosti oltářní, k eucharistii, což je vyvrcholením katolické bohoslužby. V eucharistii dochází k proměnění chleba a vína v tělo a krev Kristovu a jde o zpřítomnění Ježíšova utrpení, jeho smrti a následného vzkříšení, z čehož vyplývá důležitost eucharistie pro život věřícího křesťana a také obrovský zásah do jeho duchovního života, pokud je mu odepřeno k eucharistii přistoupit. Nemožnost přistoupit k eucharistii může být pro mnohé věřící zdrojem velkého utrpení.

5.2. Persona humana

V roce 1975 vydala Kongregace pro nauku víry „**Prohlášení o některých otázkách sexuální etiky: Persona humana**“, známý pod zkráceným názvem Persona humana. Tématu homosexuality se věnuje článek 8. Dokument rozlišuje homosexuály, u nichž jde o stav přechodný, s tímto sklonem se nenarodili, ale získali jej z nesprávné výchovy, nedostatečné sexuální zralosti atd., a homosexuály, u nichž jde o stav trvalý a jsou

homosexuály z důvodu jakéhosi vrozeného instinktu či poškozené soustavy. Homosexualita je vnímaná jako deformace přirozeného stavu člověka.

Dokument rozlišuje mezi stavem, dnes bychom řekli homosexuální orientací, a úkony, čili homosexuálním chováním. I když Písmo „*nedovoluje, aby se z něj vyvozovalo, že všichni, kdo trpí touto deformací, jsou proto osobně vinni*“ (Persona humana, čl. 8, § 2) a osobní založení nemusí nutně znamenat mravní vinu, tak dosvědčuje, „*že úkony homosexuality jsou ze své vnitřní podstaty nezřízené a že v žádném případě nemohou být schvalovány*“ (Persona humana, čl. 8, § 4).

V pastorační praxi není možné schvalovat homosexuální úkony, i když případně odpovídají vnitřnímu založení člověka. Zároveň je ale potřeba k homosexuálním osobám přistupovat s pochopením a vlídně. Objektivně se mohou prohřešovat těžkým hříchem, ale subjektivně může jít o provinění velmi malé, neboť zde chybí dostatečná svobodná vůle. Při posuzování viny je proto tedy třeba postupovat velmi opatrně.

5.3. Human Love

Dokument Persona humana umožnil výklady, které pojímaly homosexualitu jako stav principiálně morálně neutrální a umožňovaly určitý tichý souhlas s homosexuálními vztahy. Biskupové Anglie a Walesu vydali v roce 1979 dokumentu „**Úvod do pastorační péče o homosexuální osoby**“, který začíná slovy **Human love** (Ovečka, 2008). Nabízel možnost, jak na jedné straně respektovat stanovisko církve, ale na straně druhé respektovat volbu homosexuálního člověka žít v partnerském vztahu a vyhnout se označení hříšník.

Human love to umožnil rozlišováním mezi objektivním platným právem a subjektivní rovinou přijetí tohoto práva a uplatněním v životě konkrétního člověka. Objektivně zde byla autorita, objektivní mravní řád či vnější právní norma a povinnost člověka podle ní jednat. Z pozice konkrétního člověka zde byla jeho zodpovědnost vůči vlastnímu přesvědčení a svědomí. Svědomí člověka představovalo subjektivní rovinu určující pro zodpovědné jednání. Člověka tudíž není možné a priori obvinít z hříšného jednání jen proto, že se nepodřizuje objektivním normám. Je nutné respektovat důvody, které vedou člověka k jednání v rozporu s učením církve, protože za své jednání je před Bohem zodpovědný každý sám a nikdo se nemůže jen odvolávat na církev či nauku. Morální jednání má být ve shodě se svědomím a ne s heteronomní naukou.

5.4. Homosexualitatis problema

Důsledky vyvozované z dokumentu Human love se mnohým církevním představitelům rozhodně nelíbily a Kongregace pro nauku víry reagovala v roce 1986 vydáním dokumentu „**Homosexualitatis problema: Dopis kongregace pro nauku víry biskupům katolické církve o pastorači homosexuálních osob**“. Dokument reagoval na „*zmatek ohledně nauky církve o této věci*“ (Homosexualitatis problema, č. 4). „*Mezitím v diskusi, jež následovala po zveřejnění tohoto prohlášení, dal homosexuální stav podnět k přehnaně blahovolným interpretacím, z nichž některé šly až tak daleko, že ho kvalifikovaly jako indiferentní nebo dokonce dobrý. Je naopak třeba upřesnit, že zvláštní sklon homosexuální osoby, ačkoli není sám o sobě hříchem, přesto tvoří více nebo méně silnou tendenci k jednání z morálního hlediska vnitřně špatnému. To je důvod, proč musí být i sklon pokládán za objektivně nezřízený.*“

Můžeme zde vidět posun v tom, že nejen úkony jsou považovány za objektivně nezřízené, ale i samotný sklon, neboť může svádět k jednání, které je morálně vnitřně špatné. Ačkoliv tato formulace neznámá, že homosexuál je sám o sobě hříšný, v lidovém vnímání k tomuto pojetí svádí, a proto je zvolena velmi nešťastně.

Dokument nesouhlasí s výklady, které směřují k uznání homosexuálních vztahů, a považuje je za těžce scestné a bludné. Písmo bylo sice napsané v jiné kulturní době, ale co se týče homosexuality, tak se Písmo ohledně homosexuálního jednání shodne. Učení o homosexualitě se opírá o „*pevný základ trvalého svědectví Bible*“ a dále říká, že „*posvátné texty nejsou skutečně pochopeny, pokud se interpretují způsobem, který je v rozporu s živou tradicí církve. Správný výklad Písma musí být v účinném souladu s touto tradicí*“ (Homosexualitatis problema, čl. 5). Písmo svaté, posvátná tradice a učitelský úřad církve jsou zdrojem nauky církve o homosexualitě.

Opět se tu setkáváme s teologií stvoření – muž a žena jsou stvořeni k obrazu Božímu a odrážejí vnitřní jednotu Boha. Důležitými pojmy jsou komplementarita, sebedarování a předávání života. Sexuální aktivita je morálně přípustná pouze v manželství, homosexuální vztah neodráží bohatou symboliku manželství, a je tudíž nemorální. Dědičný hřích tuto pravdu o člověku zatemnil a homosexuální vztahy jsou toho důsledkem. Neobsahují komplementaritu, sebedarování a předávání života. „*To neznámá, že homosexuální osoby nejsou často šlechtné a schopné darovat se, jestliže však udržují homosexuální styk, pěstují*

v sobě nezřízený sexuální sklon, charakterizovaný zásadně zalíbením v sobě“ (Homosexualitatis problema, č. 7).

Homosexuální jednání je v rozporu s Boží moudrostí, takže být proti homosexuálním úkonům a vztahům není namířeno proti důstojnosti člověka a jeho svobodě, je tomu právě naopak. Lidé vyvíjející tlak na změnu postoje vůči homosexuálním vztahům jsou ve vleku materialistické ideologie a jde o podryvání nauky církve. Nátlakové skupiny se snaží dokázat neškodnost homosexuality, nebo dokonce tvrdí, že je dobrá, ačkoliv homosexuální praxe představuje vážnou hrozbu pro život a dobro mnoha lidí a uznání homosexuální lásky ohrožuje rodinu a její práva. Biskupové jsou vyzýváni k tomu, aby se věnovali pastoračnímu doprovodu homosexuálních osob, kterým má být jasně řečeno, že vyhovění homosexuálním sklonům je nemorální, a mají jim pomáhat vyhnout se hříchu. Homosexualitatis problema se vymezuje i vůči gender teoriím, které zamlžují rozdíl mezi muži a ženami.

Homosexuálně orientovaní lidé jsou v dokumentu vyzváni k tomu, aby své utrpení spojili s křížem Kristovým. Jejich povoláním je život v čistotě. Život v čistotě ale není totéž co celibát. I manželský věrný život je život v čistotě. Je otázkou, proč je tak těžké připustit, že věrný homosexuální vztah může být také život v čistotě? Od církve by to vyžadovalo změnit pojetí homosexuality a nějak je uvést do souladu s teologií stvoření.

5.5. Další dokumenty a iniciativy

Na proces legalizace homosexuálních svazků reagoval další vatikánský dokument „**Úvahy ohledně návrhů na právní uznání svazků mezi homosexuálními osobami**“, který byl psán v podobném duchu jako Homosexualitatis problema. Papežem Janem Pavlem II. byl 3. června 2003 schválen a pak následně vydán. Katoličtí věřící jsou vyzýváni, aby odporovali právnímu uznání homosexuálních svazků a chránili společnost před jejich škodlivými vlivy. V tomto dokumentu se můžeme také setkat s názorem, že je homosexualita nakažlivá.

Dokument „**Instrukce o kritériích pro rozlišování povolání u osob s homosexuálními sklony v souvislosti s jejich přijetím do semináře a připuštěním ke svátosti svěcení**“ z roku 2005 šel ještě dále. Byl vydán za pontifikátu Benedikta XVI. Homosexuální úkony jsou těžkým hříchem a odlišná sexuální orientace je důvodem, který vede k odmítnutí uchazeče o vstup do semináře (Ovečka, 2008). Tento dokument byl reakcí na pedofilní skandály v církvi a je zde vidět striktnější přístup k odlišné sexuální orientaci. Neřeší ale spíše jen následek místo příčiny? Neměla by spíše církev změnit své pojetí

sexuality a homosexuality? Dosavadní přístup církve některé upřímně věřící křesťany nasměroval do řeholních řádů a seminářů v domnění, že je to jediné řešení jejich sexuálních problémů, a vedlo je to k popírání svých pocitů, zatajování atd.

Naděje ohledně případné změny postoje církve k odlišně orientovaným křesťanům přináší papež František I. Média citovala jeho větu: „*Pokud je někdo gay a hledá Pána a má dobrou vůli, kdo jsem já, abych jej soudil?*“ Papež František neřekl obsahově nic protiřečícího katolickým názorům o homosexualitě, ale již samotné použití slova gay a určitá pokora, která je z těchto slov cítit, je samo o sobě velkou změnou (Donadio, 2013).

Dalším krokem, který vzbuzoval jisté naděje, bylo III. mimořádné valné shromáždění biskupské synody, které se sešlo 5. říjnu 2014. Tyto naděje byly částečně splněny, ale důležitější budou výsledky z řádného synodu, který se má uskutečnit v roce 2015. K mimořádnému synodu byl připraven text s názvem „**Pastorační výzvy pro rodiny v souvislosti s evangelizací**“. Dokument byl předán všem biskupům a očekávala se odpověď ze všech farností. Součástí textu byl také dotazník, který mapoval to, jak se farnosti a církve jako celek staví k citlivým tématům – nesezdaným, rozvedeným, v druhém manželství, v registrovaném partnerství, dotýká se i způsobů možné pastorace dětí v homosexuálních svazcích atd. Synod má promýšlet způsob pastorace nejen tzv. normálních rodin, ale i rodin zraněných. Pastorační výzva zde spočívá v tom, jak těmto zraněným rodinám hlásat Boží milosrdenství a nevyloučit je na okraj církve (Synod of Bishops, 2014). Mnozí očekávají s napětím, jak řádný synod biskupů zareaguje na názory svých věřících, ať již kléru či laiků.

5.6. Pastorační praxe v katolické církvi

Konkrétní pastorační praxe vychází tedy jak z Bible, tak z církevních dokumentů a v oficiální rovině je jednoznačná. Důraz je kladen na život v čistotě, tedy v případě homosexuálních osob v pohlavní zdrženlivosti podobně jako v ní mají žít lidé nesezdaní. Pouze pokud je člověk aspoň trochu disponován k heterosexuálnímu vztahu, má být veden k tomu, aby své homosexuální sklony překonal a byl schopen vstoupit do manželství, nicméně hlavní důraz je kladen na sexuální zdrženlivost a vzdání se touhy vytvořit vztah a v jeho rámci žít sexuálním životem.

Pastorace, která by vedla k uznání homosexuálního vztahu, je špatná. „*Žádný autentický pastorační program nemůže zahrnovat organizace, v nichž se sdružují homosexuální lidé, aniž by byl jasně vysloven nemorální charakter homosexuální aktivity. Právý pastorační přístup bude počítat s nutností, aby se homosexuální osoby vyhýbaly*

blízkým příležitostí ke hříchu“ (Homosexualitatis problema, č. 15). Svátosti, modlitby, svědectví, rady a individuální vedení, které pomáhají osobám s homosexuálními sklony vést život v čistotě, to je pravý pastorační program. Církev zdůrazňuje identitu jedince založeného na tom, že je Boží dítě a dědic věčného života, a odmítá se na něj dívat jako na heterosexuálního nebo homosexuálního (Homosexualitatis problema, čl. 16).

Ve zpovědní praxi se lze setkat s postojem, kdy je možné mít velmi hluboký vztah s osobou stejného pohlaví, dokonce s ní i bydlet, ale sexuální styk je zapovězen. Zpovědníci počítají s lidskou slabostí, takže pokud k sexuálnímu styku dojde, je nutné se z toho vyzpovídat podobně, jako se musí vyzpovídat heterosexuál z předmanželského sexu. V konkrétní zpovědní praxi se přihlíží k tomu, že člověk není vždy plně svobodný a následkem své slabosti podléhá pokušení, což jeho vinu zmírňuje.

V návaznosti na vnímání homosexuality jako následek disharmonického vývoje v dětství zpovědníci často mluví o přechodné homosexualitě, která po tom, co se člověk uzdraví ze svých dětských zranění, zmizí. Velmi často se používá pojem získaná homosexualita. Tato zpovědní praxe a praxe duchovního vedení může být pro člověka, který je v prvotní fázi vyrovnávání se s odlišnou sexuální orientací, velmi matoucí, znejišťující a může prodloužit období vyrovnávání se s touto odlišností.

Velmi malá část kněží je ochotna dokonce i požehnat stejnopohlavnímu svazku a umožnit tak žít lidem s odlišnou sexuální orientací v partnerském vztahu, neznamená to ale, že toto požehnání je na stejné úrovni jako manželský svazek.

Snaha o tzv. heterosexuální adaptaci je méně častá než v protestantském prostředí, což ale neznamená, že samotní lidé zápasící s odlišnou sexuální orientací se o ni někdy nesnaží. Více se vyzývá k životu v čistotě. Homosexualita je v rovině nadpřirozené považována za následek dědičného hříchu a je porušením lidské přirozenosti. Otázkou je, i kdyby to byla pravda, proč zde se to bere tak fatálně a jediná cesta je sexuální abstinence. Z hlediska víry je následkem dědičného hříchu jakákoliv nemoc a hlavně smrt. Následkem dědičného hříchu je třeba i neplodnost, a dnes nikdo nepožaduje po lidech trpící neplodností, aby sexuálně abstinovali. Do důsledku dovedeno, nemohou zplodit dítě, neměli by sexuálně žít. Sexuální odevzdání je dar osoby a dar života, obojí dle Skoblíka (2005a) musí být přítomno. U neplodných lidí chybí dar života, tudíž jediná cesta by měla být sexuální abstinence, stejně jako se to požaduje po homosexuálních lidech. A co třeba sňatky lidí v důchodovém věku?

Courage je římskokatolická organizace, která se zaměřila na pastorační práci osob s homosexuálními sklony a jejím cílem je pomoci jim opustit jejich životní styl a

praktikování homosexuality. K tomu tito lidé potřebují odvahu, courage. Organizace odmítá označení gay či lesba a dává přednost spojením lidí s homosexuálními sklony, s homosexuálními touhami či stejnopohlavní přitažlivostí (same-sex attractions). Coming out a přijetí identity gay či lesba jsou vnímány jako nebezpečná past, která blokuje lidem možnost opustit homosexuální životní styl a duchovně růst a zrát. Příčiny homosexuality vidí Courage v nepříznivém rodinném prostředí, nedostatečné identifikace rodiče stejného pohlaví s dítětem, špatném zacházení rodiče opačného pohlaví s dítětem, nedostatečné identifikaci dítěte s rodičem stejného pohlaví, zneužívání v dětství a někdy se jedná o vědomou volbu. Lidé s homosexuálními sklony jsou podle Courage často otroky své touhy, trpí z podstaty osamělostí, která je nutí vést velmi riskantní život. Sex provozují jen kvůli potěšení, protože není otevřen zrození nového života. V důsledku toho je mnoho gayů a leseb závislých na gay či lesbickém sexu (Courage, 2014).

K životu v čistotě člověku pomůže těchto 5 cílů:

1. Souhlas s učením Římskokatolické církve týkající se homosexuality a z toho vyplývajícím životem v čistotě.
2. Rozvíjení vnitřního duchovního života s Ježíšem Kristem prostřednictvím služby druhým, modlitby, četby duchovní literatury, častých zpovědí, častých účastí na bohoslužbách, častého přijímáním atd.
3. Pečování o ducha společenství, čemuž může pomoci i skupinová terapie.
4. Budovat přátelství, které je nutné k životu v čistotě.
5. Žít tak, aby mohli sloužit jako dobrý příklad ostatním lidem s homosexuálními sklony.

Cílem Courage tedy není změna orientace, ale spojení s Ježíšem v modlitbě, budování vztahu s Ježíšem a jeho prohlubování.

V České republice vzniklo sdružení „**Exodus**“, jehož cílem je pomoci lidem, kteří chtějí opustit homosexuální životní styl. Tam, kde je možná změna, chce pomoci ke změně a nabízí terapii. Tam, kde odlišnou sexuální orientaci změnit nelze, chce podporovat život v čistotě a sexuální abstinenci (Exodus, 2014). Sdružení nabízí všem zájemcům o terapii knihu od Aardwega „Terapie homosexuality: Rádce pro postižené a poradce“ (2003).

V pastoraci a ve zpovědní praxi je možné se setkat s přístupem, který odkazuje na **Elizabeth R. Moberly** a její pojetí homosexuality, které je v mnohém v souladu s postojem Courage. Homosexualita je v podstatě vývojovou poruchou, protože vzniká jako následek nenaplněných vývojových potřeb. Dítě má traumatický či deficitní vztah hlavně k rodiči

stejného pohlaví, trpí tudíž hladem po lásce a ten je hybnou silou přitažlivosti k osobě stejného pohlaví. Homosexuální pocity nemá cenu potlačovat, protože se jedná o legitimní pocity a je potřeba tyto legitimní potřeby naplnit, aby se mohla projevit vrozená heterosexuality. Tyto legitimní vztahové potřeby musí být naplněny prostřednictvím nesexuálního přátelství s osobou stejného pohlaví, jelikož potřeba lásky je původu nesexuálního a není ji možné naplnit sexuálním vztahem. Pokud se člověk bude snažit naplnit původně nesexuální potřebu lásky láskou sexuální, hrozí vznik závislosti na sexuální aktivitě (Moberly, 1983).

Ščepková (2002) v souvislosti s Moberly píše o nesexuální homosexualitě a teologii přátelství. Dále zmiňuje, že církev začíná znovu oceňovat vysokou hodnotu přátelství, což je cesta zvláště cenná pro lidi trpící homosexuální orientací. Je si jistá, že Kristus těmto lidem pomůže najít přátelství s osobou stejného pohlaví. Mělo by jim také pomáhat vědomí, že všechny naše potřeby budou definitivně naplněné v Bohu.

5.7. Problematika homosexuálních vztahů a pastorační praxe v nekatolických církvích

Katolická církev má ohledně postoje k homosexualitě a následné pastoraci jasno a má propracované a jednotné stanovisko. V protestantských církvích je situace jiná a daleko složitější, protože zde neexistuje organizace podobná Kongregaci pro nauku víry. Mnohé církve se ale v období před přijetím zákona o registrovaném partnerství v roce 2006 snažily nějaké stanovisko vypracovat.

Československá církev evangelická se rozhodla vypracovat dokument „**Problematika homosexuálních vztahů**“, který vyšel v roce 2006. Dokument se měl projednávat na 31. synodu církve. Na homosexualitu se zde pohlíží z úhlu teologického a medicínského.

Je potřeba si uvědomit, že Bible byla napsaná v jiném dobovém kontextu. Zmínky o homosexualitě nejsou jen o homosexualitě, ta je použita jako ilustrace odcizení od Boha. Pokud jsou zde zmínky o homosexualitě, tak je míněno homosexuální jednání. Rozhodně se zde nic nepíše o homosexuálních vztazích vyjadřujících lásku mezi lidmi stejného pohlaví. Sexuální orientace v našem slova smyslu tehdy známa nebyla. Texty se tedy nevyjadřují k homosexuální orientaci, ale k homosexuálnímu jednání. Zcela chybí lesbická problematika. Nový zákon se o homosexualitě zmiňuje jen okrajově v listech svatého Pavla.

Na základě biblických zmínek o homosexualitě nelze zastávat jednoznačné a zásadní závěry, neboť tyto zmínky jsou jen částečné a nezřetelné.

Dokument ale říká jasně, že manželství je jen mezi mužem a ženou, takže na náboženské rovině dva lidé stejného pohlaví nemohou uzavřít manželství, ale o pragmaticko-právní možnosti trvalého partnerství mezi lidmi stejného pohlaví lze uvažovat. Nicméně v Novém zákoně se můžeme setkat s relativizací manželství a s relativizací jakékoliv určenosti. Manželství muže a ženy není jediným možným způsobem života a naplněním pravého lidství, tak jako sexuální orientace není určujícím měřítkem pravého lidství. Kristus je tím měřítkem a pravé lidství je v něm darované. Sexuální orientace, ať již heterosexuální či homosexuální, není absolutní danost, které se člověk musí podřídit. Celibát může být pro některé dobrou cestou a má svou hodnotu, pokud je zvolen z dobrých důvodů. Dobrým důvodem je to, že člověk upřednostňuje Boží království před vším ostatním. Rozhodně není dobrým důvodem strach či asketismus.

Československá církev evangelická nejen v tomto dokumentu, ale i v realitě má velmi tolerantní postoj k odlišně orientovaným křesťanům. Na své půdě sdružuje Logos, což je ekumenické společenství věřících gayů a leseb a jejich blízkých. Toto sdružení zastává názor, že každý si musí svoji cestu najít sám, nemá žádnou závaznou ideologii. Většina členů je přesvědčeno o legitimitě stejnopohlavních partnerských vztahů, nicméně má mezi sebou i takové, kteří v legitimitu partnerských vztahů nevěří nebo odpověď teprve hledají. Dochází i k požehnání homosexuálnímu vztahu.

V jiných církvích, hlavně evangelikálních, se můžeme setkat daleko častěji s pokusy o změnu orientace a s nabádáním podstoupit reparativní terapii, která má právě této změně orientace pomoci. Jsou vydávány knihy o lidech, kteří mluví o svém uzdravení z homosexuality a dnes jsou heterosexuální. Je otázkou, jestli v mnoha případech nejde spíše o adaptaci k heterosexualitě. V evangelikálním prostředí se také můžeme setkat s vymítáním démona homosexuality, modlitbami za uzdravení atd. Modlitby mají pomoci k uzdravení, pokud k uzdravení nedochází, pak je kladen důraz na život v čistotě (Bosovi, 1999; Janošová, 2002; Paulkovi, 2004).

Velmi aktivní ve snaze o změnu homosexuální orientace na heterosexuální bylo ex-gay hnutí Exodus International, které propagovalo možnost změny sexuální orientace a reparativní terapii. V roce 2007 se její představitelé omluvili za utrpení, které způsobily lidem, jimž se snažili pomoci. Výsledky totiž nebyly takové, jaké lidem slibovali, a mnoho

lidí trpělo díky marné snaze změnit svoji sexuální orientaci pocity viny, úzkostmi, depresemi atd. (Former Ex-Gay Leaders Apologize, 2014). Hnutí v roce 2013 ukončilo svoji činnost.

Evangelikální prostředí nelze ale jednoznačně spojovat s negativním postojem k homosexuálním vztahům. Například ve Velké Británii vznikla v roce 1988 organizace Courage, která vnímá odlišnou sexuální orientaci jako dar. Věřící gayové a lesby mohou svědčit o Kristu a přinášet jeho radostnou zvěst všem gayům a lesbám, kteří hledají pravdu a dlouhodobý partnerský vztah. Pokud jim jejich svědomí dovolí žít sexuálně v rámci partnerského vztahu, není na tom nic hříšného a zakázaného (Marks, 2014). Zajímavé je, že původně patřila k hnutí ex-gay a byla členem Exodu International.

Z evangelikálního prostředí je i reverend Pearson, který svoji knihu „**Christianity and Homosexuality Reconciled: New Thinking for a New Millenium!**“ (2014) umožňuje zdarma stáhnout na svých webových stránkách. Autor je sám gay a křesťan, který uznává stejnopohlavní partnerské vztahy.

6. Formování gay a lesbické identity

6.1. Coming out

Jednou z identit člověka je identita sexuální (Weiss, 2012). Postoj k vlastní sexualitě do velké míry určuje kvalitu života člověka a jeho schopnost navázat partnerský vztah a v rámci vztahu vést spokojený sexuální život. Vnímá-li člověk sexualitu jako něco méněcenného, nečistého, či dokonce zvráceného a hříšného, je více než pravděpodobné, že to ovlivní kvalitu partnerského vztahu, v krajním případě až znemožní jeho vznik.

V prostředí, kde normou je identita heterosexuální, není potřeba si nějak tuto heterosexuální identitu vědomě osvojovat. Jinou situaci mají lidé, kteří se chovají homosexuálně, přitahují je lidé stejného pohlaví, či se dokonce identifikují jako gayové a lesby. Jsou donuceni si svoji odlišnost uvědomit a vyrovnat se s ní. V určité fázi se vůči heterosexuálním lidem mohou velmi radikálně vymezovat. Procesu uvědomování si své orientace a vyjvení orientace, ať již sobě samému či druhým, se říká **coming out** (Procházka, 2002).

Coming out se v odborné literatuře dělí na vnitřní a vnější. Okamžiku, kdy si jedinec uvědomí, že jej přitahují osoby stejného pohlaví a přizná si to sám před sebou, se říká **vnitřní coming out**. Ve chvíli, kdy jedinec začíná tuto skutečnost sdělovat svému okolí, mluvíme o **vnějším coming outu** (Stehlíková, 1995). Proces coming outu se odráží na kognitivní, afektivní i behaviorální úrovni (Cass, 1984).

V rámci formování gay a lesbické identity a akceptace své odlišnosti je coming out důležitým mezníkem. Platí to hlavně v případě konfliktního prožívání. Vyrovnávat se s ní a začít ji postupně přijímat je možné teprve ve chvíli, když si člověk pojmenuje, že se u něj jedná o odlišnou sexuální orientaci. Než dojde k pojmenování a v začátku uvědomování si odlišné sexuální orientace, jde hlavně o intrapsychický proces. V dalších fázích jde o proces, který ovlivňuje mezilidské vztahy, neboť převážná většina lidí se dříve či později někomu svěří. Coming out je do jisté míry celoživotní proces, neboť v novém prostředí se člověk většinou znovu rozhoduje, zda svoji orientaci zveřejnit, či nikoliv. Nejčastěji se jedná o pracovní prostředí, kdy může hrozit i ztráta práce.

Internalizovaná homofobie (Herek, 2004; Frost & Meyer, 2009), která zahrnuje konflikt mezi zvnitřněním a ztotožněním se se sociálně negativními postoji k homosexuální orientaci, a zároveň nově rozpoznáným nebo alespoň podstatně uvědomovaným vlastním

erotickým zaměřením (Weiss, 2010), **může proces coming outu značně ztěžovat**. Z tohoto pohledu lze tedy coming out definovat jako intrapsychický konflikt mezi internalizovanou homofobií a vlastním erotickým zaměřením na osoby stejného pohlaví. Internalizovaná homofobie se navenek projevuje potřebou být heterosexuálem (Herek, 2004). Mnohé teorie vývoje homosexuální identity počítají s tím, že aby člověk dosáhl zdravého sebepojetí, musí překonat internalizovanou homofobii (Frost & Meyer, 2009). Je potřeba změnit obsah slov jako homosexuál, gay či lesba. Jedná se o kognitivní změnu těchto slov, která nesou původně negativní konotaci v důsledku negativních stereotypů a předsudků (Dank, 1971).

Proces coming outu ovlivňuje mnoho faktorů – rodina, tradice, víra, kvalita vztahů k rodičům, sourozencům, přátelům, osobnostní struktura daného jedince atd. Negativní vztah k vlastní sexualitě může proces coming outu značně ztížit. Velkou roli hrají i reakce okolí, s nimiž se člověk při svém coming outu setkává. Zvláště u žen může být touha po dětech tak velká, že si zvolí manželství a obětují spokojený partnerský život. Přitom spokojený partnerský vztah může člověku značně pomoci k tomu, aby došel k integrované a stabilní identitě. Můžeme to vidět nejen u osob s odlišnou orientací, ale i u většinové populace.

6.2. Teorie a modely vývoje identity

Období adolescence a dospívání je dle Eriksona (1999) obdobím, kdy hlavním vývojovým úkolem je vývoj identity. Součástí tohoto vývoje je integrovat sexualitu do identity mladého člověka. Mnoho lidí prochází coming outem právě v této době. Samo o sobě je období adolescence a dospívání velmi náročné. Prochází-li člověk coming outem, je toto období ještě náročnější. Coming out je do velké míry spojený s dospíváním, ať již k němu dojde v jakémkoliv věku (De Monteflores & Schultz, 1978). Navzdory společenskému tlaku k heterosexuality a existenci homofobie a heterosexismu je odlišně orientovaný jedinec postaven před úkol vytvořit si pozitivní sebeobraz a identitu. Svoji identitu musí nově definovat. Jevy jako stigmatizace, minoritní stres, viktimizace a zavržení mohou mít na mladého dospívajícího jedince ničující dopad.

Modelům, které počítají s různými stadii vývoje identity (Cass, 1979; Coleman, 1982; Troiden, 1989), se vyčítá, že jsou pojímány jako lineární, na sebe navazující a nepočítající s dalšími vlivy, které formují identitu a působí současně v průběhu coming outu. Vývoj homosexuální identity je proměnlivý a komplexnější, ovlivněný dalšími psychosociálními identitami – např. pohlavní a genderovou identitou, náboženskou identitou, rasou, společenským prostředím a kulturou, schopnostmi atd. (Bilodeau & Renn, 2005).

Novější modely se proto snaží vnímat formování identity jako mnohvrstevnatý a proměnlivý proces probíhající v širších souvislostech (Shapiro, Rios, & Stewart, 2010). První modely byly často vytvářeny na základě zkoumání převážně gay mužů, což bylo také těmto modelům vyčítáno. Někteří autoři se proto snažily zaměřit na jednotlivé skupiny – na lesbické ženy (Chapman & Brannock, 1987; McCarn & Fassinger, 1996; Sophie, 1986; Thomson, 1992), maskulinní lesbické ženy - tzv. butch lesby (Hierstand & Levitt, 2005), na bisexuální muže a ženy (Hansen & Evans, 1985), transgender jedince (Lev, 2004) atd. Důležité je si uvědomit, že nejspíš žádný model nemůže vyčerpávajícím způsobem popsat vývoj identity lidí s odlišnou sexuální a genderovou identitou, to ale neznamená, že nám tyto modely nepomáhají tomuto procesu porozumět a osvětlit jej z různých úhlů pohledu. V konkrétní praxi je třeba vždy vycházet z životního příběhu konkrétního člověka.

Nejznámějším, nejrozšířenějším a nejvíce ověřovaným je model **Vivienne Cass** (Cass, 1979). Sama Cass tento model nepovažovala za všeobecně platný, byla si vědoma, že kulturní a sociální faktory mohou model pozměnit. Také si byla vědoma, že model byl vytvořen na základě práce s bílými muži a ženami ze střední třídy, a tudíž nemůže být platný pro každého. Schéma se tak nedá ani použít pro vývoj bisexuální identity a transgender jedince. Schéma není vázáno na věk, člověk může procházet více stádií najednou, může se vracet, zastavit a dále se nevyvíjet. Cass také svůj model testovala a ověřovala jeho platnost (Cass, 1984).

V prvním stadiu člověk prožívá **zmatek v identitě**, které se tak i nazývá. Člověk se ptá: Můžu být homosexuál? Začínají vědomé pochybnosti. Dosavadní identita je zpochybněna a homosexuální pocity mohou být popírány, odmítány či akceptovány. Pokud dojde k akceptaci homosexuálních pocitů, přesunuje se člověk do druhého stadia **srovnávání identity**. Člověk se srovnává s homosexuály i s heterosexuály. Hlavním úkolem je zde dojít k poznání, že může být homosexuál a překonat pocity odcizení, které mohou být v tomto stadiu velmi silné. Ve třetím stadiu **tolerance identity** si již člověk začíná říkat, že je pravděpodobně homosexuál. Seznamuje se s homosexuální subkulturou, pracuje na překonání negativních pocitů spojených s homosexualitou, ale mimo komunitu chce být stále vnímán jako heterosexuál. Negativní zkušenost může vývoj zpomalit či zastavit úplně, pozitivní zkušenost může pomoci dojít k poznání „jsem homosexuál“ a přesunout se do čtvrtého stadia **přijetí identity** a její akceptaci. V tomto stadiu dochází ještě k většímu kontaktu s homosexuální komunitou a normalizaci homosexuality. Dalším vývojem se člověk dostane do stadia **hrdosti na svoji identitu**, kdy homosexuální identitu nejen

akceptuje, ale je na ni i hrdý. Uvědomuje si ale i společenské odmítání a cítí hněv na heterosexuální společnost, což řeší devalvací heterosexuality a rozdělením světa na homosexuální a heterosexuální – my a oni. Homosexuální identita je v centru identity. Manželství, genderové role jsou odmítány, protože tyto hodnoty podporují méněcennost homosexuality. Ve stadiu **syntézy identity** se vytváří stabilnější a ucelenější identita, kdy sexuální orientace již není v centru, ale stává se jedním z aspektů identity člověka. Svět již není rozdělen na „my a oni“. Člověk se setkává nejen s lidmi z homosexuální komunity, ale i s lidmi mimo ni.

V České republice je dále ještě často uváděn model **Eli Colemana** (Coleman, 1982). První stadium se nazývá **pre-coming out**, kdy člověk začíná tušit, že něco je nejspíš jinak, ale ještě neví, co. Homosexuální orientaci si zatím plně neuvědomuje a případné problémy s ní nespojuje. Mýty ohledně homosexuality mohou oddalovat přechod do druhé fáze – **coming outu**, kdy si člověk začíná uvědomovat, že by mohl být orientován homosexuálně. Zde může prožívat pocity studu, osamělosti, prázdnoty, viny, úzkost a deprese, a to jej může donutit vyhledat odbornou pomoc. Pokud si člověk přizná homosexuální pocity a dokáže se někomu svěřit, může postoupit do fáze **zkoumání**, kdy člověk prozkoumává svoji situaci, sžívá se s faktem odlišné sexuální orientace a dochází k socializaci v komunitě gayů a leseb. Toto období zvnějšku vypadá jako promiskuitní. Člověk má za úkol vidět sebe sama jako atraktivního a schopného jedince a od své homosexuální identity odvozovat své sebevědomí. Dále následuje fáze **prvních vztahů**, kdy jedinec začíná pociťovat potřebu intimního vztahu. První vztahy mohou být hodně intenzivní a závislé, postupem času se člověk učí, že vztah je o důvěře a svobodě. Pokračuje formování identity a sebepřijetí. V poslední fázi **integrace identity** je potřeba, aby byla přítomná touha po naplněném intimním vztahu. Integrace se projeví schopností budovat dlouhodobé vztahy, které jsou otevřené, svobodné, je v nich přítomná důvěra, jsou méně sobecké, je zde méně touhy vlastnit a méně žárlivosti.

6.3. Vývoj identity křesťana s odlišnou sexuální orientací

Výše jsme se mohli seznámit s možným vývojem identity člověka s odlišnou sexuální orientací. V této podkapitole se blíže podíváme na to, jak se možná vytváří identita křesťanů s menšinovou sexuální orientací. Zaměřím se zde hlavně na konflikt mezi náboženskou vírou a přitažlivostí k osobám stejného pohlaví. Každý křesťan sice nemusí tento konflikt prožívat, ale dá se předpokládat, že mnoho lidí si tímto konfliktem projde (Subhi & Geelan, 2012).

Křesťan žijící aktivním náboženským životem může dojít k poznání, že je nesjipš odlišně sexuálně orientovaný a může zažívat hluboký vnitřní konflikt. Z jedné strany slyší, že homosexualita je hřích, je zde nějaké učení o homosexualitě, sám ale touží po vztahu s osobou stejného pohlaví (Ščepková, 2002). Vyrovnání s tímto hlubokým a bolestným dilematem je závislé na hloubce víry a její síle. Dále také závisí na míře akceptace církevního učení. Je-li člověk upřimně věřící a bere autoritu církve a Bible vážně, může nastat problém. Církevní učení říká, že člověk nesmí touhu po vztahu s osobou stejného pohlaví naplnit, protože v tomto případě se jedná o hřích.

Je nutné si uvědomit, že zde se dostávají do konfliktu dvě identity – náboženská a sexuální (Buchanan, Dzelme, Harris, & Hecker, 2001; Rodriguez & Oullette, 2000). V průběhu tohoto konfliktu může člověk často prožívat vinu, pocit studu, deprese, úzkost, pocit odcizení (Yip, 1998). Obě identity procházejí vývojem a vzájemně se ovlivňují (Levy, 2012).

Odlišně orientovaný křesťan nemá možnost dle oficiálního učení katolické církve žít plným partnerským životem včetně sexuálního naplnění. Může podstoupit reparativní terapii, pokusit se žít heterosexuálně a případně se vdát či oženit. Člověku zbývá život v čistotě, což znamená zdržení se sexuálních úkonů, neboť podle církevního manželského práva homosexualita představuje překážku pro uzavření manželství. Je vnímána jako těžké fyzické poškození, v jehož důsledku není možné trvalé soužití muže a ženy (Denzler, 1999).

6.3.1. Stadia vývoje víry podle J. W. Fowlera

V případě křesťanů s odlišnou sexuální orientací je potřeba brát v úvahu jak náboženský vývoj, tak vývoj sexuální identity. Několik autorů se pokusilo vytvořit model vývoje víry, z nichž nejznámější jsou stadia víry, která navrhl J. W. Fowler (2005). Inspiroval se teoriemi E. Eriksona, J. Piageta a L. Kohlberga. Zvláště bez vlivu Kohlberga by dle Fowlerova vyjádření jeho stadia vývoje víry těžko vznikla. Víra v jeho pojetí znamená loajalitu k transcendentnímu zdroji hodnot a moci. Dává člověku směr, smysl, odrážejí se v ní naděje a snahy člověka, ovlivňuje jeho myšlení a činy. Jeho model má sedm stadií.

Stadium 0 se nazývá **nediferencovaná víra**, která se vyvíjí od narození do dvou let věku dítěte. V tomto předřečovém stadiu jde hlavně o vytvoření důvěry a vztahu k rodičům nebo pečujícím osobám. **Intuitivně-projektivní** zahrnuje věk kolem 3. roku do asi 7 let (batole – nástup do školy) V tomto období již začíná používat jazyk, vyvíjí se představivost, myšlení je magické a nestálé. Fantazie a realita není plně oddělená. Děti začínají cítit úctu

k posvátnu a rozlišovat dobré a zlé. Mohou být zaplaveni pocity viny a hrůzy. **Myticko-doslovná víra** se začíná rozvíjet kolem 7 let do 12 let a u některých lidí může přetrvat až do dospělosti. Je to období, kdy se rozvíjí období konkrétních operací, logické myšlení. Děti již jsou schopny rozlišovat mezi fantazií a realitou. Důležitá je spravedlnost. Důležité jsou příběhy, mýty, vyprávění, které se ale berou doslovně. **Synteticko-konvenční víra** se začíná objevovat kolem 12. roku věku, trvá v ideálním případě do 16 let. Začíná se objevovat osobnější vztah k Bohu. Důležitá je autorita a konformita vůči lidem, kteří jsou pro adolescenty důležití – rodina, vrstevníci, náboženští vůdci atd. Bůh může být vnímán jako akceptující láska, porozumění, loajalita a podpora v dobách krize. Uvážnutí v tomto stadiu může znamenat tyranii druhých, přílišnou závislost na lidech, jež jsou pro člověka důležití. V tomto stadiu je velké množství dospělých lidí.

Individuálně-reflektující víra zahrnuje období adolescence a mladé dospělosti (17-30 let). Rozvíjí se kritické promyšlení vlastní víry, což může být bolestné. Objevuje se zápas o identitu a sebehodnotu a otázka „Kdo jsem?“. Objevuje se zodpovědnost za vlastní pocity a víru. Hrozí ztráta víry a cynismus, pokud člověk toto období dobře nezpracuje. Člověk prožívá napětí mezi individualitou a členstvím ve skupině. **Spojující víra** je stádium, kterého nedosáhnou všichni lidé. V tomto stádiu člověk vnímá protiklady, které je schopen sjednotit, a dívá se na věci z různých úhlů. Již dosáhl velké míry integrace vlastního já. Paradoxy dávají smysl. Bůh je na jedné straně všemocný, ale omezuje svoji všemohoucnost kvůli lidské svobodě a nechává prostor pro jeho aktivitu. Je zde důvěra a vysoká míra odpovědnosti a závazku. Je zde velká otevřenost vůči pravdě v jiných náboženstvích. **Univerzální víra** je poslední stádium, kterého dosáhne jen velmi málo lidí. V této fázi je člověk schopen univerzální lásky i k nepříteli, který je také vnímán jako Boží dítě a zaslouží si bezpodmínečnou lásku. Tato víra může druhé lidi osvobozovat, ale i ohrožovat, lidé této víry mohou být vnímáni jako ti, co rozvracejí zavedené řády a často bývají oceněni až po smrti. Matka Tereza, Martin Luther King či Dalajláma jsou uváděni jako příklady, kteří dosáhli této úrovně.

6.3.2. Proces řešení konfliktu a jeho řešení

Denis L. Levy (2008) se ve své disertační práci zaměřila na zkoumání procesu, kterým prochází člověk s odlišnou sexuální identitou a pocházející z náboženského prostředí. Identifikovala 5 procesů, kterým člověk prochází. Na počátku je **uvědomění konfliktu** - konflikt vzniká v důsledku *učení církve*, které tvrdí, že homosexualita je hřích a člověk

skončí v pekle, a na základě *osobních zkušeností*, kdy člověk cítí stigma, hanbu, strach, zmatek, je vyděšený. **Počáteční odpovědí na konflikt** je *snaha* udržet *sexuální odlišnost v tajnosti*, neboť je to takové stigma, že není možné o tom mluvit, a *zvýšená účast na církevních aktivitách*, člověk se více modlí, i za to, aby se změnil. Časté jsou pocity strachu z odmítnutí, vyhození z domu. Může se objevit rozdělení na dva životy – náboženský a sexuální, které jsou od sebe odděleny. Dalším častým pocitem je hněv – na rodiče, církevní autority, na sebe. Pokud utajování a zvýšená horlivost přestanou fungovat, může přijít *deprese*. Bodem obratu se stávají **nové informace jako katalyzátor procesu** řešení konfliktu. Tyto informace umožní změnit vnímání homosexuality a vedou k těmto závěrům: mohu být gay, lesba či queer a zároveň křesťanem, rodiče a církev se mohou mýlit, pravda může být obsažena i v jiných náboženstvích, náboženství je subjektivní a nemusím vyznávat konkrétní náboženství. Nové informace může zprostředkovat internet, knihy, články, mentor, přítel atd., což umožní **zpracovávání konfliktu** pomocí *hledání dalších informací, kritického myšlení a rozhovorů s lidmi*. To je následováno *novým chováním* v podobě hledání nových forem víry a v sexuální oblasti nejdříve sexuálním chováním a později touhou po partnerství. **Vyřešení konfliktu** je vyjádřeno *osobní vírou*, která již není tolik spojená s organizací či institucí a nemusí být spojená s žádným náboženstvím, a *akceptací sexuální identity*. Dříve to bylo spíše o pravidlech a poslouchání autority církve a jejich představitelů, nyní je to více o vztahu k Bohu, stvořiteli, vyšší moci. Člověk se nesnaží být takovým, jakým jej chce mít církev, ale jakým jej chce mít Bůh. Nicméně tento proces je vlastně nikdy nekončící proces trvající do konce života, neboť identita není statická, ale dynamická. Život a vytváření identity je nikdy nekončící cesta. Stejně tak se po celý život vyvíjí i víra každého jedince.

Levy dále ve svém výzkumu identifikovala **osobní a kontextové faktory**, které umožnily konflikt zpracovat a řešit. K osobním faktorům, které se během celého procesu podílely na řešení konfliktu, patřily **kritické myšlení, síla a resilience, hněv, tvořivost a humor**. Ke kontextovým faktorům patřily **rodina, komunitní zdroje a církevní učení**. Dále Levy konstatuje, že vývoj víry a vývoj sexuální identity jsou jevy vzájemně se ovlivňující, propojené a proměnlivé. Odpovídá to postmodernímu vnímání identity a queer teorie. Vývoj víry je zprostředkován vývojem sexuální identity a víra zase ovlivňuje vývoj sexuální identity. Vědomí odlišné sexuální identity nutilo většinu účastníků se nově dívat na učení církve a ze stadia individuálně-reflektujícího se posunout do stadia spojující víry.

Křesťanské zázemí vývoj sexuální identity zpomaluje, ale konfliktní prožívání sexuální identity může urychlit vývoj víry.

Spíše na výsledek než na proces konfliktu identit se zaměřili Rodriguez & Oullette (2000), kteří popsali možné vyústění konfliktu. Někteří lidé se rozhodnou **odmítnout náboženskou identitu**, přikloní se k ateismu nebo si zvolí náboženství, které má dle nich pozitivnější postoj k homosexualitě, např. k buddhismu. Někteří se prostě jen pomalu přestanou modlit, docházet na bohoslužby a vztahovat se k Bohu. Jiní se rozhodnou **odmítnout homosexuální identitu**, pokoušejí se o změnu sexuální orientace a podstupují reparativní terapii, případně na změnu rezignují a volí sexuální zdrženlivost. Homosexuální identitu odmítají i některé církve. Podle tradičního učení církví je jediné tato cesta správná a vede k církvi, ke Kristu a Bohu. **Rozdělení identit** je kompromisem, který vede k tomu, že člověk se ke své odlišné sexuální orientaci hlásí jen v homosexuálním prostředí a v náboženském prostředí jen ke své náboženské identitě. Identity jsou oddělené a izolované. Dokud se to daří, člověk nezažívá významnější problémy, jakmile se ale tyto identity dostanou do kontaktu, tak nastává konflikt. Toto řešení bývá tedy často jen dočasné. **Integrace identit** vede k tomu, že člověk pozitivně přijímá jak svoji náboženskou identitu, tak i sexuální. Propast mezi vírou a sexuální orientací zde není. Bariéry zde sice nadále existují, ale nejsou nepřekonatelné. Vzniká nová, a to komplexní a koherentní identita – homosexuální křesťan či křesťanka s homosexuální orientací. Zůstává křesťanem, buď ve své původní církvi, nebo si vyhledá jinou, která je k homosexualitě tolerantnější. Integrace identit může tedy někdy vyžadovat změnu církevní příslušnosti, což může být ohrožující. Např. Gross (2008) vnímá ve francouzských podmínkách přechod k církvi otevřené homosexuálům jako druh konverze. Ganzevoort, der Laan a Olsman (2011) jsou toho názoru, že díky polarizaci mezi křesťanstvím a gay subkulturou není toto řešení pro mnohé příliš pravděpodobné, zvláště v případě, že jsou členy církví s velmi negativním postojem k homosexualitě.

Rodriguez (2010) doplňuje, že v případě, kdy jsou pro člověka důležité obě identity, snaží se jej uvést do souladu a může projít třemi fázemi. Na začátku dochází k **dotazování**, kdy se člověk ptá, jakým způsobem může jeho víra souviset s tím, že je gay či lesba. V další fázi se snaží o **reintegraci**, začlenění odlišné sexuální identity do identity náboženské prostřednictvím čtení literatury, rozhovory s blízkými lidmi a s gayi či lesbami, kteří řeší podobné otázky a problémy. Hledáním bezpečného prostředí, v kterém může projevit identitu gaye či lesby, a podpůrného společenství podobně smýšlejících lidí dochází ke

znovuobnovení stability. Pomáhají tomu copingové strategie, jako například čtení relevantní literatury, sebepřijetí, sdílení s jinými lidmi, dozrávání, přebudování osobního vztahu s Bohem, členství ve společenství, které podporuje obě identity atd.

Někteří mohou přijmout „**gay teologii**“, která přijímá homosexuální vztahy, vnímá odlišnou sexuální orientaci jako variantu stvoření a zdůrazňuje, že Bůh miluje všechny. Přijetí gay teologie může vést k hledání takového církevního společenství, které umožňuje tuto teologii beze strachu žít. To může vést k nalezení takové církve, kde většina členů je homosexuálních a církev je tak zaměřena na jejich specifické potřeby. Bibli reinterpretuje způsobem, který neodsuzuje věrné partnerství dvou mužů či žen. Hlavním poselstvím této **církve pozitivně nahlížející na gaye** (gay-positive church) je, že Bůh miluje všechny lidi. **Církev přátelsky nakloněná gayům** (gay-friendly church) vítá odlišně orientované křesťany, ale většinu členů tvoří heterosexuálové, a není tudíž zaměřena na specifické náboženské a duchovní potřeby věřících gayů a leseb.

Výše zmíněná situace je typická pro USA, kde existuje velké množství křesťanských církví a společenství a žádná církev nemá výsadní postavení. V ČR je situace jiná. V USA se také ke křesťanství hlásí většina obyvatelstva, zatímco u nás se k víře hlásí asi 21 % lidí (Český statistický úřad, 2014). Křesťané, podobně jako lidé s odlišnou sexuální orientací, patří k menšině.

Pokud člověk více spoléhá na své osobní zkušenosti s Bohem a méně na církevní či jinou autoritu, může to integraci usnadnit. Pokud člověk dosáhne stadia spojující víry, tak může člověk zůstat ve své původní církvi, v prostředí, které mu sice není nakloněno, ale není nutné kvůli tomu odcházet a měnit církev (Levy, 2008). Zůstat mu umožňuje, zvláště v katolickém prostředí, **oddělování doktríny a pastorační praxe** (Gross, 2008), protože jejich okolí jej na rozdíl od učení církve neodsuzuje a dovolí mu žít v partnerském vztahu a zároveň náboženským a duchovním životem v církevním společenství.

7. Přehled literatury a kontext poznání jevu

V České republice bylo tématu konfliktu víry a odlišné sexuální orientace zatím věnováno jen málo prací. Je zde již docela dost prací věnujících se homosexualitě (Janošová, 2002), coming outu (Stehlíková, 1995), homofobii (Komenda, 2000), ale samotnému konfliktu víry a sexuální orientaci a způsobům jejího řešení se do této doby věnovaly Dočkálková (2012) a Kostřicová (2014). K těmto výzkumům se později ještě vrátím.

Na Slovensku vyšla kniha „Homosexualita, cesta sebatranscendencie?“ (Ščepková, 2002). Autorka zde z různých pohledů popisuje možné postoje k „homosexualitě“ křesťanů a nezastírá katolickou orientaci. Homosexuálním křesťanům nedoporučuje za všech okolností sexuální zdrženlivost, ale pokud si ji zvolí, mají její úctu a obdiv. Přiklání se k tomu, že cestou může být i stejnopohlavní přátelství bez sexuálního naplnění.

U nás se homosexualitě z teologického hlediska věnoval Jiří Skoblík (2003, 2004, 2005b), ten ale ještě víc rozpracoval otázku transsexuality (2006). Problematice homosexuality, coming outu a homofobii se věnovala také Olga Pechová (2005).

V roce 2012 vyšla kniha od Martina C. Putny „Křesťanství a homosexualita: Pokusy o integraci“. Autor se zde otevřeně hlásí k tomu, že je katolík a gay. Pokouší se zde představit různé křesťanské postoje k homosexualitě a cílem je ukázat, že lze dávat přednost stejnému pohlaví a být zároveň křesťanem. Ukazuje přístupy umírněné, které nejdou radikálně proti tradici církvi, ale i velmi radikální, které si pohrávají s myšlenkou, že Ježíš byl gay nebo queer, což již mnozí křesťané vnímají velmi negativně. Zmiňuje se také o existenci „kulturní války“ v USA, kde na jedné straně stojí konzervativní až fundamentalističtí křesťané odsuzující homosexuální vztahy a gay ideologii a na straně druhé aktivističtí gay radikálové ostře se stavící proti křesťanství. Putnova kniha je teoretická práce, která nezkoumala konkrétní snahy řešení konfliktu jednotlivých LGBT křesťanů.

O první zmapování problematiky se v bakalářské práci pokusila Dočkálková (2012), jejíž práce má ale velké omezení v počtu lesbických žen, které se účastnily výzkumu. V rámci výzkumu proběhly pouze 4 polostrukturované rozhovory a jedna účastnice odpověděla velmi stručně prostřednictvím e-mailu. Cílem práce bylo zjistit, jakým způsobem lesbické ženy řešily či řeší konflikt mezi vírou a sexuální orientací. Všechny ženy zažívaly konflikt v důsledku církevního učení o manželství a sexualitě. Řešily jej různě – dvě ženy se odklonily od své původní církve a současně změnily profesi, neboť se jednalo o profesi duchovní. Byla to jejich vědomá volba. Další tři ženy spíše vlivem okolností přestali

docházet na bohoslužby, z toho jedna se později začala znovu do dění církve zapojovat. Odklon od církve ale neznamenal odklon od víry, tu si až na jednu ženu všechny ponechaly. Víra, důvěra, vztah s Bohem je důležitější než vztah k církvi. Ke smíření víry a sexuality bylo potřeba změnit pohled na Bibli a Boha a na první místo postavit vlastní svědomí.

Kostřicová se tématu konfliktu víry a sexuální orientace věnovala v rámci diplomové práce „Věřící lesby“ (2014), jejímž cílem bylo prozkoumat zkušenosti věřících lesbických žen s reakcemi rodiny na coming out, popsat kontext coming outu v rámci rodiny a zaměřila se také na proces osobní integrace víry a odlišné sexuální orientace. Mezi nejčastější strategie řešení konfliktu na počátku patřily pokusy o heterosexuální adaptaci, různé formy úniku, popření a racionalizace, kdy si orientaci nechtěly připustit. Vyhledávaly pomoc odborníků, duchovních a exorcisty a v neposlední řadě očekávaly pomoc a útěchu od modlitby. Mezi účinné strategie při integraci identit patřila v první řadě existence sociální opory v podobě přijetí, vzájemné důvěry a podpory. Důležitým bodem je rozlišení církve a jejích dogmat a víry a také kritické zhodnocení učení církve a biblistiky. Důležitým byl osobní vztah k Bohu a obracení se přímo k němu bez prostředníků. Díky tomu bylo opuštění církve pro většinu žen osvobozující.

V zahraničí se tématu integrace dvou identit – náboženské a sexuální – věnuje více autorů a existuje několik výzkumů. Buchanan, Dzelme, Harris a Hecker (2001) popsali tři odpovědi na konflikt mezi vírou a sexuální orientací – volba náboženské identity, volba homosexuální identity a integrace. Rodriguez a Ouellette (2000) ve své studii přidali ještě čtvrtou možnou odpověď, a to rozdělení identit, kdy si člověk zachovává obě, ale ty nejsou propojené, ale oddělené.

Některé studie se dále věnují tomu, kde jsou možné příčiny vzniku konfliktu. Z hlediska teorie kognitivní disonance zkoumal Thumma (1991) skupinu evangelikálních homosexuálních mužů, kteří považovali jak svoji víru, tak svoji odlišnou sexuální orientaci za důležitý aspekt své identity. Proces resocializace jim umožnil začlenit pozitivní hodnocení homosexuality do náboženské identity. Disonanci se jim dařilo zmírnit pomocí těchto strategií: Bůh neodsuzuje do pekla, reinterpretační Bible je v pořádku, Boží vůlí je být homosexuál a křesťan, hlavním poselstvím Bible je, že Bůh miluje všechny lidi, hledání takových pasáží v Bibli, kde je Bůh popisován jako stvořitel všech lidí a homosexualita je vnímána jako jedna z variant sexuality a je neměnná.

Mahaffy (1996) se zajímal, jak kognitivní disonanci řeší lesbické ženy. Fundamentální či evangelikální náboženská identita bývá prediktorem vyšší interní i externí disonance.

Ženy tuto disonanci řešily **změnou myšlení**, která byla navozena čtením o homosexualitě a zkušeností jiných homosexuálních křesťanů, setkáváním s homosexuálními křesťany, podstoupením terapie, uvědoměním, že spiritualita a náboženství jsou dvě věci, snižováním pasáží v Bibli, které se používají jako argument proti homosexuálnímu chování, Bible není Bůh, Bůh je láska a přijímá všechny nepodmíněně, Bůh neodsuzuje, odsuzují lidé atd. V tomto případě se jednalo spíše o disonanci vnitřní. Výsledkem byl v mnoha případech příklon k jiné církvi. Pokud se jednalo o vnější disonanci, řešily to často **odchodem z církve** nebo **životem v disonanci**. Poslední způsob byl volen tehdy, když víra byla v souladu s lesbickou orientací, ale lesbická orientace byla v rozporu s tím, co říká autorita: církev, rodiče, kněží... Důležitými faktory byl věk odhalení sexuální orientace a věk náboženské identifikace. Čím později se žena stala křesťankou, tím častěji volila život v disonanci. Pozdější identifikace s odlišnou sexuální orientací měla za následek změnu náboženského přesvědčení či odchod z církve.

Crocker a Major (2003) psali o teorii stigmatu, kde vycházeli z Goffmanova (2003) rozdělení stigmatu na tělesnou ošklivost, stigmata šířená dědičně a vady charakteru. První dvě se řadí k viditelnému stigmatu a poslední k neviditelnému, kam patří i homosexuálové, kde u většiny není jejich odlišná sexuální orientace vidět a umožňuje stigma skrývat a také se neustále obávat, že jejich stigma bude prozrazeno. Crocker a Major hledali odpověď na otázku, jak se stigmatizovaní lidé vyrovnávají s diskriminací a popsali tři strategie: negativní zkušenosti, které prožívají, přisuzují předsudkům a diskriminaci, snižují hodnotu těch oblastí, ve kterých by díky svému stigmatu pravděpodobně nevynikli a srovnávají se s těmi, kteří jsou stejně postižení. Zajímavým výsledkem bylo, že lidé s viditelným stigmatem měli vyšší sebevědomí, než ti, co měli stigma neviditelné.

Podle Yipa (1997) se člověk se stigmatem vyrovnává pomocí čtyř strategií: **napadení stigmatu** je strategií, kdy se člověk snaží nově interpretovat pasáže Bible vztahující se k homosexualitě. Tradiční výklad je odmítán, zdůrazňovány jsou hlavní křesťanské principy jako láska a úcta ke všem lidem, pasáže o homosexualitě jsou psány v jiné době, na dnešní společnost a na láskyplné vztahy mezi dvěma muži či ženami se nevztahují. **Napadení stigmatizujících** se projevuje snižováním důvěryhodnosti církve jakožto morálního ochránce hodnot. Doktrína týkající se učení o homosexualitě je oslabována a ignorována. **Použití pozitivní zkušenosti** se vztahuje k tomu, že člověk uznává hlavní křesťanské hodnoty jako je věrnost v partnerském vztahu a odmítá promiskuitu. Homosexuální partnerství je založeno na křesťanských principech lásky, vzájemného obohacování, věrnosti a závazku. Člověk si

buduje osobní víru a můžeme zde mluvit o *teologii zkušenosti* namísto *teologie autority*, která zdůrazňuje náboženská dogmata. Může zde být fyzický nebo teologický odstup od církve, ale ne od křesťanství. Poslední strategií je **použití ontogenetického argumentu**, kdy všechny sexuální orientace jsou stvořeny Bohem a jsou tedy i požehnány a podporovány. Být homosexuál je neobvyklé, ale ne vnitřně zlé a není to nemoc.

S konstruktem konflikt identit přišli Baumaister, Shapiro a Tice (1985), kteří vycházeli z toho, že ke konfliktu identit dochází tehdy, je-li identita vytvořená, ale existují různá sebepojetí, která nejsou slučitelná a dostanou se do konfliktu. Člověk se cítí zavázán různým aspektům identity, které jsou neslučitelné. Krize identity u homosexuálních křesťanů vzniká v důsledku církevního učení o homosexualitě, které odsuzuje tzv. praktikovanou homosexualitu, tedy žité stejnopohlavní partnerské vztahy, a v důsledku odsuzujícího postoje společnosti. Existují tak dva závazky, jeden vůči náboženské identitě a druhý vůči identitě gaye či lesby. Oddanost oběma složkám identity pak při existenci různých pravidel chování, které jsou vzájemně v rozporu, vyvolá konflikt. Autoři vycházejí z předpokladu, že celková identita člověka se skládá z řady pod-identit, které jsou dynamického charakteru, a interakce uvnitř vícenásobné identity může vést ke konfliktu identit.

Rodriguez (2010) se inspiroval výše zmíněnými autory, nicméně byl toho názoru, že konflikt identit naznačuje, že jde o stav, ve kterém se člověk nachází a který se snaží změnit. Musí pracovat na tom, aby dosáhl integrity identity, což je proces, který nějakou dobu trvá, proto dává přednost tomu, aby se zkoumal proces integrace identity, ne jen samotný konflikt identit.

Levy (2008) byla ale toho názoru, že proces nebyl ve výše zmíněných pracech zkoumán dostatečně a ve své disertační práci se na problematiku procesu řešení konfliktu mezi vírou a sexuální orientací zaměřila. Identitu nevnímala jako stav, ale jako dynamický konstrukt. Identita je složitá, proměnlivá a mnohonásobná, křížící se. Je potřeba počítat s vlivy pohlaví, genderu, rasy, etnika, náboženství atd. Účastníky výzkumu byli lidé, kteří se identifikovali jako gay, lesba, bisexuálové a queer a prošli křesťanskou výchovou. Lidé při řešení konfliktu víry a sexuální identity procházejí pěti fázemi, které ale nejsou lineární. Na začátku je **uvědomění konfliktu**, následují **počáteční odpovědi na konflikt**, **nové znalosti** působí jako **katalyzátor**, což vede ke **zpracování konfliktu** a „výsledkem“ je **řešení konfliktu** v podobě osobní víry a akceptace sexuální identity, což je ale nikdy nekončící proces. V průběhu procesu mají velký vliv personální faktory, jako je kritické myšlení, síla a resilience, hněv, tvořivost a humor, a kontextové faktory, jako je rodina,

komunita a církevní učení. Vývoj víry a vývoj sexuální identity jsou vzájemně propojené procesy, které se ovlivňují.

Shallenberger (1996) chtěl ve svém výzkumu zjistit, jak probíhá duchovní cesta gayů a lesbických žen, a tak vyloučil ty, kteří se již nepočítali mezi křesťany. Konflikt identit, pokud je zdárně vyřešen, se může stát duchovní cestou. Coming out byl vnímán jako milník a klíčový okamžik v životech spirituálně založených lidí. Tím, že člověk vyzná pravdu před sebou, vyzná ji i před Bohem, spěje k plnější integritě. Coming out se tak stává součástí duchovní cesty a může být někdy prožíván radostně, protože uvědomění si odlišné sexuální orientace najednou mnohé v životě osvětluje a dává smysl. Velmi častým řešením je rozlišování mezi vírou či spiritualitou a náboženstvím. Spiritualita vyjadřuje to, že člověk věří v existenci něčeho vyššího a vztahuje se k tomu. Náboženství je pevný rámec, s jehož pomocí je víra institucionalizována.

Evropské fórum křesťanských skupin LGBTG vydalo v roce 2004 v rámci projektu „Let Our Voices Be Heard!“ knihu „Let Our Voices Be Heard: Christian Lesbians in Europe Telling their Stories“, kterou editoval R. O. Solberg. Cílem projektu bylo to, aby byl více slyšet hlas věřících lesbických žen. Projektu jde o zviditelnění problematiky propojení homosexuality a křesťanství, zajímá se o potřeby věřících lesbických žen a snaží se o zlepšení jejich postavení v církvi i ve společnosti. V knize vypráví své příběhy 95 žen z 26 zemí Evropy patřících k různým křesťanským církvím. Tyto ženy jsou ve věku od 20 do 65 let. V těchto příbězích se můžeme seznámit, s jakými reakcemi se ženy setkávaly, co prožívaly, jak řešily různé těžké situace, čeho se musely vzdát a co by uvítaly v budoucnu. Určitě by stálo za to knihu přeložit do češtiny a napsat podobnou knihu i v České republice. I když chápu, proč byla kniha zaměřena na lesbické ženy, bylo by zajímavé záběr rozšířit o všechny, kteří se odlišují, ať již sexuální orientací, tak genderovou identitou, včetně gay mužů.

PRAKTICKÁ ČÁST

1. Formulace výzkumného problému a cíl práce

Ženy a muži s odlišnou sexuální orientací mohou v křesťanských církvích prožívat svoje zaměření velmi složitě. Zvláště mladí dospívající lidé mohou prožívat coming out velmi komplikovaně, neboť jsou vystaveni učení církve, které většinou jednoznačně odmítá tzv. praktikovanou homosexualitu. Smířit se s odlišnou sexuální orientací může být za těchto okolností velmi složité, neboť jedinec může prožívat velmi silný vnitřní konflikt mezi svým náboženským přesvědčením a touhou po partnerském vztahu. Je nucen čelit osamělosti, nebo pocitům studu, viny a vědomí hříšného chování, které je proti Bohu a jeho vůli. Dojít k pozitivnímu sebeobrazu a k přijetí sebe sama tak může být velmi ztíženo, zvláště když člověk slyší z úst jím uznávané autority, že objektivně mimo řád stvoření je nejen sexuální styk, ale i samotný homosexuální sklon.

Cílem výzkumu bylo tedy nahlédnout do toho, jak se ženy a muži s odlišnou sexuální orientací vyrovnávají s tím, že jsou odlišně orientovaní a zároveň věřící. Předmětem zájmu byl případný konflikt mezi vírou a orientací, nicméně zajímavá by byla i situace, pokud k žádnému konfliktu nedošlo. Zajímalo mě, jak byl konflikt řešen, co pomáhalo víru a orientaci usmířit a uvést do souladu a jaké strategie pomáhaly konflikt vyřešit či alespoň zmírnit. Snažila jsem se zjistit, jakým způsobem se formovala identita a jak se podařilo dosáhnout integrace obou identit – náboženské a sexuální.

2. Formulace výzkumných otázek

- Výzkumná otázka č. 1: Jaké byly příčiny a zdroje konfliktu mezi vírou a odlišnou sexuální orientací?
- Výzkumná otázka č. 2: Jaké strategie ženy a muži použili, aby konflikt vyřešili, či alespoň zmírnili?
- Výzkumná otázka č. 3: Jaký je vliv víry na vývoj odlišné sexuální identity?

3. Metodologický rámec a výzkumný soubor

Náboženské přesvědčení, víra a sexualita jsou velmi intimní témata, která se nedají dostatečně do hloubky prozkoumat kvantitativními metodami. Kvalitativní metodologický rámec dává větší možnost prozkoumat do hloubky takový jev, jako je případný konflikt mezi náboženským přesvědčením a odlišnou sexuální orientací, zvláště když tento jev není u nás zatím dostatečně prozkoumán. Dále se jedná o velmi specifický výzkumný soubor. Samotní křesťané patří v naší zemi k menšině, nicméně odlišně orientovaných věřících žen a mužů je ještě méně.

3.1. Strategie získávání výzkumného vzorku výzkumného souboru

Nejprve bylo nutné stanovit si základní kritéria, které museli respondenti splnit. První podmínkou byla **identifikace s odlišnou sexuální identitou**, druhým kritériem byla **identifikace s křesťanskou vírou**. Nebylo důležité, jestli pocházejí z věřící rodiny a byli tedy ve víře vychovávaní, nebo dospěli k víře později v průběhu života. Nebylo podstatné, jestli se dnes hlásí ke křesťanství, případně k odlišné sexuální orientaci. Bylo ale důležité to, aby sexuální orientace a prožívaná křesťanská víra existovaly v nějakém období života souběžně a přišly do vzájemného kontaktu. Nebylo bezpodmínečně nutné, aby ženy a muži prožívali mezi vírou a orientací konflikt. Zajímavá totiž byla i varianta, pokud nebyl žádný konflikt prožíván a co přispělo k tomu, že tomu tak bylo.

Vzhledem ke kvalitativní metodologii byly vybrány **nepravděpodobnostní metody** výběru výzkumného souboru. Jako první metoda výběru byl použit **kvótní záměrný výběr**. Dále byly použity metody samovýběru, příležitostného výběru a metoda sněhové koule.

Nejdříve jsem napsala e-mail do občanského sdružení Logos v Praze, nicméně nikdo mi neodpovídal, takže dalším krokem bylo navštívení Logosu osobně. Pražský Logos se schází jednou měsíčně na bohoslužbu a po bohoslužbě bývá volný program nebo má přednášku pozvaný host. Účastníci byli po jejím skončení informováni o výzkumném projektu a osloveni, jestli by se nechtěli výzkumu zúčastnit. Několik lidí se k účasti přihlásilo. Někteří z nich oslovili jiné lidi, nebo mi na ně dali kontakt s tím, že by bylo možné je oslovit a pravděpodobně účast na výzkumu neodmítnou. Díky nim jsem získala další respondenty. Jednu respondentku mi doporučila spolupracovnice na projektu v práci, kde jsem zaměstnaná. Další respondentku jsem získala náhodou, když jsem se s ní dala do řeči při čekání na vlak. Tato respondentka žije s přítelkyní, takže jsem měla možnost oslovit i ji,

a ona souhlasila. Tímto způsobem jsem našla dostatek žen i mužů, k čemuž velmi výrazně přispěl fakt, že do Logosu začaly chodit v posledním roce i ženy.

Někteří odmítli s tím, že se již homosexualitě věnovali dlouhou dobu a nyní by se rádi věnovali jiným tématům. Jeden oslovený katolický kněz mi odpověděl, že on se v této oblasti neangažuje. Dozvěděla jsem se, že pokud chtěl zůstat knězem, musel se přestat stýkat s homosexuální komunitou a přestat se hlásit k odlišné sexuální identitě. Další žena se odmítla výzkumu zúčastnit, jelikož nebyla se svoji orientací stále ještě vyrovnaná a nechtěla se vystavovat situaci, která by pro ni mohla být bolestná. Jiná žena pocházela z prostředí, kde se nepřipouští existence odlišné sexuální orientace a je vnímaná jako stigma. Odlišnou sexuální orientaci si nepřiznává, ale vnímá to jako problém, který chce léčit. Měla strach a odmítala samu sebe vnímat jako odlišně orientovanou. Procházela duchovní obnovou, která vycházela ze tří východisek: ženy s homosexuálním sklonem mají problém se svým žensstvím a nepřijaly se jako ženy, jejich vztah k sexualitě je narušen sexuálním zneužitím a strach z mužů a nedůvěra k nim jim brání navázat heterosexuální vztah.

3.2. Metody získávání a zpracování dat

Výchozí metodou byl polostrukturovaný rozhovor, který umožňuje předem se připravit na rozhovor, promyslet témata, kterým je potřeba se v rozhovoru věnovat, a zároveň ponechává prostor na doplňující otázky ze strany tazatele i účastníků výzkumu. Výhodou je možnost pružně reagovat na jednotlivého člověka a jeho témata. Nevýhodou je složitější analýza než u strukturovaného rozhovoru. Většina rozhovorů proběhla osobně, 3 rozhovoru proběhly formou elektronické komunikace z důvodu časové vytíženosti a nemožnosti dohodnout společný termín. Nevýhodou elektronické komunikace je nemožnost vidět neverbální projevy komunikace a výsledný obraz je tak o tento rozměr ochuzen. Jedna respondentka ale velice ochotně reagovala na všechny dodatečné dotazy, 2 respondenti bohužel ne.

Všechny rozhovory byly nahrávány na diktafon a následně doslovně přepsány, abych co nejvíce zachovala autenticitu rozhovorů. Intonace, gesta apod. zachyceny nejsou, jelikož byl důraz položen na obsah rozhovoru, zachycen je pouze smích, což je v závorce, a pomocí tří teček je zachycena delší pauza. Jelikož si několik respondentů přálo rozhovor trochu upravit, navrhla jsem jim, že pokud budu některé jejich výroky používat v textu, vynechám slovní výplně, nadbytečná slova, která nenarušují smysl výpovědi a upravím větu tak, aby

při čtení dávala smysl. Některé věty bohužel v doslovném přepisu byly hůře srozumitelné díky slovosledu. S tímto respondenti souhlasili.

3.3. Schéma polostrukturovaného rozhovoru

I) Demografické údaje

- věk, místo narození a místo bydliště, profese, partnerský vztah, náboženská příslušnost

II) Víra a rodinné vztahy

- Pocházíte z věřící rodiny, nebo jste uvěřil/a později?
- Jak jste uvěřil/a?
- Jak vnímáte Bibli a církev? Kdo nebo co je pro Vás autoritou?
- Jaké jste měl/a vztahy s rodiči?

III) Coming out

- Kdy jste si začal/a uvědomovat svoji orientaci?
- Jak jste to prožíval/a?
- Komu jste o tom řekl/a?
- Jaké důvody Vás vedly říct to rodičům a čeho jste se nejvíce obával/a, než jste jim to řekl/a?
- Co Vám pomáhalo a co naopak ztěžovalo přijetí odlišné sexuální orientace?

IV) Konflikt víry a orientace

- Dostala se do konfliktu Vaše víra a orientace? Jak?
- Jak jste to řešil/a? Co Vám pomohlo? Jaké strategie jste použila?
- Jaké Vaše vlastnosti a dovednosti Vám pomohly řešit tento konflikt?
- Co ve Vašem okolí Vám pomohlo tento konflikt řešit?

V) Identita

- Kdo jste?
- Jak se sama nazýváte? Lesba, lesbička, gay, homosexuál, nepotřebujete se nijak označovat...
- Kdyby Vám někdo nabídnul „uzdravení z homosexuality“, chtěl/a byste to?
- Přinesla Vám odlišná sexuální orientace něco pozitivního?
- Jakou příčinu má odlišná sexuální orientace podle Vás?
- Vnímáte ji jako stálou charakteristiku své osoby?
- Mohl/a jste si ji zvolit?

Jde samozřejmě jen o orientační schéma otázek, které nebyly pokládány vždy stejně a ve stejném pořadí. Některé otázky byly zodpovězeny již v průběhu rozhovoru a nebylo potřeba je znovu pokládat. Některé otázky nejsou v tomto schématu zahrnuty, neboť potřeba se na ně zeptat vyplynula teprve na základě rozhovoru s konkrétním člověkem.

3.4. Etika

Všichni respondenti byli seznámeni s tématem práce, s jejím cílem, s předpokládanou délkou rozhovoru a bylo jim zdůrazněno, že jim bude zajištěna anonymita. Všem účastníkům výzkumu bylo nabídnuto zaslání přepsaných rozhovorů k verifikaci. Poslat přepsané rozhovory si výslovně přáli asi 3 lidé, nabídky využila asi polovina a zbytek na zaslání přepsaných rozhovorů netrval. Nikdo se neozval, že není možné některé části použít. Při prepisování byla změněna všechna jména, místa a města, které by mohly usnadnit identifikaci. Všichni byli dotázáni, zda souhlasí s nahráváním, nikdo neodmítl. Dále jsem všechny ujistila, že audionahrávky a přepsané rozhovory nebudou poskytnuty třetím osobám. Po obhajobě diplomové práce budou audionahrávky zničeny, aby nemohly nikoho ohrozit.

Respondenti podepsali informovaný souhlas, kde souhlasili s účastí na výzkumu, s citací výroků pro potřeby magisterské diplomové práce, s nahráváním rozhovoru i s možností, že mohou kdykoliv od výzkumu odstoupit a stáhnout svůj souhlas.

Všichni účastníci výzkumu měli možnost navrhnout prostor, kde rozhovory proběhnou, neboť se jednalo o velmi intimní témata a bylo důležité, aby se cítili dobře, pohodlně a bezpečně. Většina preferovala soukromí, takže jsme se sešli buď u nich doma, nebo u mě. Zbytek rozhovorů proběhl ve veřejném prostoru, jako jsou restaurace, studovny, kavárny apod. Byla jsem ujištěna, že jim to nevádí a na soukromí netrvají. Na konci rozhovoru jsem se vždy ujistila, jestli pro ně nebyl rozhovor psychicky náročný a zda se chtějí na něco zeptat.

3.5. Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumu se zúčastnilo 15 osob, z toho bylo 7 žen a 8 mužů. Nejmladší účastníci bylo 24 let, nejstaršímu účastníkovi bylo 62 let. Jména byla změněna a účastníci jsou uvedeni pod jinými jmény. Na následujících řádkách se seznámíme s jednotlivými respondenty. Uvedeny

budou jen údaje, které nemohou účastníky ohrozit. Jedná se hlavně o 2 katolické kněze, kteří se výzkumu zúčastnili a jejichž identitu je zvláště třeba ochránit.

Adamovi je 35 let, narodil se v úplné rodině ve středně velkém městě (10 000 až 50 000 obyvatel) v Olomouckém kraji, jeho rodiče jsou bez vyznání. Svoji odlišnou orientaci si uvědomil poprvé v 7. třídě, když mu bylo asi 13 let, zamiloval se do spolužáka. Chvilí s tím zápasil, ale po jedné noci to přijal za přirozené. S křesťanstvím se dostal do kontaktu na gymnáziu ve druhém ročníku, kdy mu bylo asi 16 let. Hlásí se k evangelikálnímu křesťanství, které na něj mělo velký vliv v tom, že svoji odlišnou sexuální orientaci začal vnímat jako hřích a snažil se ji změnit a vyléčit. To se ale postupem let změnilo, nyní svoji odlišnou sexuální orientaci přijal, chtěl by vztah s mužem, ale zatím nikoho nenašel. Hlásí se nadále k evangelikálům, ale našel si sbor, kde se může cítit bezpečně a být sám sebou. Má přírodovědné vysokoškolské vzdělání. Pracuje jako učitel. Má o rok mladší sestru. Rodiče těžce nesli nejen jeho sexuální orientaci, ale i konverzi ke křesťanství. Přesto Adam hodnotí své vztahy s rodiči jako dobré.

Evě je 24 let a pochází ze středně velkého města z kraje Vysočina. Vyrůstala v úplné katolické rodině a byla vychovávána ve víře. Hodnotí víru svých rodičů jako žitou víru. Sourozence nemá. Studuje vysokou školu humanitního typu. Tento školní rok by měla se studiem končit. Přivydělává si brigádami. Svoji odlišnou sexuální orientaci si uvědomila asi v 11 nebo ve 12 letech, odjakživa měla pocit, že je její součástí. První vztah měla ve 21 letech, ale tento vztah byl velmi náročný a neskončilo to dobře. Krátkou chvíli uvažovala o tom, že půjde do kláštera, ale velmi brzy si uvědomila, že to není cesta pro ni. Svým rodičům o své orientaci neřekla, ale matka to ví, jen o tom nechce mluvit. Otcí to nechtěla sdělit, aby jej nerozrušila a něco se mu nestalo, neboť není úplně zdravý. Nyní žije s přítelkyní, asi půl roku. Předtím měla dvouletý vztah. Chce přestoupit k protestantské církvi.

Matoušovi je 40 let, pochází z Prahy z úplné ateistické rodiny, je tedy původně bez vyznání. Má vysokoškolské vzdělání humanitního typu, pracuje jako vysokoškolský učitel. Má o 9 let starší sestru a 7 let staršího bratra. Z otcovy strany má nevlastního bratra, kterému je 10 let. O víře začal uvažovat a přemýšlet, když mu bylo kolem 12-15 let. Pokřtít se nechal ve 21 letech v katolické církvi, ve které je dodnes. Svoji odlišnou sexuální orientaci si začal uvědomovat asi v 14 nebo 15 letech. Jako jeden z mála se nezamiloval, jen si uvědomoval, že jej přitahují kluci a ne holky. Jistotu, že to je jinak, získal asi v 17, 18 letech, kdy si přečetl něco o homosexualitě. Měl dlouholetý vztah s mužem, který se bohužel po 10 letech rozpadl.

Nyní vztah nemá, ale rád by někoho našel. Rodičům o své orientaci řekl, reakce byla pozitivní a na vztahu k rodičům se nic nezměnilo. Žije a pracuje v Praze.

Lukášovi je 36 let, narodil se a vyrůstal na malém městě (do 10 000 obyvatel) ve Zlínském kraji. Rodiče jsou oba věřící a hlásí se ke katolické církvi. Ve víře byl vychováván i Lukáš a jeho o 2 roky mladší bratr. Neví úplně jistě, kdy si poprvé uvědomil, že je jinak orientován, udává, že asi v 10, 11 letech si uvědomil, že jej zajímají kluci. Neprožíval to nijak dramaticky, ale považoval to za normální. Velmi intenzivně prožíval svoji víru, měl asi tři velmi intimní duchovní zážitky s Bohem. Vztah mu až do 26 let nechyběl. Vnímá povolání ke kněžství, ale zároveň si je vědom, že není schopen dodržet celoživotní celibát a žít bez partnerského vztahu. Se ženou nikdy zkoušet nechodil, ani o tom neuvažoval. Žije s partnerem asi 5,5 let. Má vysokoškolské vzdělání humanitního typu. Pracuje v oblasti náhradní rodinné péče. Rodičům o své orientaci neřekl, neboť u nich doma se o sexualitě nikdy nemluvilo. Rodiče ale jeho přítele znají. Vztahy s rodiči má Lukáš dobré.

Rút je 42 let, narodila se a žije v Praze. Je prostřední z 5 dětí. Jeden bratr zemřel. Rodiče byli věřící, ale došli k víře až během života. Otec byl hledačem pravdy, kterou zpočátku našel v katolické církvi. Když bylo Rút 12 let, tak přešel s celou rodinou k protestantské církvi, do charismatického sboru, později do jiného sboru tradičněji orientovaného. Navíc se v rodině věří v reinkarnaci, která není vnímána v rozporu s křesťanstvím. Vystudovala teologickou fakultu a nyní studuje další školu humanitního typu. Pracuje v sociální oblasti. Svoji odlišnou sexuální orientaci si uvědomila až kolem 30 let, do té doby se pokoušela chodit s muži, ale moc to nefungovalo. Více než problémy s orientací měla se svoji genderovou identitou, protože neodpovídala plně dívčí a ženské roli. Svůj první vztah se ženou měla krátce poté, co si uvědomila svoji odlišnou sexuální orientaci. Nyní žije s partnerkou a chtějí si vzít děti do pěstounské péče. Vztah trvá 3 roky. Matka o její orientaci ví, není s tím plně smířená, ale Rút i její partnerku má ráda a vzájemně se navštěvují. Otec již nežije.

Naomi je 27 let, je partnerkou Rút. Narodila se ve větším městě v Libereckém kraji (50 000 – 100 000), v úplné rodině, ale otec zemřel, když bylo Naomi rok a půl. Rodiče její matky měli jen tradiční víru, babička byla katolička, ale matka Naomi již nebyla pokřtěna a za věřící se nepovažovala. Má dva sourozence, sestra má 40 let a bratr 42, takže vyrůstala spíše jako jedináček. Nyní studuje teologickou fakultu a je v invalidním důchodě. Naomi o sobě říká, že byla vždycky věřící. I když nepochází z věřící rodiny, vždycky věřila v něco, co nás přesahuje. Poté, co potkala Rút, si to pojmenovala jako Boha. Chtěla by se nechat

pokřtít v katolické církvi. Svoji odlišnou sexuální orientaci si uvědomila ve 24 letech, co začala chodit s Rút, do té doby neměla žádné vztahy, ani neprožívala žádná platonické zamilování. Je pro ni podstatná osobnost, ne pohlaví dotyčného člověka.

Deboře je 46 let, narodila se a žije v Praze. Má nevlastního bratra z matčiny strany, kterému je 42 let. Pochází z neúplné rodiny, matka se 2 x rozvedla. Do 12 let vyrůstala s nevlastním otcem. S biologickým otcem se znala a vídali se tak 2 x ročně. Rodina nebyla věřící. Debora se s vírou dostala do kontaktu asi v 16 letech, kdy procházela kolem kostela a občas do něj vešla. Tam ji oslovil dominikánský kněz a ona začala chodit do společenství mládeže, kde se cítila velmi dobře. Pokřtěná byla v 18 letech. V 16 letech se zamilovala do své spolužačky, se kterou pak s přestávkami chodila asi 5 let. Chodila tehdy právě kolem toho kostela a modlila se za to, aby jí Bůh spolužačku dal. Krátce také přemýšlela o tom, že půjde do kláštera. Vystřídala několik církví, byla v kontaktu s budhistickými meditacemi a v současné době má nejbližší k unitářům. Pravidelně nikam nechodí. Víru nikdy neztratila, ale církev ke svému životu nepotřebuje. Matce sice o své orientaci nikdy neřekla, ale to proto, že zjistila, že ona to již ví. Svěřila se svému bratrovi, který s tím neměl problém. S matkou se o tom nebaví. Matka těžce přijímala nejen sexuální orientaci dcery, ale i její konverzi ke křesťanství. Otcovi se svěřila z rodiny nejpozději, nebylo to důležité, protože mezi nimi neexistoval blízký vztah. Vystudovala teologickou fakultu, pracuje v muzeu. V současné době vztah nemá, ale přála by si jej mít.

Davidovi je 62 let, narodil se ve větším městě v Libereckém kraji, nyní žije ve větším městě v Plzeňském kraji. Má vystudovanou teologickou fakultu a dlouhá léta byl povoláním katolický kněz. Rodiče byli katolíci a Davida k víře vedli, ale on v dětství přijímal víru jen z poslušnosti. V 15 letech byl v jejich farnosti kostelník, který byl tajným jezuitou a vedl jej ke svobodnému vnímání víry, což nakonec dospělo k rozhodnutí věnovat se duchovní činnosti, studiu teologie ve 23 letech a ke vstupu do dominikánského řádu. Vyrůstal v době, kdy se o homosexualitě nemluvilo. Svoji orientaci si uvědomil až při četbě časopisu SOHO. Do té doby své lásky vnímal jako hluboká přátelství. Loni se „vyoutoval“ před kněžími v diecézi. V současné době pracuje v automobilovém průmyslu. Žije s přítelem.

Jonatánovi je 32 let, narodil se na malém městě v Pardubickém kraji v katolické rodině, ale rodina nežila náboženským životem. Uvěřil v 15 letech. Ve stejném roce si uvědomil svoji odlišnou sexuální orientaci. Definitivně ji přijal ve 26 letech. O své orientaci řekl v roce 2010 matce a bratrovi, který je o 3 roky mladší, otec v té době již nežil. Jejich

vztah k němu se nezměnil a postupně se s jeho orientací oba smířili. Má středoškolské vzdělání s maturitou, nyní pracuje u pošty. Žije s Davidem.

Alžběta má 40 let, narodila se ve středně velkém městě ve Zlínském kraji. Do 5 let žila se svojí biologickou matkou, poté byla 4 roky v dětském domově a v 9 letech byla adoptovaná. Ze strany biologické matky má 6 nevlastních sourozenců. Adoptivní otec se za věřícího křesťana nikdy nepovažoval, nicméně za ateistu se nepovažuje. Adoptivní matka pocházela z tradiční katolické rodiny, ale v době adopce nežila aktivním náboženským životem. Alžběta se nechala pokřtít na přání své tety v 15 letech, ale vnitřně uvěřila až ve 25 letech. Svoji odlišnou sexuální orientaci si poprvé uvědomila v 30 letech a definitivně ji přijala kolem 36 let, kdy navázala svůj první partnerský vztah se ženou, se kterou je 5 let a žijí společně s její dcerou a synem. Druhý syn žije již s přítelkyní jinde. Matce se o své orientaci svěřila, ale ta krátce na to zemřela a již nebyl čas si o tom promluvit. Pravděpodobně se její matka svěřila širší rodině, ale ta o tom nemluví a téma homosexuality je tabu. Otcí se o své sexuální orientaci nesvěřila. Má vysokoškolské vzdělání humanitního zaměření a pracuje v sociální oblasti.

Ráchel je 20 let. Pochází z úplné rodiny. Rodiče měli svatbu v kostele, ale jinak nežili náboženským životem. Otec byl ateista a matka sice pocházela z tradiční křesťanské rodiny, ale církve pro ni nebyla důležitá. Silně věřící byla ale babička z matčiny strany a díky ní byla Ráchel pokřtěná v katolické církvi, za což jí je dodnes vděčná, neboť věří tomu, že svátosti v člověku působí, i když člověk jinak v kontaktu s církví není. Vždycky se považovala za věřící a nemůže říct, že by někdy nevěřila. Bůh byl naprosto něco jasného. Asi v 13 letech měla silný duchovní zážitek a po této zkušenosti začala chodit pravidelně do kostela. K biřmování šla až v 19 letech, neboť v místě bydliště nebyl kněz, s kterým by se šlo hlouběji bavit o různých tématech. Odlišnou sexuální orientaci si uvědomila asi ve 14 letech, kdy se zamilovala do kamarádky, se kterou začala také o něco později chodit. Vztah nicméně po krátké době skončil. V současné době studuje na střední škole. Vztah nemá a je v současné době ráda, že má čas sama na sebe. Nemá ještě jasno, jestli chce žít v partnerství nebo by ráda vstoupila do kláštera, obě možnosti jsou v této chvíli možné. O své orientaci ale nepochybuje a motivací ke vstupu do kláštera není rozhodně útek před ní. Otec snad hůře než orientaci vnímá její křesťanskou víru.

Petr má 39 let, narodil se v Pardubickém kraji v úplné rodině. Svatbu měli rodiče v kostele, Petra a jeho o 3 roky mladšího bratra nechali pokřtít, ale to bylo všechno, co se týká křesťanství. Kolem 14 let přemýšlel o pevném bodě ve svém životě a v 15 letech se

přihlásil na náboženství. Křesťanství jej oslovilo natolik, že se přihlásil na studium teologie a stal se katolickým knězem. Odlišnou sexuální orientaci si naplno uvědomil ve druhém ročníku na vysoké škole, kdy se zamiloval do spolužáka. S ním měl svůj první vztah s mužem. Před vysvěcením měl ještě 2 malé vztahy, ale nakonec se rozhodl pro duchovní dráhu, protože cítil povolání ke kněžskému životu. Byl ale rád, že tyto vztahy zažil a zjistil tak, kdo je. Kolem 30 let měl ale velkou osobní krizi a cítil velkou vyprahlost, jejímž vyústěním se stal vztah s mužem. Tento vztah trval jen krátce, ale Petr byl vděčný za to, že to mohl prožít. Cítil se konečně zase jako člověk, který je schopen se zamilovat, cítit euforii, radost, ale i smutek z rozchodu. Cítí nadále povolání ke kněžskému životu, ale zároveň se nevyhýbá navázání dlouhodobého partnerského vztahu. Kdyby to šlo, byl by pro dobrovolný celibát.

Janovi je 42 let. Pochází z úplné rodiny, která byla bez vyznání. Narodil se ve větším městě v Moravskoslezském kraji. Otec již nežije. Sourozence nemá. Má vysokoškolské vzdělání ekonomického směru. Uvádí, že kam jeho paměť sahá, tak byla homosexualita převažující nad heterosexuální. Nemusel si přiznávat, že je gay, prostě s tím vyrůstal, ale neměl potřebu se s tím někomu svěřovat. První vztah s mužem měl v 19 letech. Imponovalo mu gay aktivistické hnutí, které sledoval. Svým rodičům to řekl v době, kdy navázal partnerský vztah. Neodmítli jej, ale zažívali frustraci ze ztráty svých snů, hlavně matka. Otec více lpěl na tradičních hodnotách a zásadách a snažil se přimět syna k léčbě a změně orientace, což Jan tehdy odmítl. Ke křesťanství konvertoval asi kolem 20 let. Začal chodit do Apoštolské církve, což je evangelikální církev. V církvi byl aktivní do konce 90. let, poté jeho vztah k církvi ochladl. V té době se snažil o smíření křesťanství a homosexuality a žil v partnerském vztahu s mužem. Nebyl si ale nikdy úplně jistý, jestli se neprotiví Boží vůli. Pod vlivem osobních problémů se znovu vrátil k víře a přijal její pohled na homosexualitu. Věří tomu, že Bůh má moc člověka uzdravit z homosexuality a umožnit mu navázat vztah se ženou, o což se snažil, ale zatím neúspěšně. V teoretické rovině neodmítá ani možnost mít vztah s mužem, ale v této chvíli spíše pořád věří, že bude schopen vztahu se ženou. Pracuje v mezinárodní neziskové organizaci.

Pavel má 51 let. Narodil se v úplně evangelické rodině na vesnici ve Zlínském kraji. Jeho bratřovi je 47 let. Matka již zemřela, otec stále žije. Ačkoliv vyrůstal v křesťanském prostředí, nepřevzal vše automaticky. Během puberty a dospívání mnohé věci promýšlel a dospěl k osobní víře. Svoji odlišnou sexuální orientaci si nezřetelně začal uvědomovat v 7. třídě, když mu bylo asi 13 let. V asi 17 letech zažil aha okamžik, kdy četl článek od Antonína

Brzka o homosexualitě. Po maturitě se rozhodoval, kam půjde dál. Zvolil si špatnou školu a po prvním semestru ji ukončil. Nakonec si zvolil studium teologie a později byl ordinován evangelickým farářem. Po 20 letech se rozhodl farářskou službu opustit a odešel. Jedním z důvodů byla touha navázat partnerský vztah. Mezitím měl nějaké vztahy s muži, ale nikdy to neskončilo dobře. Nyní žije se svým partnerem na vesnici ve Středočeském kraji. Jsou spolu asi 3 roky. Matce o své orientaci řekl asi před 22 lety, protože začal chodit s mužem. Poprosil ji, aby to sdělila jeho otcí. Neměl s ním tehdy blízký vztah a nebyl zvyklý s ním mluvit o důvěrných věcech. Nyní je jejich vztah důvěrnější a otec si s jeho přítelem rozumí.

Zuzaně je 27 let. Pochází z katolické rodiny a víra byla samozřejmou součástí života. Vyrůstala na malém městě v Moravskoslezském kraji. Má jednu sestru, které je 26 let. Byla a je stále katolička, důležitá je pro ni nejen osobní víra, ale formální praktikování víry. Trpí tím, že nemůže chodit ke svátostem, neboť žije 2 roky v partnerském vztahu. Ačkoliv toto pravidlo považuje za nesprávné, respektuje jej a doufá, že jej církev jednoho dne změní. Byla toho názoru, že nemůže poznat svoji orientaci, dokud nebude mít zkušenosti jak s muži, tak s ženami. Ve 21 letech zažila svůj první vztah se ženou, díky kterému získala konečnou jistotu o své orientaci. Velmi brzy poté se svěřila svým rodičům. Matka doufá ve změnu orientace, ale dceru má ráda. Vztahy s otcem jsou nejlepší za celou dobu jejího života. Má vysokoškolské vzdělání humanitního typu.

Všichni respondenti až na 2 mají vysokoškolské vzdělání, převážně humanitního typu. Většina pochází z měst, jen 2 pocházejí z vesnice. Z věřících rodin pochází 6 respondentů, z toho 5 rodin jsou katolické, jedna evangelická. Dalších 9 osob uvěřilo později. Z těchto devíti bylo původně 7 katolíků a 2 evangelikálové. Celkem bylo tedy 12 katolíků, 2 evangelikálové a 1 evangelík. V současné době se ke katolické církvi hlásí 9 lidí, z toho 1 člověk se teprve chystá ke křtu a 1 člověk není v církvi aktivní a neúčastní se vůbec bohoslužeb a církevních aktivit, k evangelické církvi se hlásí 2 lidé, ale jeden z nich ještě nepodniknul všechny potřebné kroky k přestupu z katolické církve do evangelické. K evangelikálům se hlásí stále 2 lidé, ale jeden z nich změnil sbor, 2 lidé nemají potřebu se hlásit k nějaké církvi – jedna má názorově blízko k unitářům, druhá ke katolíkům, ale mimo jiné věří v reinkarnaci.

3.6. Metody analýzy dat

Získaná data byla zpracována metodou vytváření trsů a metodou zachycení vzorců. Metoda vytváření trsů slouží k tomu, abychom seskupili a konceptualizovali určité výroky

do skupin na základě např. rozlišení určitých jevů, místa, případu atd. Trsy vznikají na základě vzájemné podobnosti mezi identifikovatelnými jednotkami. Podobnost může být např. tematická, časová, prostorová atd. Metoda zachycení vzorců se snaží v datech vyhledávat opakující se vzorce a ty zaznamenat. Jde o vyhledávání určitých obecnějších principů, vzorců a struktur, které odpovídají specificky zaznamenaným jevům vázaným na určitý kontext, osobu atd. (Miovský, 2006). Tato metoda byla zvolena z důvodů, že výzkumný vzorek byl poměrně malý a tato tematika v našich podmínkách zkoumaná nebyla.

4. Výsledky výzkumu

Rozhovory jsem několikrát pozorně přečetla a při čtení jsem si dělala na okrajích poznámky. Již při přepisování jsem přemýšlela o základních kategoriích, které se v nich vyskytují. Vytvořila jsem si několik tabulek, které se týkaly sexuální orientace, víry, konfliktu víry a orientace, a identity. V každé tabulce jsem měla několik oblastí, např. uvědomění orientace, jak došlo k uvědomění, co člověk prožíval při uvědomění, kdy došlo k definitivnímu přijetí orientace atd. Mohla jsem tak přehledněji vidět, jak to měl konkrétní člověk a srovnat to s dalšími respondenty. To mi sloužilo jako výchozí materiál k další analýze.

Dále jsem vycházela z toho, že předmětem zájmu byl vývoj sexuální identity v kontextu víry, takže některé kategorie se nabízely na základě prostudované literatury samy – pre-coming out, vnitřní coming out, vnější coming out atd. Bylo nutné rozhovory pročitat několikrát, při tom jsem si všímala podobných témat, která jsem si zbarvila stejnou barvou, další témata byla zbarvena zase jinou barvou až do vyčerpání témat, která byla důležité vzhledem k tématu práce a jejím cílům. Nyní se můžeme podrobněji seznámit s výsledky výzkumu.

4.1. Vývoj sexuální identity

V naší společnosti se pravděpodobně nikdo nerodí s tím, že by hned od začátku věděl, že není heterosexuálně orientovaný. Převládajícím rámcem je tzv. heteronormativita, což znamená, že normou je manželství tvořené mužem a ženou, rodina a děti. Většina lidí tedy od malička počítá s tím, že se jednou vdá nebo ožení a budou mít děti (Komenda, 2000). Menšina přemýšlí o kněžství, životě v řádu či nějaké náboženské komunitě.

4.1.1. Období před prvním uvědoměním stejnopohlavní přitažlivosti

Všichni respondenti v období před uvědoměním odlišné sexuální orientace vyrůstali tedy v heteronormativní společnosti. Ta měla na jejich vývoj různě silný vliv. Většinu ale nenapadlo, že by mohlo být něco jinak, dokud nedošlo k nějakému impulsu, který je donutil uvědomit si, že je přitahují osoby stejného pohlaví. Toto období se u několika málo osob protáhlo až do středního dospělého věku. Týkalo se to tří respondentů. Alžběta a Rút si uvědomily sexuální odlišnost ve 30 letech a David ve 40 letech. Identifikovala jsem několik faktorů, které mohly způsobit pozdější uvědomění odlišné sexuální orientace.

Heteronormativita, heterocentrismus a učení církve o manželství a sexualitě

Heteronormativita společnosti a církve byly základním faktorem, který u některých lidí způsobil, že je vůbec nenapadlo, že by jejich partnerem měl být někdo jiný, než člověk opačného pohlaví. Mluvila tak o tom např. Alžběta: *„Mě vůbec nenapadlo, že bych mohla být na holky. Žila jsem s tím, že si jednou najdu muže, vdám se a budu mít děti. Jen se to pořád nedařilo.“* V podobném duchu se vyjadřovala i Rút: *„A pak jsem si začala hledat nějakýho kluka, protože se to ode mě očekávalo, ne že bych to dělala, že by to rodiče řekli, ale protože jsem určitě někoho chtěla mít a s někým být, ale bylo tam daný, že samozřejmě je to kluk a mě ani nenapadlo, že by to mohla být holka.“*

Učení církve o manželství a sexuálním životě až v rámci manželství nedávalo prostor pro experimentování a zkoušení, které by mohlo vnést větší jasno do toho, zda člověk chce žít s člověkem opačného nebo stejného pohlaví. Tak to měla Alžběta, pro kterou velmi dlouho nebylo možné mít sexuální styk mimo manželství, neboť akceptovala názor, že sex je možné mít až v něm.

Genderová odlišnost

Ačkoliv stereotypním genderovým rolím neodpovídalo více žen, u Rút se jednalo o složitější problém. Genderová odlišnost byla významnější a je stále velmi výrazná a uvědomovaná. Pro Rút byl problém s genderovou odlišností zásadnějším problémem, než vyrovnávání se s odlišnou sexuální orientací. *„Já jsem vždycky měla problém, že jsem si celý život říkala, že jsem asi nepovedená holka, to je to, co jsem měla za trauma, protože mi vždycky říkali holčička a rodiče, ta jsi naše milá holčička, zlatíčko, a šatičky budeš nosit, kluka si jednou najdeš, já jsem u toho byla vždycky tak trochu nesvá. Každý po mně chtěl takovou tu vyloženě ženskou roli...maminka mi začala vykládat, jak se musím chovat jako ženská, to jsem úplně nenáviděla, že se mám chovat jako žena, když mi to začali jako cpát.“*

Vnitřní problémy

Dalším významným faktorem, který oddaloval uvědomění a nepřipuštění odlišné sexuální orientace byly vnitřní problémy a konflikty. Patří mezi ně vývojové deficity u Alžběty, která v důsledku disharmonického vývoje v dětství neměla dostatečně vyvinutý pocit vlastní hodnoty, dostatečné sebevědomí, vědomí identity obecně, trpěla depresi a velice těžce hledala odpověď na otázku vlastní identity, která byla zvýrazněna neznalostí biologických rodičů. Neměla vyvinutou důvěru v sebe sama a k druhým lidem, nedokázala

navázat důvěrný přátelský vztah, natož vztah partnerský. Chybějící sociální dovednosti vedly k nedostatku partnerských a sexuálních zkušeností, k depresím a k pocitu, že není o koho se opřít. To pravděpodobně bránilo tomu, aby se vystavila dalšímu ohrožení v podobě uvědomění odlišné sexuální orientace. Alžběta udávala několik vztahů k ženám, které měly rysy závislostí. Prožívala vůči těmto ženám velmi intenzivní city, které však nebyly rozpoznány jako výraz přitažlivosti k těmto ženám, ale byly interpretovány jako důsledek odmítnutí matkou v raném dětství a jako následek zranění, což podporovali i různí kněží, na které se obrátila. Pokud se stalo, že ji později napadalo, jestli snad není homosexuální, tak to potlačila. „*Pamatuju si, že mě to párkrát napadlo, jestli třeba nejsem homosexuální, ale rychle jsem to zaplašila jako nesmysl.*“ Jako obranné mechanismy jsou pak použity **potlačení, popření a únik**. Alžběta byla opětovně „závislá“ na nějaké ženě, toužila být jim stále na blízku, a přesto nic neviděla.

Co jí bránilo vidět realitu a přiznat si, že jí přitahují ženy? Jako hlavní důvod vidím schopnost psychiky chránit se a nevystavit se předčasněmu vystavení se ohrožení, na které ještě není připravená. „*Nedůvěřovala jsem lidem, nedokázala jsem mít rovnocenný přátelský vztah, cítila jsem se vykořeněně. Teprve v době, kdy jsem uvěřila tomu, že mě může mít někdo rád, že dokážu mít přátele, tak jsem byla schopná si připustit, že jsem zamilovaná do své nejlepší kamarádky. Najednou tu byli lidé, o které jsem se mohla opřít a neměla jsem strach, že na to zůstanu sama a nezvládnou to.*“

Celibát jako životní volba

David se rozhodl pro dráhu kněze a s tím souviselo rozhodnutí pro celoživotní sexuální zdrženlivost. Ženy jej nepřitahovaly, ale to jej díky tomu, že si zvolil celibát, nijak zvlášť nepřekvapovalo a netrápilo. „*Své lásky jsem vnímal jako hluboké přátelství.*“ Teprve četba článku v časopise SOHO znamenala změnu a pochopení toho, co tato hluboká přátelství znamenala.

Nedostatek informací

Tento faktor se taktéž projevil u Davida, který vlastně neměl přístup k informacím, protože vyrůstal, dospíval a velkou část své dospělosti prožil v době před rokem 1989, kdy informací o homosexualitě bylo velmi málo, nebo nebyly vůbec a v kombinaci s duchovním životem znamenaly, že si David odlišnou orientaci uvědomil celkem pozdě. Je možné, že kdyby měl dostatek informace dřív, nedošlo by k tak pozdnímu vnitřnímu coming outu.

4.1.2. Pre-coming out

Pre-coming out nemusí být přítomný u všech lidí, v tomto výzkumu se vyskytoval jen velice výjimečně. Období pre-coming outu je charakterizováno tím, že časově je blízký vlastnímu coming outu, je jeho předzvěstí. Neuvědomování je vystřídáno určitými **záblesky** a **nejasným tušením jinakosti**. Člověka začíná napadat, jestli náhodou není něco jinak. Začíná se více ptát, proč to s těmi muži nevychází? Nemůžu být náhodou homosexuální? Stále může být ale tato myšlenka tak ohrožující, že je **potlačena**, ale nedostatečně. Stále se ještě člověk brání tím, že si říká, že **se jedná jen o následek něčeho, co se stalo v dětství**. Snaží se myšlenku **vytěsnit** a nepouštět do vědomí, ale již se to úplně nedaří. Velmi výrazně je tato fáze identifikovatelná u Alžběty.

4.1.3. Vnitřní coming out – uvědomování si odlišné sexuální orientace

Uvědomování odlišné sexuální orientace je složitý proces, zvláště v prostředí církvi. Úvodem je třeba říct, že někteří respondenti byli vychovávaní ve víře od malička a tak si začali odlišnou orientaci uvědomovat již v době, kdy se považovali za věřící. Jiní uvěřili teprve poté, co si uvědomili svoji orientaci a u některých šlo skoro o souběžný proces. Několik respondentů žilo dokonce v rodinách, kde byla jejich konverze ke křesťanství vnímána jako těžší rána než odlišná sexuální orientace. Nejčastějším obdobím, kdy si účastníci výzkumu uvědomovali odlišnou sexuální orientaci, byla puberta, adolescence a mladá dospělost. Rozmezí bylo od 11 let do 40 let.

Coming out jako plynulý proces

Coming out bývá považován za významný mezník v procesu formování identity u člověka s odlišnou sexuální orientací. Ne vždy ale musí jít o dramatické uvědomování, objevení zcela jiné sexuální orientace či zlomový okamžik, který vše mění.

Několik respondentů udává, že vědí o své orientaci od nepaměti a nemuseli si odlišnou sexuální orientaci uvědomovat či se k ní sami před sebou přiznávat. „*Kam paměť sahá, tam si uvědomuju, že byla převažující homosexualita oproti heterosexualitě a přišlo mi to jakoby přirozené, normální a svým způsobem jsem neprožil nějaký stav, kdy bych si to musel přiznat, připustit, pojmenovat, identifikovat se s tím, protože jsem s tím vyrůstal*“ (Jan).

Podobně nedokáže určit jednoznačný věk ani Zuzana: „*Nedokážu určit - odjakživa jsem to brala tak, že je úplně jedno, jestli je člověk se ženou nebo mužem. Že dokud nezkusím*

být s mužem, nemůžu vědět, že jsem/nejsem hetero, a dokud nezkusím být se ženou, nemůžu tvrdit, že jsem/nejsem homo.“

Pocit, že o své odlišné sexuální orientaci ví od nepaměti, sděluje i Eva. Počáteční bezproblémový průběh ale neznamená, že další vývoj byl také bezproblémový a probíhal bez komplikací či konfliktů.

Uvědomění bez pojmenování

Další skupinou byli respondenti, kteří dokázali určit věk, kdy si uvědomili, že je vzrušují a přitahují osoby stejného pohlaví. Neměli pro to ale žádné pojmenování. Ještě si nedokázali svoji odlišnost spojit s homosexualitou, s pojmy jako gay či lesba atd. Například Pavel si to začal poprvé uvědomovat asi ve 13 letech, kdy byl v 7. třídě, ale bylo to ještě nezřetelné a nejasné a nevěnoval tomu tehdy žádnou zvláštní pozornost.

Ani Petr, který si začal svoji odlišnost na střední škole, tomu nevěnoval pozornost. *„Na tý střední škole se to evidentně projevovalo víc a víc, nějaká přitažlivost nebo vzrušivost vůči klukům, spolužákům, ale nevěděl jsem, jestli to tak mám jenom já, nebo to tak mají všichni, neměl jsem žádný srovnání, ani mě to nepřišlo důležitý řešit.“*

Podobně mluvil i Matouš, který si uvědomoval, že má nějaké věci jinak, než spolužáci, neměl potřebu se předvádět před „holkama“ a „balit“ je. *„V představách jsem si čím dál tím víc uvědomoval, že mě vzrušují muži, kluci nebo mužský tělo...spíše jsem to prožíval jakoby vnitřně a čekal jsem, že začnu mít ty holky rád, než, že bych si řekl zcela jasně v těch 15 letech, jsem gay, mám rád kluky.“*

V prvních fází coming outu tedy někteří respondenti prožívají, že je něco jinak, ale nemají pro to pojmenování. Někteří tomu nevěnují žádnou zvláštní pozornost, jiní prožívají trochu zmatek, neboť úplně nerozumějí tomu, co vlastně prožívají.

Pojmenování odlišné sexuální orientace

K pojmenování odlišné sexuální orientace dochází v některých případech až později s odstupem několika let. Tomuto procesu napomáhá většinou četba článku, který pojednává o homosexualitě. Ráchel si uvědomila, co prožívá, díky četbě knihy od Sapphó. David si uvědomil své city vůči mužům díky článku v časopise, který byl o homosexualitě. Taktéž Pavel četl článek o homosexualitě, který napsal Antonín Brzek. Byl to pro něj aha okamžik, díky kterému pochopil, že v tom článku se píše o něm. Informace o homosexualitě umožnili dát pocitům jméno a trochu se v sobě zorientovat i Matoušovi.

Nejčastěji si respondenti uvědomili, že jsou odlišně orientovaní proto, že se zamilovali. Jedná se asi o polovinu respondentů – 4 ženy a 3 muže. Jedná se tedy o nejčastější spouštěč, díky kterému si odlišně orientovaný člověk uvědomí svoji odlišnost, které si často do té doby není vědom. Někteří vzápětí na to navázali svůj první vztah – například Ráchel nebo Debora.

4.1.4. Reakce na uvědomění si odlišné sexuální orientace

Reakce na prvotní uvědomění odlišné sexuální orientace byly velmi různorodé. Ne vždy se jednalo o náročné prožívání. Zvláště pokud k prvotnímu uvědomění došlo v předpubertálním období, byla reakce bez známek těžkého vnitřního konfliktu.

Je to přirozené a akceptace odlišnosti

Jednou z reakcí na odlišnou sexuální orientaci bylo vnímání odlišnosti jako něčeho přirozeného a normálního. Byla to prvotní reakce, která byla ještě neovlivněná postojem společnosti nebo učením církve. Výše už byl zmíněný výrok Jana, který to vnímal jako přirozenou součást sama sebe. Podobně jako bytostnou součást sebe sama to popisovala i Eva, která se zamilovala do jedné dívky z farnosti a jejím snem bylo být s ní a mít s ní děti. Bylo to pro ni tedy něco bytostného, jasného a přirozeného. Zuzana to odjakživa brala tak, že je jedno, jestli bude s mužem nebo s ženou, takže „*nějaké otřesy ve smyslu sebeobjevování nové orientace, kterou jsem si neuvědomovala - to jsem neměla*“.

Překvapivě jako přirozené to vnímal Lukáš, který vyrůstal v katolické rodině na malém městě na Moravě. Sám to popisuje takto: „*Mě holky nikdy nezajímaly, vůbec nikdy. Od těch 10, 11 let jsem zjistil, že mě zajímají kluci, ale nějak jsem to nebral dramaticky, prostě to tak asi je a je to asi normální, takže jsem to nebral až za něco špatného.*“ K tomuto vnímání mohlo napomoci i to, že v té době ještě neslyšel, že by homosexualita byla hříchem, to se dozvěděl až později.

K vnímání, že je to něco normálního, pomohly možná i velmi silné a intenzivní pocity spojené se zamilovaností, které popisuje Debora: „*Pamatuju si, že to bylo pro mě velký, měla jsem složité pocity, ale hodně intenzivní, že jsem si byla jistá, že ji miluju, ale je fakt, že to bylo v době, kdy už jsem vlastně byla věřící a já jsem tak chodila okolo toho kostela a posila jsem Pána Boha, aby mi tohle vyšlo, aby mi ji dal (smích) a ono to klaplo, viš (smích). I takový věci dělá. Já jsem zpočátku neměla problém, že by to bylo něco nesprávného, jo, v týhle chvíli ne.*“ Ačkoliv to nevnímala jako něco špatného, byla si vědoma toho, že je to něco tajného a ne úplně akceptovatelného.

I Ráchel popisuje svoje prožívání pod vlivem zamilovanosti tak, že ji to nepřišlo jako hrozný problém, nedostatek či nějaký průlom, naopak ji to přišlo jako velmi jednoduché a přirozené, navíc začala s dívkou, do které se zamilovala, i chodit.

Rút si sice uvědomila přitažlivost k ženám relativně pozdě, ale ve chvíli, kdy si ji uvědomila, již netrvalo dlouho, aby ji přijala a navázala svůj první partnerský vztah se ženou. V prvním momentě byla překvapená, ale uvědomila si, že ty pocity nové nejsou, nové je jen to uvědomění. Navíc v jejím případě k tomuto uvědomění došlo ve chvíli, kdy na něj byla připravená a již nebylo potřeba se tomu bránit.

Jsem vesmírný omyl, zmetek

Jak již bylo zmíněno výše, prvotní vnímání odlišné sexuální orientace jako něčeho přirozeného ještě neznamená bezproblémový další vývoj. Například Ráchel se v době po rozchodu začala vnímat jako vesmírný omyl. Její partnerka se s ní rozešla a začala chodit se starším mužem. Ráchel si pod dojmem této události začala uvědomovat, že ve společnosti je normální vztah muže a ženy: *„Prostě vzhledem k tomu, že to byl muž, jsem najednou začala vnímat daleko více vztahy ve společnosti, což mě předtím nijak zvlášť nezajímalo takhle uvažovat – tohle je muž, tohle je žena, a muž a žena žijí spolu, nevím, nikdy mi to nepřipadalo, že bych nad tím musela uvažovat, a jak jsem viděla všechny ty příklady kolem sebe, protože já jsem neměla okolo sebe žádný homosexuální pár, tak pak jsem si začala připadat jak ta divná, co tu vlastně nemá být.“*

Alžběta si na rozdíl od Ráchel neprošla prvotní fází, že jde o něco přirozeného, naopak, ve chvíli, kdy si relativně pozdě poprvé připustila, že se zamilovala do ženy, měla pocit, že je to něco nenormálního a nepřirozeného a v důsledku toho popisuje svoje prožívání takto: *„Měla jsem pocit, že jsem k ničemu, zmetek, něco nepovedeného, co se narodilo jen omylem. V první chvíli jsem si nedokázala představit, že o tom někomu řeknu, jako bych byla obnažená a cítila jsem se strašně zranitelně, no prostě zmetek, někdo postižený, kdo by se měl léčit.“*

Šok a odcizení

S pocitem, že jde o něco nepřirozeného, a co přichází neočekávaně, souvisí u Alžběty prožívání šoku a ztráty identity: *„Měla jsem pocit, že jsem se rozpadla na tisíc kousíčků, jako bych to najednou nebyla já, takový zvláštní pocit odcizení, vždyť já jsem až do té chvíle plánovala se vdát, mít děti, a najednou nic, prázdno.“* Než se dokázala smířit s realitou a

přijmout definitivně odlišnou sexuální orientaci, uplynulo asi 5 nebo 6 let, kdy jí bylo 35 či 36 let.

Mírnější podobu šoku si prožil Adam, který si ale na rozdíl od Alžběty svoji odlišnost uvědomil brzy, asi ve 13 letech, kdy se zamiloval do spolužáka. Do té doby se dvořil dívkám, nosil jim školní tašky apod. a přišlo mu to přirozené a samozřejmé. „*Ve druhé třídě jsem se klukama pral, kdo bude nosit jedné holce aktovku, takže to bylo přirozené, a tohle bylo najednou jiné, takže jsem s tím zápasil a někde nad ránem jsem prostě přijmul, no tak to tak je, a tím to pro mě skončilo, tím to bylo hotové a už to bylo stejně normální jako všechno ostatní.*“

Pavel si uvědomil, že je homosexuál ve chvíli, kdy četl článek věnovaný homosexualitě. „*Byl to takový aha efekt, trochu stav šoku, kdy mi došlo, že to sedí na mě. Brzek psal, že to někdy může být přechodný stav, tak jsem si říkal, možná to je přechodný stav (smích). Snažil jsem se vpravit do toho, abych se zamiloval do nějaké holky.*“ Jeho reakce následně po přečtení článku byla taková, že „*vyšel jsem ze dveří a chodil jsem po vesnici, kolem řeky a přemýšlel jsem, co má tedy udělat. Jestli mám do té řeky skočit a utopit se, nebo co (smích)*“?

Šok, pocity odcizení až ztráta identity se objevují následkem toho, že je člověk konfrontován se sebeobrazem, který je jiný, než jaký do té doby o sobě měl. Člověk se identifikuje nevědomě s heterosexuální normou a najednou je to jinak. Může se stát, že v této chvíli je najednou v plné síle konfrontován s negativními názory na homosexualitu, které si dříve neuvědomoval. Homofobie - vnější, internalizovaná, nebo obojí - zvýrazňuje **pocity méněcennosti** a člověk zažívá stud. Mnohdy je ale jen zvýrazněna méněcennost, kterou člověk požívá bez ohledu na odlišnou sexuální orientaci. Vyrovnávání se s odlišnou sexuální orientací jen zvýrazní již existující pocity méněcennosti.

Někdy je ale první reakcí prožívání stejnopohlavní přitažlivosti jako něčeho přirozeného a teprve později se objevují stavy šoku. Eva si odlišnou sexuální orientaci, i když ji tak tehdy nenazývala, uvědomovala dle svých slov vlastně vždy, významněji pak kolem 11 roku, kdy se poprvé zamilovala. Tehdy to brala jako přirozenou součást své osobnosti. Změna nastala asi v 15 letech, kdy se zamilovala znovu. „*Já jsem z toho byla celá taková vyjevená, u té Jáji mi to bylo takový celý jasný, ale pak jsem byla úplně zmatená, úplně šokovaná.*“ Je možné, že v předpubertálním období pocity ještě nejsou tolik spojovány se sexualitou a člověk tolik ještě nevnímá tlaky společnosti, které si ale v období dospívání již začíná uvědomovat a pocity jsou daleko více spojovány se sexualitou.

Zmatek a pochybnosti ohledně sexuální orientace

Zmatek a pochybnosti prožívají lidé různě a s různou intenzitou. Pro někoho je to velmi frustrující období, období tápání a nejistoty. Jsem skutečně lesba? Jsem skutečně gay? U Alžběty byl zmatek násoben ještě genderovou nonkonformitou, kterou si uvědomovala jako malá, a neměla tudíž jistotu ani v sexuální orientaci ani v tom, jestli je žena nebo muž. V jejím případě šlo ale o mírnější podobu než u Rút, pro kterou genderová identita byla hlubší problém. U Rút mohlo jít o hlubší problém z toho důvodu, že i vizuálně byla spíš mužského typu a tedy již na první pohled neodpovídala ženské genderové roli.

Pochybnosti ale nemusejí být prožívány nějak dramaticky, jsou součástí dospívání a jsou prožívány tak, že teprve reálná zkušenost s mužem i s ženou může vnést světlo do vlastních tužeb a přání, jak to měla např. Zuzana. „*U první homosexuální zkušenosti (která byla po prvním homo sexu zároveň i prvním vážnějším vztahem) jsem si říkala „konečně“.* Bylo to spíš potvrzení, že vše je ok. I když jsem s tím neměla nikdy problém, kdyby to tak bylo. Něco jako „nebylo mi nic a je mi líp“.“ Jednou z možností, jak vyřešit nejistotu, je **experimentování** a zkoušení chodit s mužem i se ženou. V mírnější podobě se většinou ale jednalo o snahu zamilovat se do osoby opačného pohlaví, což někdy souviselo s pochybnostmi, jak to tedy se mnou je, ale častěji za tím byla snaha změnit se a stát se „normálním“. Pochybnosti mohou být také živeny nevyhraněností sexuální orientace, což bylo např. u Jana, který si sice uvědomoval většinou homosexualitu, ale je přesvědčen, že je u něj v menším procentu přítomná i heterosexuality.

Zmatek, nejistota a pochybnosti jsou sice nejčastějšími reakcemi na začátku coming outu, ale mohou se objevit kdykoliv v průběhu celého procesu vyrovnávání se s odlišnou sexuální orientací, a dokonce i po období jistoty a naprosté akceptace. Je samozřejmé, že se pochybnosti často objevují tehdy, když člověk ještě nemá vůbec žádnou partnerskou zkušenost. Velmi často se pochybnosti objevují ale i v době, kdy člověk je po rozchodu, je sám, nemá pevné zakotvení v partnerském vztahu a je tudíž zranitelnější. To můžeme vidět u Debory, která po dlouhém období, kdy se identifikovala jako lesba, si v současné chvíli není jistá, jestli by nechtěla zkusit žít s mužem. I u ní ale mohou být pochybnosti v důsledku toho, že možná nemá vyhraněnou lesbickou orientaci.

Někdy člověk nepochybuje o odlišné sexuální orientaci, ale objevují se pochybnosti typu: Jsem normální? Normální a přirozená je touha po člověku opačného pohlaví, touha po osobě stejného pohlaví je nenormální, tedy asi i já jsem nenormální. Tyto pochybnosti

mnohdy nejsou přítomné od samého počátku, ale objevují se teprve později, o čemž se ještě zmíním.

Homosexuální vztah je hřích, prožívání viny a vnitřního rozporu

Pocity viny v souvislosti s odlišnou sexuální orientací prožívala Alžběta, která s nimi byla konfrontována hned na počátku coming outu. Nepocházela původně z věřící rodiny, ale v té době již byla věřící katolička, a ačkoliv nikdy předtím si neuvědomuje, že by měla nějaké předsudky vůči homosexuálním lidem, najednou se musela vyrovnávat s obrazem, který má o těchto lidech společnost a hlavně církve. Ta vnímá homosexualitu často jen jako sexuální akt, jako hřích, za který hrozí věčný trest. „*Pamatuju si, jak mi moje kamarádka hrozila peklem, pokud budu mít nějaký vztah s ženou. Cítila jsem se jako v pasti, nechtěla jsem žít sama, někde v hloubi duše jsem nechtěla žít s chlapem a bylo mi říkáno, že nesmím žít se ženou, protože je to hřích. Pak jsem se cítila provinile, protože jsem toužila po ženě.*“ V jejím případě byl konflikt způsoben do velké míry existencí vnitřních problémů a vyrovnávání s odlišnou sexuální orientací tyto problémy zvýraznilo. Je možné, že v případě jejich neexistence mohlo prožívání odlišné sexuální orientace probíhat méně konfliktně a rychleji.

O prožívání viny, rozporu a pojmání homosexuálního vztahu jako hříchu se ještě podrobněji zmíním později, neboť jiní respondenti mluví o těchto jevech až v pozdější fázi vyrovnávání se s odlišnou sexuální orientací.

4.1.5. Faktory, které ztěžují přijetí odlišné sexuální orientace

Pochybnosti, zmatek, nejistota jsou velmi frustrující skutečnosti, kterým musí někteří lidé v období coming outu čelit. Přijetí odlišné orientace se projevuje ve dvou oblastech, jednak souvisí se samotnou akceptací odlišné sexuální orientace a jednak s rozhodnutím hledat si životního partnera stejného pohlaví. S akceptací vlastní orientace člověk problémy mít nemusí, ale s rozhodnutím se pro partnerský vztah ano. Faktorů, které ztěžují přijetí menšinové sexuální orientace, je několik.

Psychické problémy a labilita

Existence psychických problémů značně komplikuje akceptaci odlišnosti. Deprese, pocity méněcennosti, psychosociální nezralost, vývojové krize, traumatické zkušenosti z dětství mohou mít za následek to, že uvědomění sexuální odlišnosti tyto problémy ještě zvýrazní. Jelikož člověk prožívá značnou nejistotu vyvolanou tímto uvědoměním, může se

na nějakou dobu zdát, že hlavním problémem je homosexualita, neboť je najednou v centru pozornosti, ale domnívám se, že tomu tak není.

Traumatické zážitky mohou odvádět pozornost od odlišné sexuální orientace a intenzivní pocity spojené s osobami stejného pohlaví jsou vysvětlovány například neexistencí vztahu nebo špatným vztahem s matkou nebo otcem. Roli může hrát nedostatečná důvěra sobě i lidem, nevytvořená bezpečná sociální síť, sexuální trauma atd. To je často posilováno zpovědníky, kněžími a jinými duchovními osobami. Pokud bude vztah s rodičem stejného pohlaví uzdraven, bude uzdravena i sexualita a člověk bude schopen navázat heterosexuální vztah.

Deprese, nedostatečné sebevědomí, pocity méněcennosti, opožděný vývoj atd. mohou mít za následek neschopnost navázat partnerský vztah nebo dokonce strach ze vztahu. Nedostatečné partnerské zkušenosti jsou velmi výraznou proměnou v nejistotě o sexuální orientaci. Mnohdy teprve partnerský vztah umožňuje člověku dosáhnout relativní jistoty o tom, s kým chce žít a jakého pohlaví má být jeho životní partner, a proto se někdy stává, že po rozpadu partnerského vztahu člověk opět zažívá období pochybností a nejistoty. Není-li člověk navíc ani schopen se zamilovat, je velice těžké si odpovědět na otázku, jestli je nebo není odlišně orientován.

Heteronormativita společnosti a církve

Převládající postoj společnosti a církve je jednoznačný. Normální je vztah muže a ženy, je to přirozené a v církvi jde dokonce o Boží stvořitelství řád. Tento faktor má rozhodující podíl na tom, že mají odlišně orientovaní lidé problémy s akceptací homosexuality a s akceptací partnerského vztahu s člověkem stejného pohlaví. Ztotožnění se s učením církve, že homosexuální vztah je hřích, sex patří jen do manželství a manželství je pouze vztah muže a ženy, působí mnoha lidem velmi mnoho bolesti, pocitu osamění a může vést i k pokusům o sebevraždu, které se bohužel někdy povedou.

Touha po dětech a normální rodině

Někteří lidé nemusejí mít problém s vlastní akceptací, ani nemusí mít problém s akceptací partnerského vztahu, ale touha po dětech může být tak velká, že mohou narůstat pochybnosti o sexuálním zaměření. Zde nebývá ani tak zpochybňována homosexuální přitažlivost, ale je zvažována existence určitého podílu heterosexuální přitažlivosti. V případě neexistence vztahu mohou být tyto touhy prožívány s větší intenzitou.

Negativní postoj k sexualitě a homosexualitě

Je-li sexualita obecně pojímána jako něco špatného samo o sobě, co vzbuzuje odpor, je velice pravděpodobné, že i homosexualita bude vnímána podobně, a spíše ještě hůře. Negativní postoj k sexualitě a homosexualitě tak bývá zdrojem velmi komplikovaného průběhu coming outu a následného vývoje. Sexuální trauma nebo nezvládnuté sexuální problémy mohou způsobit, že člověk vnímá sex jako něco ohrožujícího, špatného až hříšného, budícího odpor a může být vnímán až jako zvířecí a nedůstojný člověku.

4.1.6. Vnější coming out

Coming out partnerce či partnerovi, přátelům a blízkému okolí

Při formování identity člověka s odlišnou sexuální orientací hrají významnou roli první zamilování a partnerské vztahy, které se objevují na počátku uvědomování a objevují se v průběhu celého procesu formování identity. Mnoho lidí o své odlišnosti poprvé řekne své partnerce, partnerovi či člověku, do kterého se zamiloval. Polovina lidí v tomto výzkumu jako první informovala právě tyto osoby.

Druhá polovina se svěřila svým přátelům, ke kterým měla bližší vztah. Většinou si dobře promysleli, jestli je bezpečné se těmito lidem svěřit, zjišťovali si jejich postoje k homosexualitě, nenápadně na toto téma zaváděli hovor. Převládli-li pocit, že hrozí odmítnutí či odsouzení, s odhalením nespíchali. Potřeba být ve vztahu sám sebou a být upřímný, byla hlavní motivací, proč to chtěli lidem, kteří byli v jejich životech důležití, sdělit.

Nikdo nebyl svými přáteli odmítnut, ale to neznamená, že to přijímali vždy úplně bez problémů. Lukášův nejlepší přítel považuje večer, kdy mu Lukáš řekl o tom, že je gay, za jeden z nejhorších večerů. Lukáš se odvažoval celý večer, že mu to řekne, ale nakonec se neodvážil a ten večer mu to řekl po telefonu. Přítel měl totiž určité předsudky vůči homosexuálům, měl pocit, že jsou promiskuitní, umírají na AIDS a takový život svému nejlepšímu příteli nepřál. Přál mu ženu, děti a tradiční rodinný život.

Alžběta se zase setkala s podezřením, zdali si něco nenamlouvá a není to jen reakce na zklamání ze vztahu s mužem. Jednomu manželskému páru řekla o své orientaci až v době, kdy byla připravená na jejich reakci, protože věděla, že to moc nechápu a připadá jim to nepřirozené. Vztah to ale neohrozilo. Jejich reakci vzhledem k příslušnosti ke katolické církvi a znalosti jejich názorů očekávala.

Coming out duchovním osobám

Další významnou skupinou, které se lidé svěřovali s odlišnou sexuální orientací, byli kněží, faráři, řádové sestry apod. Reakce byly různorodé a naštěstí ne vždy odmítavé či odsuzující.

Eva v období krize po rozchodu s první partnerkou hledala oporu v katolickém knězi, který jí velmi pomohl. Tento kněz je biblista, takže Bibli zná velmi dobře, homosexuální vztahy neodsuzuje, naopak je ochoten partnerství požehnat, dát rozehřešení a umožnit tak člověku jít k eucharistii.

Pavel, který studoval teologickou fakultu a připravoval se na duchovní službu v rámci evangelické církve, se svěřil jednomu kazateli sboru, jehož reakce svědčí o nepochopení podstaty odlišné sexuální orientace. „*Jeho reakce byla zvláštní, jako že to nečekal a jeho otázka byla: „Chtěl jsi někdy chodit s holkou?“ A já: „Chtěl.“ „No tak díky Bohu (smích).“ Chtěl jsem a to mu stačilo, už se neptal.*“ Pavel, který měl pochybnosti o tom, jestli chce být ordinován na faráře, šel za jedním z představitelů církve a svěřil se mu se svou orientací. Jeho reakce byla vlastně správná v tom, že odlišná sexuální orientace nebyla překážkou k výkonu duchovní služby, nicméně jediná správná cesta bylo žít v sexuální zdrženlivosti a sexualitu sublimovat.

Coming out katolickému knězi byl negativní zkušeností pro Deboru. Než se svěřila svému zpovědníkovi, vnímala svoji orientaci jako přirozenou. Tento kněz ji sice neodsoudil a nehrozil peklem, v podstatě ji řekl, že za to nemůže, ale: „*Vytáhl na mě Pavla, že jsou lidi, který jsou určený k manželství, a lidi, který nejsou. Já teda tím pádem jako nejsem určená k manželství a z toho jasně plynulo, že budu tíhnout k tomu řádovému životu, a hurá, už tam jedem.*“ Po této zkušenosti začala v souvislosti s odlišnou sexuální orientací zažívat vinu.

Alžběta se setkávala s tím, že její touha po ženách má původ v dětství a chybějící matce. Až se tato dětská zranění uzdraví, bude schopná najít si muže a mít s ním partnerský vztah. Helena se setkala s reakcí, že její touha po ženách má původ v jejich dětských zraněních. V rámci charismatické obnovy jí jedna žena hrozila peklem a zatracením. Ironií osudu tato žena se později zamilovala do katolického kněze a vzala si ho.

Stereotypní představy, které panují v katolické církvi vůči lidem odlišně orientovaným, oddalovaly uvědomění odlišné sexuální orientace u Davida. „*Homosexuál byl člověk s vysokým hlasem, vytočenou chůzí, tedy především člověk zženštilý. Podobné*

představy měl i spirituál, u kterého jsem se radil, zda nejsem homosexuál. Ujistil mě, že skutečně nejsem homosexuál.“

Coming out rodičům

Svěřit se rodičům bývá nejtěžší krok, ke kterému se lidé většinou odhodlávají velmi dlouho. Nikdo neřekl o své orientaci rodičům v počáteční fázi coming outu. Někteří byli ještě příliš mladí na to, aby něco takového chtěli se svými rodiči řešit, ani nebyli zvyklí se s rodiči bavit o důvěrných a intimních věcech.

Důležitým faktorem ochoty svěřit se rodičům byla kvalita vztahu a názory rodičů na homosexualitu. Názory rodičů respondenti buď znali, nebo se je snažili nenápadně zjistit, aby věděli, s čím mají počítat. Negativní postoj k homosexualitě v několika případech znamenal rozhodnutí rodičům nic neříkat. Dalším důvodem pro rozhodnutí nesvěřit se rodičům je obava ze zhoršení zdravotního stavu rodičů či jejich vysoký věk, kdy mají pocit, že v takto vysokém věku již není potřeba rodičům něco sdělovat a zbytečně je rozrušovat.

Nejsilnějším impulsem svěřit se rodičům bylo navázání vztahu, který znamená po člověka velmi významnou sociální oporu a tudíž větší odvahu riskovat odmítnutí ze strany rodičů, navíc přináší vědomí jistoty o své orientaci. Hlavním motivem byla touha být ve vztahu s rodiči otevřený, upřímný, nemuset nic tajit, podělit se o radost ze vztahu, přání, aby rodiče akceptovali vztah, být sám sebou, zlepšit vztahy s rodiči, moci s nimi mluvit o všem a nemuset žít dva životy, jeden před rodiči a druhý jinde. Trochu specifický důvod měla Eva, kde se ve farnosti, kde žila, začalo proslýchat, že žije se ženou. Nechtěla, aby se to její rodiče dozvěděli od cizích lidí, takže se rozhodla to své matce říct. Dalším důvodem byly časté dotazy na svatbu, rodinu a děti, kterým někteří respondenti chtěli zamezit sdělením o odlišné sexuální orientaci. Ne vždy to ale splnilo tento cíl.

Adam jako jeden z mála řekl svým rodičům o své orientaci v době, kdy vztah neměl, a podal to tak, že je vyléčený homosexuál, neboť byl členem evangelikálního sboru a v té době věřil tomu, že homosexuální vztah je hřích a jako křesťan v něm nesmí žít.

Důvody obav coming outu rodičům

Vztah rodiče k dítěti a naopak je jedním z nejdůležitějších vztahů, které každý člověk má a prožívá. Rodiče mají ke svým dětem různá očekávání a ty se mnohdy bojí tato očekávání zklamat. Z těchto důvodů může být velmi těžké se rodičům svěřit o odlišné

sexuální orientaci. Častá je obava, že rodiče budou zklamaní z toho, že se nedočkají svatby a vnoučat.

Velmi častou obavou je také strach, že svým rodičům způsobí bolest, kterou si museli prožít i oni sami, když se museli vyrovnávat se svou orientací. I rodiče potřebují mnohdy čas, aby se mohli vyrovnat s odlišnou orientací svého dítěte, zažívají tzv. rodičovský coming out, procházejí si různými fázemi, prožívají bolest a ztrátu. Tomu někteří nechtějí své rodiče vystavit a tak se rozhodli rodičům nic neříkat.

V menší míře se obávali odsouzení či odmítnutí, případně vyhození z domu, více se obávali spíše toho, že stres může způsobit zhoršení zdravotního stavu. Alžběta se například svěřila se svojí orientací své matce, která na tom nebyla zdravotně nejlépe a ta krátce na to zemřela. Ať již to bylo způsobeno stresem či shodou náhod, mělo to dopad na to, že ačkoliv se původně chtěla svěřit i otcí, nyní se toho obává a zatím se k tomu neodhodlala. Její otec se navíc netají negativním vztahem k homosexualitě a odporem k nim.

Spíše překážkou než obavou je důvodem k odkládání říci rodičům o odlišné sexuální orientaci to, že v rámci rodiny se nikdy nebavili o intimních věcech a prostě to neumí.

V paradoxní situaci se ocitla Zuzana, která se také chtěla svým rodičům v době navázání svého prvního partnerského vztahu svěřit. Měla radost, že se konečně odhodlala ke vztahu a chtěla se všem svěřit se svou radostí. Také nechtěla nic tajit. Jenomže její první partnerka ji zakázala komukoliv cokoliv říkat. Tajit vztah se ženou ji připadalo směšné a ponižující a vadilo jí, že se rodičům a blízkým přátelům nemůže svěřit. „*Vadilo se mi schovávat a ohlížet, jestli se někdo nedívá, jestli si někdo něčeho nevšiml. Takže nejtěžší nebylo si orientaci přiznat, ale dokázat ji nepřiznávat veřejně.*“

Reakce rodičů

Rodiče reagovali různě, někdo se s tím nijak moc smířovat nemusel, jiný se o tématu raději nebavil a nebaví. Pokud se respondenti odhodlali ke coming outu rodičům, s vyloženě odmítavou a odsuzující reakcí se nesetkali, ale se zraňující ano. Navíc se někteří respondenti setkali se situací, kdy problémem nebyla jen odlišná sexuální orientace, ale i konverze ke křesťanství, zvláště když k uvědomění si odlišné sexuální orientace a ke konverzi došlo přibližně ve stejné době, jako například u Debory.

V převážné většině respondenti první informují matky, teprve pak otce, případně poprosí matky, aby to otcům řekly samy. O odlišné sexuální orientaci svých dětí ví 13 matek, ale jen 7 otců. Nejčastěji rodiče doufali, že se orientace změní, neboť si v převážné většině

přáli pro své děti tradiční rodinu, pro sebe svatbu a vnoučata. Případně měli obavu, že to jejich děti budou mít těžší.

Reakce otců

Naomi, Rút a Jonatán již nemohli svým otcům o své orientaci říct, neboť zemřeli. Lukáš a David coming out před rodiči neudělali, takže ani před otci. Petr nemá s otcem blízký vztah, vídá se s ním málo, a tak nepovažuje za důležité mu to říkat. „*Možná by ho to taky trochu zranilo a bolelo, ani to nepotřebuju, aby to věděl, mě to netrápí a jeho to taky trápit nemusí.*“ Eva nechce svého otce zbytečně vystavit stresu a případně způsobit zhoršení jeho zdravotního stavu, neboť není úplně zdravotně v pořádku. Alžběta se otci rozhodla zatím nic neříkat. Jednou se totiž pokusila velmi jasně naznačit, že žije s ženou, ale on se odmítl o tom bavit.

Zbývající otcové reagovali různě. Otec Matouše reagoval pozitivně, bez problémů, jen konstatoval, že to bude mít Matouš těžké a nebude mít děti. Nejspíš si úplně nedokázal představit, jak může takový vztah vypadat a jeho představy byly pod vlivem předsudků a stereotypů. Pavel to otci neřekl sám, ale poprosil matku, aby mu to řekla ona. Jeho otec pak reagoval tak, že nechal občas někde na stole ležet nějaké články, které se často týkaly toho, jak lze homosexualitu léčit. Současného Pavlova přítele má rád a rozumí si s ním, takže se v průběhu času smířil s tím, že se Pavlova orientace nezmění. Podobně, ale méně příjemnou formou, reagoval i otec Jana. Donutil dokonce Jana, aby zašel za psychologem a doufal, že ten jej vyléčí. Nyní již bohužel Janův otec nežije. Ráchel to jako jediná řekla první svému otci, který to poté řekl její matce. Její otec to nechtěl přijmout, Ráchel by si měla najít muže, ale její otec stejně těžko nese i její víru, kdy říká, že chtěl normální „babu“, a ne svatou. To, jaká je, považuje za svoje osobní selhání. To ale neznamená, že by Ráchel neměl rád a odmítal ji, na nějaké rovině si spolu pořád rozumějí a ve vztahu se nic nezměnilo. Debora neměla velkou potřebu se svému otci svěřovat, neboť s ním od raného dětství nežila a neměli blízký vztah. Jeho reakce byla neutrální, v podstatě bez problémů, jen zareagoval „*hm, takhle si představuješ ten život...aha, no tak dobře*“. Adamův otec se o synově orientaci odmítá bavit a téma jeho odlišné orientace je tabu. Adamův otec, podobně jako otec Ráchel, velice těžce nese i synovu konverzi k víře. Nicméně na vztahu se nic nezměnilo, syna má rád, o důvěrných věcech spolu nemluví, protože to neumějí. Jako jediná udává změnu vztahu s otcem Zuzana, a to jednoznačně k lepšímu. Od té doby, co mu řekla, že žije se ženou, se jejich vztahy staly uvolněnějšími a otevřenějšími a jejich vztah je nejlepší za celý její život.

Bezprostředně 2 otcové reagovali přijetím, 1 neutrálně až přijetím, 1 otec věřil ve změnu, ale již realitu přijal, 1 otec chtěl změnu a syna donutil jít k psychologovi, 1 otec sice homosexualitu dcery zatím nepřijal, ale vztah se tím nezměnil a poslední otec se o homosexualitě svého syna odmítá bavit. Adam je připraven mu znovu o tom, že je homosexuál, říct, ale až bude mít vztah. Nikdo neudává změnu vztahu k horšímu, jeden respondent udává změnu k lepšímu.

Reakce matek

Matkám se svěřili všichni respondenti, pokud se k tomu odhodlali. V případě Matouše a Naomi byli matky rády, že jejich děti jsou šťastné. Matouš totiž trpěl samotou, cítil smutek a zoufalství z toho, že je sám. Když si našel partnera, rozhodl se svěřit rodičům a matka byla ráda, že jej vidí šťastného. Matka Naomi s její odlišnou sexuální orientací neměla žádné problémy, je jí jedno, s kým Naomi žije, hlavně, že je spokojená. Taktéž Petr byl vděčný za reakci své matky, která jeho sdělení bez problémů přijala a on byl v té chvíli šťastný, „*že má tu nejlepší mámu na světě*“.

Alžbětina matka reagovala tím, že jí to nepřekvapuje, nelíbila se jí ale bohužel partnerka její dcery a tak vyjádřila vůči ní určité pochyby. Domluvily se spolu, že otcí to řeknou až po Vánocích, bohužel na Štědrý den byla matka odvezena do nemocnice a po několika týdnech v nemocnici zemřela. Alžběta tak již neměla možnost si s matkou o tom znovu promluvit. Je více než pravděpodobné, že se její matka svěřila některé ze svých sester. Alžběta se od své sestřence dozvěděla, že si sestry její matky mezi sebou říkají, že to neměla matce za daných okolností říkat. Sama si to vyčítala a cítila vinu, že může za matčinu smrt.

Složitou situaci měla Debora, která si ve stejné době začala uvědomovat, že se jí líbí ženy, a zároveň objevovala křesťanství a začala chodit do katolického společenství. Obojí bylo pro její matku nepřijatelné. Když se rozhodla své matce říct o své orientaci, zjistila od svého bratra, že to již ví, takže jí nic nemusela vysvětlovat a pak „*už se to bralo, že už se to prostě patří*“. Debora vzpomínala na první reakci matky, když ji ještě na střední škole přistihla s její přítelkyní, kterou vydávala za kamarádku, jak se objímají. Popisovala ji jako drsnou, neboť matka hrozila, že jestli jí ještě jednou takto uvidí, tak ji vyhodí z domu. Matka tedy mohla tušit dceřinu orientaci již dlouho, později se to k ní odněkud doneslo, takže měla čas na zpracování, a v době, kdy se Debora rozhodla jí to říct, tak již to v podstatě akceptovala, neboť pochopila, že to nezmění.

Evina matka také o dceřině orientaci v době, kdy se jí to rozhodla říct, věděla. Ví to, ale nechce o tom mluvit. „*Evo, já to nechci vědět (smích), je to tvůj život, modlíš se?*“ Tím to skončilo, na vztahu s Evou se nic nezměnilo, její přítelkyni zná a do života ji zasahovat nechce.

Ambivalentně se k odlišné sexuální orientaci postavila matka Rút. Odmítá na jedné straně akceptovat to, že žije se ženou, nechce, aby Rút veřejně mluvila o tom, že má přítelkyni, ale její přítelkyni si oblíbila, založila ji stavební spoření, pravidelně se ptá na její zdraví a je evidentní, že jí má ráda. „*A proč tu Naomi pořád někomu cpěš? Všude to musíš vykládat...proč musí někdo vědět, že máš Naomi? Pak na to jakoby zapomene a obdaruje nás dárkem, takže je to takové schizofrenní, když si maminka nevzpomene, že Naomi není kluk, tak jí má hodně ráda, a když si na to vzpomene, tak to nesmím nikde říkat, dělám jenom ostudu a tak (smích).*“ Dříve Rút cítila vztek, nyní to již bere s humorem. Ví, že matku nezmění. Když jí jednou matka vyčítala, že není vdaná a měla se vdát, tak jí na to Rút odpověděla: „*Já nejsem vdaná ani jednou, za to tys to stihla třikrát (smích), to jsi stihla i za mě.*“

Matka Zuzany reagovala šokem, orientaci chtěla vnímat jako výstřelek a věřila, že se to změní a Zuzana si najde muže. Také měla pocit selhání a viny, jestli to náhodou nezpůsobila ona svojí výchovou, což jí Zuzana vymluvila. Nicméně Zuzana je pořád její dcera, kterou má ráda, což jí řekla, jen to potřebuje vstřebat. Stále trochu doufá ve změnu orientace a obává se, že to bude mít Zuzana v životě těžší.

Ráchel jako jediná to neřekla matce sama, ale požádala otce, ať jí to řekne. Matka je bohužel psychicky nemocná a nedokázala mít s dcerou vřelý a blízký vztah. Odlišnou sexuální orientaci neřešila. Jonatánova matka naopak reagovala nepřijetím, ale postupem času realitu akceptovala a přijala. Matka Jana reagovala velmi afektivně, Jan ji tehdy vnímal jako velmi zraňující. Prožívala frustraci ze ztráty svých snů, což pro ni bylo velmi těžké. Přála si pro syna tradiční rodinu, děti, těšila se na vnoučata, a najednou to bylo všechno pryč. Časem se ale se situací smířila, čemuž pomohlo to, že se seznamovala s příběhy rodičů, kteří byli v podobné situaci, a s příběhy lidí, jako byl její syn. Maminka Pavla reagovala povzdechnutím. „*Ach jo, to je dneska divný den.*“ Byla sice z celé situace zaskočená, snažila se syna přesvědčit, že i tak může mít hezké manželství, neboť jeden rodinný přítel se jí také svěřil s tím, že je homosexuál, a přitom má tak hezké manželství. Z její reakce bylo vidět, že úplně nepochopila, co to znamená být odlišně sexuálně orientovaný. Nicméně Pavla měla nadále ráda. Adamova matka, podobně jako jeho otec, na synovo sdělení, že je vyléčený

homosexuál, nijak zvlášť nereagovala, o věci se dále nemluvílo. Kdokoliv, kdo je jiný, je pro ni problém. V současné době ale Adam může s matkou mluvit o tom, že má rád muže a snaží se jí dávat naději, že dokonce i vnoučata možná bude mít.

Akceptací a přijetím reagovalo 6 matek, 1 matka reagovala akceptací, ale neochotou o tom dále mluvit. Jedna matka reagovala spíše nepochopením celé situace, ale syna neodmítla. Jedné matce to bylo v podstatě jedno. Neakceptací reagovalo 5 matek, ale tato neakceptace měla různé úrovně a podoby, od mírné, kdy bylo výslovně řečeno, že matka má dceru ráda, protože je její dcera a na tom se nic nezmění, až po mlčení, kdy se o homosexualitě po coming outu dále nemluvílo. Tři matky se nakonec s orientací svých dětí smířily, jedna stále doufá, že se dcera změní a jedna matka se chová, jakoby to neexistovalo, situaci stále neakceptovala, ale přítelkyni své dcery má ráda, pokud si nevzpomene, že není muž.

4.2. Vývoj víry

Křesťanská víra případně víra obecně je v životech respondentů důležitým aspektem. Bez pochopení toho, jakým způsobem respondenti uvěřili, jak se jejich víra proměňovala a co vlastně po ně víra, případně Bible, církev atd. znamená, nelze pochopit, jaký vliv měla víra na smíření homosexuality a křesťanství a integraci identity.

4.2.1. Výchova k víře v rodině

V rámci výzkumného souboru bylo ve víře vychováváno 6 respondentů. Eva, Zuzana, Lukáš a David v rodině, která se hlásila ke katolické církvi, a Pavel v rodině, která se hlásila k Českobratrské evangelické církvi.

Specifická situace byla v rodině Rút: *„Moji rodiče byli věřící, ale jejich rodiče nebyli, takže moji rodiče došli k víře v průběhu života, můj tatínek byl takový věčný hledač pravdy, neustále hledal pravou církev, pravou víru, tu pravdu, a moje maminka byla spíše konzervativnější, takže když jsem byla malá, tak jsem byla do 12 let vychovávána v katolické víře, a jak tatínek hledal v průběhu let, tak jsme postupně přešli do evangelického sboru, respektive do sboru charismatického, to bylo do 18 let, bylo to trochu divočejší, netradiční, to bylo asi do 18 let, a pak jsme přešli do tradičtějšího evangelického sboru Českobratrský církve, kde jsem byla do 23, 24 let. Při hledání pravdy mých rodičů jsem tak podstoupila*

kolečko různých církví.“ Dalším specifikem v její rodině byla navzdory křesťanskému zázemí víra v reinkarnaci, které věří i Rút.

V rodině Evy byla víra samozřejmou a přirozenou součástí života, v neděli a ve svátky se chodilo na bohoslužby, ke zpovědi, k eucharistii, doma se před spaním modlili, ale nijak okázale, rodiče spíše preferovali soukromou modlitbu v tichosti. Eva jako malá milovala chození do kostela, protože mohla nosit klíče, zamknout po skončení bohoslužby kostel, zpívat do mikrofonu a zvonit zvonkem. Od asi 6 let chodila do kostela ministrovat, což se jí taky hodně líbilo. Navíc měla moc ráda pana děkana. Víru svých rodičů nevnímala jako bigotní, i když maminka k tomu později začala pod vlivem kněží ve farnosti inklinovat. Působí tam Hnutí Pro život ČR, což je hnutí známé svým odporem k potratům, antikoncepci, eutanazii a homosexuálům.

Podobně i Zuzana popisuje výchovu k víře jako přirozenou součást života. Ženy chodily do kostela každou neděli a ve svátky, muži spíše jen při významnějších příležitostech, jako je například první svaté přijímání apod. *„Přirozeně jsem byla k víře vedená od dětství, nejen formálním praktikováním, ale také vzory jednání, jako je úcta ke starším, tolerance odlišného názoru, pomoc potřebným atd.* Zuzana ale jako malá nechápala význam zpovědi a důvody, proč by se měla zpovídat skrze třetí osobu.

Lukáš pochází z věřící rodiny, která byla za komunismu perzekuovaná. Měli v rodině kněze, který byl v proticírkevních procesech odsouzen na dlouhá léta do uranových dolů, čímž byla poznamenána celá rodina. *„I my s bratrem jsme to ve škole prožívali skoro každý den, ale bylo to takové utvrzující a veselé, zážitková doba. Člověk byl od dětství zvyklý žít v menšině, byl jsem z věřící rodiny, z takové, co jsme měli zakázáno všechno.“* Víra i náboženský život byly důležitou součástí jejich života. Lukáš dokonce chodil do kostela každý den, pokud byla možnost. Od pěti let ministroval, neboť v kostele zlobil a ministrování byla cesta, jak zlobení omezit, neboť před oltářem je to složitější, a Lukášovi se to naštěstí moc zalíbilo. Sám svoji výchovu k víře popisuje takto: *„My s bratrem jsme chodili na každou bohoslužbu, modlili jsme se před jídlem, společné obědy v sobotu a neděli, společná návštěva hřbitova, návštěvy u strýčka na faře, kde jsme trávili letní prázdniny, prostě takové přirozeně křesťanské, přirozeně žitá víra, ne svaté obrázky na zdi, růžence apod.“*

Davidova výchova k víře nebyla tak přirozená. Otce charakterizuje jako bigotního věřícího, který k náboženskému životu Davida nutil a ten přijímal víru jen z poslušnosti. Matka chodila do kostela jen ze zvyku, hlubší víru v době, kdy byl malý, neměla. Teprve později se její víra prohloubila. David v 10 letech matce řekl, že až bude velký, do kostela

chodit nebude. Když mu bylo asi 15 let, přišel do jejich farnosti tajný jezuita, který byl v jejich kostele kostelníkem. Ten jej vedl ke svobodnějšímu vnímání víry, což nakonec vyústilo v rozhodnutí stát se katolickým knězem.

Pavel vyrůstal v evangelické věřící rodině, ale dle jeho slov to neznamená, že vše automaticky přejímal. Rodiče se snažili jemu a bratrovi vštípit základní křesťanské zásady, ale ne vždy tím nejlepším způsobem. Vzpomíná například na to, že když udělali nějakou chybu, tak museli přijít s pláčem a prosit za odpuštění. Používali psychický nátlak a manipulaci, což mělo u bratra za následek, že hned po confirmaci přestal chodit do kostela. Pavel přestal chodit do kostela o něco později, ale netrvalo to dlouho. V době puberty hodně věcí přehodnocoval a promýšlel a po maturitě si zvolil studium na teologické fakultě s tím, že se stane evangelickým farářem.

4.2.2. Konverze k víře

Většina respondentů ve víře vychovávána nebyla a našli si svoji cestu sami, většinou v době dospívání. V převážné většině šlo v první fázi o kontakt s katolickou církví, dva respondenti se dostali do kontaktu s evangelikální církví. Konverze někdy probíhá velmi plynule, pod vlivem kontaktu s mládežnickými společenstvími, jindy je popisován konkrétní okamžik, od kterého se člověk považuje za věřícího křesťana. Konverzi mohou doprovázet velmi silné emoce, které jsou popisovány jako podobné pocitům, když je člověk zamilovaný. Konvertité častěji uvádějí existenci duchovních zkušeností ve smyslu Maslowových vrcholných zážitků.

Někteří uvádějí, že vlastně vždy byli věřící a přijmout myšlenku Boha pro ně nebylo problémem. Ráchel sice ve víře vychovávána nebyla, ale její babička byla věřící a chtěla, aby byla Ráchel pokřtěná, což se stalo. Její matka sice je pokřtěná, ale to je vše, víra pro ni není důležitá, navíc trpí psychickou poruchou, která se výrazněji rozvinula po porodu. Je přesvědčená, že milost křtu v ní působila. *„Já jsem vždycky věřila v Boha, pro mě to byl takový jasný fakt, že je Bůh. Pro mě Bůh byl něco jasného, něco, nad čím nemusím přemýšlet, co bych nikdy nenegovala.“* Připadala si ztracená, nešťastná a zoufalá, a tak se často obracela k Bohu. Je přesvědčená, že nemlčel a že jí odpovídal. Kolem 13 let prožila určité zjevení či vizi, kdy velmi intenzivně cítila Boží přítomnost.

Naomi se také charakterizuje jako věřící od malička. Sice nepochází z věřící rodiny, ale její matka si zachovala „vnitřní křesťanství“, ačkoliv to vnější již ztratila. Vždycky věřila,

že je tu něco, co nás přesahuje, tak proč tomu neříkat Bůh. Díky současné partnerce si to tak pojmenovala a uvažuje o tom, že se nechá pokřtít v katolické církvi.

I Debora popisuje, že měla pocit, že „*ten Pán Bůh je, jako přirozeně, že je to normální, že je, takže když jsem něco potřebovala, tak bylo jasné, kam zajít (smích)*“. Díky babičce občas chodila do kostela, kde se jí moc líbila vůně kadidla a bylo ji tam příjemně a díky tomu získala pocit, že Bůh prostě je. Když něco chtěla, šla do kostela a modlila se za to, takže se tam chodila modlit, aby jí Bůh dal dívku, kterou milovala. Seznámila se tam s knězem, začala chodit do společenství a ve společenství jí bylo moc dobře. Bylo jí 16 let a o 2 roky později se nechala pokřtít.

Matouš se začal seznamovat s vírou díky skautskému oddílu asi od 12 let. Četli tam Nový zákon, přemýšleli o křesťanství a ve 14 letech si řekl, že je Bůh. Velký vliv měl na něj jeho starší bratr a doba kolem „sametové revoluce“. Začal chodit na bohoslužby k Salvátorovi, kde byl studentským knězem Tomáš Halík. U něj se také začal připravovat na křest. Po určitém hledání konkrétní církve se rozhodl pro katolickou církev a jeho cesta je charakteristická spíš takovým postupným vrůstáním do víry.

I Jan byl do velké míry ovlivněn náboženským oživením v době po 17. listopadu 1989. Společnost byla tehdy na cestě, podobně jako byl na cestě i on sám, potřeboval najít smysl života, pevný bod, tak si řekl, že zkusí tzv. hypotézu Boha, prostě, že Bůh je. Zpočátku šlo o rozumové rozhodnutí pro něco, co jej oslovovalo. Poté, co se přihlásil v 15 letech do náboženství, začal křesťanství více poznávat a to se jej začalo hlouběji dotýkat a oslovovat i emocionální stránku osobnosti. V křesťanském společenství poznal, že křesťanství není filozofie, ale způsob života. Do Boha se zamiloval. Velmi se mu také líbili kněží ve farnosti, kteří výborně pracovali s mladými lidmi, a jej to tak oslovilo, že se velmi brzy rozhodl pro kněžské povolání a katolickým knězem se nakonec skutečně stal.

Pocity zamilovanosti ve spojení s konverzí k víře zmiňuje i Alžběta, která udává i konkrétní okamžik, kdy se sama začala považovat za věřící ve 25 letech, v období velké osobní krize: „*Pamatuju si to pořád dost jasně, šla jsem po ulici, přecházela jsem řeku a najednou jsem cítila, opravdu velmi silně, že je tu někdo, kdo mě má rád, takovou jaká jsem, bezpodmínečně. Ztratila jsem pojem času, na chvíli jsem měla pocit, že jsem jen já a zároveň nejsem, to se těžko popisuje. Cítila jsem obrovskou vděčnost úplně za všechno, co jsem prožila, a pak jsem byla několik týdnů jak zamilovaná, taky se mě lidi ptali, kdo je ten šťastný, co se stalo. Nikdy jsem se necítila tak svobodná, jako tehdy.*“

Adam jako jeden z mála není katolík, ale evangelikál. I on tvrdí, že nikdy neměl problém s nevírou. Měl vnitřní problémy, trpěl depresemi a tak hledal, neuvědoměle, řešení těchto problémů nejdříve ve východních směrech. „*Pro mě to byla touha vykročit do nějakého jiného pěkného světa, kde mi už bude dobře.*“ Na gymnáziu se dostal k nějaké katolické knize, kde mu do jeho vnímání světa zapadlo pojetí, proč je svět takový, jaký je, že je to důsledek hříchu. Prostřednictvím této knihy jej křesťanství oslovilo jako dobrý výklad světa. Víru v této fázi charakterizuje jako intelektuální. Asi v sedmé třídě si řekl, že chce být „hodný kluk“. „*To bylo jako ke všem milý, všichni tě mají rádi, nezlobíš, plníš si své úkoly, ten tvůj život plyne krásným způsobem bez problémů pro tebe i ostatní a nikdo ti ho nevyčítá, uspokojuješ požadavky druhých.*“ Jeho spolubydlicí na internátě byl takový „hodný kluk“. „*Já jsem si říkal, já chci být takový jako on, a to byla moje první modlitba. Pomoz mi, Bože, být jako on. Takže to křesťanství mi dalo ten intelektuální výklad světa, který jsem hledal, nějaký dokonalý svět, ale ta modlitba to zvnitřnila, že se to týká i mně a že mi to může pomoci, jak ten ideální svět najít pro sebe.*“ Adam bohužel trpěl depresemi, měl pocit, že dělá Bohu ostudu, že není ten hodný kluk, a proto nedokázal přijmout křest, vnitřně se na ten závazek necítil. Chodil do sboru Církve bratrské a kazateli tohoto sboru vyprávěl o svém zoufalství. „*Ten kazatel mě donutil říct tu modlitbu, jak se to u nás modlí, dávám se Bohu, vyznávám své hříchy, buď mým Pánem, můžeš si se mnou dělat, co chceš, a to jsem udělal a v tu chvíli se mi neuvěřitelně ulevilo, my jsme šli na ty bohoslužby, co končily, já se tlemil od ucha k uchu a minimálně tak týden mi to vydrželo, takže to byl zlomový okamžik, a pak už jsem se nechal pokřtít a byl jsem nadšený.*“

Janova cesta k víře byla zprvu také rozumová. Hledal smysl života a zajímaly jej duchovní věci. Jeho bratranec se obrátil k Bohu a měl na Jana velký vliv. Janovi bylo tehdy asi 22 let. Hodně s bratrancem o křesťanství mluvili, začal číst Nový zákon a myšlenky, které tam byly, mu přišly velmi inspirující a oslovovaly jej. „*Nový zákon mi přinášel určitou korekci, do zmatku neutříbených a hledajících stanovisek mi vnášel řád, navíc mi to imponovalo i po stránce emoční, citové, vnímal jsem určitý pokoj a radost, kterou jsem viděl na těch lidech, našel jsem určitý vnitřní pokoj, vnitřní mír v oblastech, kde jsem se já cítil spíše prázdny, spíše hledající, spíše bloudící, takže to vedlo ke konverzi a obrácení.*“ Svoje zázemí našel v Apoštolské církvi, která patří mezi evangelikální církve.

4.2.3. Dynamika vývoje víry

Vývoj osobní víry

Víra všech respondentů se během života proměňovala a různě vyvíjela. Jsou zde přítomné tři roviny. První rovina je vývoj víry a její prohlubování či naopak ochladnutí. Víra se stávala v mnoha případech více osobní, odpoutávala se od vnějších autorit a stávala se autonomní součástí života člověka. Pochybnosti většinou nebyly o Bohu, ale o tom, jestli je tu Bůh i pro ně, jak to vnímali například Adam nebo Alžběta.

K prohloubení víry v některých případech pomohly velmi intimní prožitky s Bohem, jak to například popisuje Lukáš, který uvádí tři takové významné duchovní prožitky a setkání s Ježíšem. Víra, kterou mu předali rodiče, se tak stala více osobní a hlubší. *„Ta víra taková ta tradiční, kostelová, se díky těm kněžím a společenství přerodila v tu osobní. Jedna věc je ten kostel a co člověk přebere od těch předků, druhá věc je, jak sám potká Krista, což jsem měl obrovský dar, že jsem se, řekl bych, setkal s Ježíšem, jakoby na živo, tváří v tvář. To bylo asi v 15 letech, ležel jsem na zemi v kapli a meditoval. Když jsem tak ležel, tak jsem se jakoby zvedl nad sebe, nad své tělo a viděl jsem se a zároveň jsem pocítil obrovské štěstí, obrovskou radost, obrovské obejmutí a lásku. To jsem si říkal, to není možné, co to je? A vždycky, když si na to vzpomenu, hned mě to nabije, je to jako obrovská baterka, která je vždycky přítomná a je to úžasné. To považuji za své obrovské vnitřní obrácení nebo setkání se s Kristem, které mi dalo obrovskou energii a sílu do života. To bych přál každému takové setkání s Ježíšem, s Kristem, s obrovskou láskou.“* Při druhém setkání slyšel slova *„neboj se a následuj mě“* a opět cítil objetí. Bylo to tehdy velmi důležité, neboť byl po nevydařeném vztahu a byl z toho nešťastný. Pro Lukáše je velmi významná eucharistie, kterou velmi silně prožívá a v současné době trpí tím, že nemůže chodit k přijímání, o čemž se zmíním ještě později.

Eva uvádí taktéž dobu dospívání, kdy se její víra stala více osobní. Ve farnosti byla velmi aktivní a byla dle svých slov radikální členkou Hnutí pro život, neboť toto hnutí ve farnosti působilo. U ní ale postupně došlo k odklonu od katolické církve, protože měla problémy s mnoha dogmaty, s přístupem církve k ženám, s církevní hierarchií a s pokrytectvím duchovních, kteří se mimo kostel nechovají podle toho, co káží. Zjistila, že je jí bližší protestantské pojetí víry. V současné době se připravuje na přestup k českobratrské církvi evangelické.

Kromě Evy nezůstaly věrné katolické církvi ještě Rút a Debora. Rút díky rodičům poznala více křesťanských denominací a později studovala evangelickou teologii. Zde se

setkala s mnoha názory a úhly pohledů, což ji nakonec dovedlo k hodně otevřenému a liberálnímu názoru, kdy necítí potřebu identifikovat se s konkrétní církví. Víru ale neztratila. Má sice stále blízko ke katolické církvi a občas zajde na mši, ale vracet se již nechce. Je také ovlivněná východními směry a věří v reinkarnaci, která dle jejích slov není v rozporu s křesťanstvím. S humorem říká, že díky tomu, že prošla několika církvemi a byla dvakrát pokřtěná, to má „posichrované“ všude. „*Člověk nikdy neví, kdo je ten pravej a kdo se dostane do nebe (smích).*“

Debora byla pokřtěná v katolické církvi spíše shodou okolností, kdy jí více než učení církve, oslovil místní kněz a společenství mládeže. Svoji víru v té době popisuje takto: „*Já jsem byla v takové zvláště naivní poloze, já jsem tam měla toho Otce na nebesích, takovou tu otcovskou figuru, která je laskavá, tak k tý jsem se obracela, ale ty ostatní věci tam nebyly, mě ti z toho vypadává i ten Ježíš, on tam sice nějak figuroval, ale nebyl pro mě důležitější. Já jsem vždycky rozuměla vztah k Otci jako vztah otci, ale ten Ježíš nebyl důležitější, a to mi zůstalo celý život (smích), no možná jsem měla být židovka. Moje víra byla dětsky naivní, nic jsem nestudovala, chtěla jsem mít nějaký vnitřní vztah k čemusi, k něčemu většímu, promítala se tam nenaplněná otcovská figura jako laskavýho tatínka a bylo tam to společenství, takže to tam bylo, to tam se cvaklo a bylo tam to nejdůležitější.*“ Debořina víra se ale dostala do konfliktu s orientací, víra a orientace byly dva neslučitelné světy a řešením v jejím případě bylo opuštění církve a volba světského života. Opuštění křesťanství bylo vnímáno jako velmi osvobozující, život se tím stal jednodušším a jí to umožnilo akceptovat svoji orientaci. Neznamená to ale, že ztratila víru, jen byla po nějakou dobu méně důležitá. Duchovní rozměr jí po čase začal chybět a tak hledala v různých církvích a náboženských, inspirovala se i v buddhismu, kde se naučila meditační techniky. V současné době je sice členkou unitářů, ale není příliš aktivní. Svoji současnou víru charakterizuje takto: „*Je to hrozně složitý, je to úplně moje tvorba a dá se to hrozně těžko říct, protože ten Bůh je v tomhle podání už nepopsatelný, já nemůžu pořádně říct, jak je, jako já věřím, že je to síla, která je ve vesmíru všude jako přítomná, a teď chytanu sama sebe v rozporu, protože si myslím, že není žádná persona, ale si s ním povídám, že jo (smích), že to je vtipný, že je to pořád velmi osobní, i když se tvářím, že je to jenom inteligentní síla vesmíru, takže mám i velmi osobní vztah a vyvíjí se to, jo, je to proces.*“

Víra v církev a učení církve

Druhou rovinou je intenzita víry v církev a její učení, která u mnohých různě kolísala. Nejvíc asi u Evy, která nakonec dospěla ke změně církve. Víra v církev se vcelku logicky výrazně změnila u Rút a Debory, které se v současné době neidentifikují s žádnou konkrétní církví. Intenzita víry v církev a učení církve hraje velmi důležitou roli ve vyrovnávání se s odlišnou sexuální orientací a musela se proměnit u všech respondentů, jak ještě uvidíme později.

Intenzita formálního praktikování víry

Vývoj víry byl velmi silně ovlivněn tím, jak se člověk v dané chvíli cítil a jaké prožíval období i v souvislosti s vývojem sexuální identity. Pokud prožíval nějaký konflikt víry a orientace, mohla se objevit třetí rovina vývoje víry, a to intenzita formálního praktikování víry, kdy člověk významně omezil či dokonce přerušil aktivní náboženský život v rámci farnosti či sboru. Omezení formálního praktikování víry mohlo nastat i v důsledku zdravotního stavu, jak to bylo například u Zuzany, která následkem úrazu jednoduše do kostela chodit nemohla. Někteří na dlouhá léta přestali chodit na bohoslužby, ale v současné době cítí potřebu být v tomto směru aktivnější. Ačkoliv se mnozí nějakou dobu neúčastnili aktivního náboženského života, neznamenalo to ztrátu víry.

4.2.4. Víra a její význam v životě

Význam víry v životě respondentů se nedá přecenit. Často se vyjadřují v tom smyslu, že je to život sám, základ života, bezpečí, opora, stabilita. Je součástí každodenního života a bez víry by byl jejich život značně ochuzený o podstatnou dimenzi. Pro mnohé je nejdůležitějším rozměrem v životě, a kdyby měli volit mezi vírou a něčím, tak zvítězí víra. Tři respondenti volili dokonce duchovní povolání, neboť víra a Bůh je pro ně nejvyšší hodnotou. Lukáš sice nezvolil kněžské povolání, neboť cítí, že není schopen žít celoživotně bez partnera, ale povolání ke kněžství cítí. Ráchel plně akceptovala lesbickou orientaci, ale v této chvíli neví, jestli chce žít v partnerství nebo by raději zvolila duchovní cestu.

Víra sehrává významnou roli při sebepřijetí, vytváření pozitivního sebeobrazu a při konečné akceptaci odlišné sexuální orientace. V krizových okamžicích je vnímána jako významný zdroj síly a naděje. I v době zoufalství, kdy skoro naděje chybí, funguje jako neviditelné lanko, které člověka poutá k životu.

Velmi pěkně mluví o víře Naomi: „*Bůh je odpověď na otázky, na které neznám odpověď, a víra je ruka, které se můžeš chytit, a není to o tom, že se chovám slušně, protože jsem věřící, ale je to o tom, že je mou součástí a nemění mě, jenom mi vysvětluje některé mé pocity, emoce, a to je ten rozdíl mezi tím být katolíkem a planě plnit rituály, a přitom doma zbit manželku do bezvědomí, a pak zase po zpovědi být čestným katolíkem a všechny mile zdravít, to je prostě něco vnitřního. Lidé hledají smysl života a nemyslím si, že smyslem mého života je víra, ale je to takové lanko, které se vine tím životem a zbavuje, a teď ti neřeknu, jestli je to víra nebo Bůh, ale když to spojíme, tak tě to zbavuje strachu z nicoty.*“

Pro Evu je víra a Bůh nejbytostnější a nejhlubší součástí jejího života. Bůh je v jejím životě na prvním místě, nebo se o to alespoň snaží, je to někdo, kvůli komu žije svůj život. Bez něho by to nemělo smysl.

Přiléhavou metaforu použil Pavel, příznačně jej napadla při pití vína: „*Víra a víno mají něco společného (smích). To víno je výrazný symbol v Bibli, souvisí to s eucharistií a pro mě je to taková životní šťáva, něco, co tomu dává nějaký náboj (smích), takže to víno má nějakou symboliku i z hlediska víry. V mém životě ta víra tomu dodává nějakou šťávu, něco, proč mě ten život baví (smích).*“

4.3. Vliv víry na vývoj sexuální identity

Nyní se podívejme, jaký vliv měla víra na vyrovnávání se s odlišnou sexuální identitou. Víra ztěžovala, ale i pomáhala při vyrovnávání se s odlišnou sexuální orientací. Zde je potřeba si uvědomit, že víra v sobě obsahuje dva aspekty. Víra jako přesvědčení, víra v články víry a učení církve na jedné straně a víra jako vztah důvěry k někomu na straně druhé.

4.3.1. Neexistence konfliktu

Někteří respondenti nezažívali konflikt mezi vírou a orientací, to byl případ Rút, neboť si odlišnou sexuální orientaci uvědomila až ve chvíli, kdy byla připravená ji akceptovat. Pomohlo tomu i to, že v té době již měla velmi otevřený a liberální postoj k náboženství a víře a nehlásila se v té době k žádné konkrétní církvi.

Ani Petr neudával existenci konfliktu mezi vírou a orientací. Nikdy nepovažoval homosexuální vztah za hřích sám o sobě. V jeho případě šlo o hřích proto, že byl knězem, slíbil dodržovat celibát a vztah s mužem znamenal porušení tohoto slibu. Zažíval konflikt,

ale byl to konflikt mezi celibátem a partnerstvím, který chtěl nakonec vyřešit odchodem z kněžské služby. Nakonec našel řešení a zůstal knězem, ale zároveň se nebrání mít vztah, pokud někoho najde.

Další respondenti udávali jen určité období, kdy konflikt neprožívali, ale později jej začali z různých důvodů prožívat.

4.3.2. Uvědomění konfliktu mezi vírou a orientací

Respondenti zažívali konflikt v různých fázích vyrovnávání se s odlišnou sexuální orientací. Někteří jej zažívali v okamžiku, kdy si začali poprvé uvědomovat odlišnou sexuální orientaci, jako např. Alžběta. Jiní teprve později, když narazili na postoje církve k homosexualitě a její učení.

Lukáš, ačkoliv vyrůstal v křesťanské rodině, žádný konflikt zpočátku neprožíval, čemuž mohlo pomoci i to, že ve svém okolí neslyšel o tom, že by homosexualita, nebo konkrétněji homosexuální vztahy byly hříchem. Konflikt prožíval až později, až v době, kdy se zamiloval a začal přemýšlet o tom, jestli je možné mít vztah nebo není, a radil se o tom se zpovědníky. Dokud ale neměl vztah, ještě nebyl konflikt příliš aktuální. Změnilo se to s navázáním vztahu s mužem, kdy nedostal rozhřešení u zpovědi, což znamenalo nemožnost jít k eucharistii, která je pro něj velmi důležitá. Teprve v této chvíli se u Lukáše dá mluvit o konfliktu, který pramení z toho, že církev odmítá dát rozhřešení člověku, který žije v homosexuálním vztahu, a pro tohoto člověka je eucharistie a praktikování víry velmi důležitou hodnotou. „*Od té doby s tím bojuju, jak vlastně mám jako praktikující gay vnímat ty svátosti vůbec, protože člověk chce chodit k přijímání, protože to je pro mě jako katolika důležité, ale zas na druhou stranu církev říká ne.*“ Zuzana měla stejný problém s formálním praktikováním víry a nemožností jít k eucharistii a nemožností dostat rozhřešení u zpovědi. Oba dva přitom nevnímají homosexuální vztah jako hřích, v partnerství žijí, ale respektují postoj církve. O důvodech, proč to tak mají, se později zmíním podrobněji.

Ani Eva zpočátku neprožívala konflikt mezi vírou a orientací, teprve po rozchodu s přítelkyní, když byla velmi zranitelná, si začala uvědomovat reakce a názory věřících lidí v jejím okolí. „*Až když to bylo s tou bývalou přítelkyní, v tom okamžiku, kdy se začalo brojit proti mně, tak jsem začala mít pocit, že mě Bůh odsuzuje.*“ Podobně Ráchel zpočátku žádný konflikt neprožívala, teprve po rozchodu s partnerkou si začala uvědomovat heteronormativitu společnosti. Bylo to něco, co vnímala jako vnucené z vnějšku.

Debora, která uvědomění orientace a konverzi ke křesťanství prožívala současně, zpočátku žádný konflikt neprožívala, teprve když se šla poradit s knězem, dozvěděla se, že homosexuální vztah není správný. Poté začala cítit vinu a vnímat homosexuální vztah jako hříšný. „*Vznikl tam pocit viny, který tam předtím nebyl, za ten vztah, za tu lásku, a znamenalo to, buď že to budu brát, jak oni chtějí, nebo nejsem dost dobrý člověk nebo křesťan, katolík, a že je něco špatného, hříšného, když si budu žít, jak to cítím.*“

Jan a Adam začali prožívat konflikt později, až po nějaké době, co uvěřili v rámci evangelikální církve. U obou na to měly vliv osobní problémy, Adam trpěl psychickými konflikty a depresemi a Jan měl problémy se svojí závislostí na sexualitě a z toho plynoucí promiskuity, která jej nenaplňovala.

4.3.3. Zdroje konfliktu mezi vírou a orientací

Teologie stvoření – heterocentrismus církve

Učení církve o tom, že Bůh stvořil člověka jako muže a ženu, že manželství je možné pouze mezi mužem a ženou, sexuální akt je přípustný jen v manželství, jinak se jedná o hřích, má vliv na věřícího člověka ve všech denominacích, nicméně jako ústřední zdroj konfliktu je uváděn hlavně v rámci katolické církve. Daleko méně jsou zde uváděny vlivy biblických výroků odsuzujících homosexuální styk.

Mnozí respondenti se museli vyrovnat s tím, že uznávaným vztahem je manželství a v žádném případě homosexuální vztah, protože homosexuální vztah je hříšný a špatný. Pokud není člověk schopen vstoupit do manželství, musí žít v sexuální zdrženlivosti.

Díky církevnímu učení bylo potřeba se nějak vyrovnat s tím, že je kladen důraz na manželství, anebo sexuální zdrženlivost. Církevní autorita musela být přehodnocena, podrobena kritické reflexi, aby byl člověk schopen se od tohoto učení odpoutat a být schopen navázat vztah s osobou stejného pohlaví a přitom se netrápit výčitkami. Pomohlo tomu studium odborné literatury a postoj některých kněží, kteří nečetli Bibli doslovně a fundamentalisticky. Pouze jeden respondent souhlasí s učením církve a homosexuální sklon či homosexuální neurózu, jak tomu někdy říká, považuje za narušení Božího stvořitelského záměru, čímž je heterosexualita a homosexualita je důsledek hříchu.

S teologií stvoření souvisí i to, že mnozí trpí tím, že poté, co akceptovali odlišnou sexuální orientaci, nevnímají ji jako hřích, žijí v partnerském stejnopohlavním vztahu, tak

není možné manželství osob stejného pohlaví. Převážná většina by si manželství přála, neboť registrované partnerství vnímají jako diskriminační a nedotažené do konce.

Biblické výroky odsuzující homosexuální styky

Podobně jako teologie stvoření, jsou i biblické výroky zdrojem konfliktu ve všech církvích, ale velmi výrazným zdrojem konfliktu jsou spíše v protestantských církvích, a zde hlavně v evangelikálních díky ústřednímu významu Bible pro život křesťana.

Adam tyto výroky potřeboval studovat do hloubky a potřeboval mít argumenty, které by obhájily to, že tyto výroky se nevztahují na partnerský vztah lidí stejného pohlaví. Dokument „Problematika homosexuálních vztahů“ jej neuspokojoval a vnímal jej tak, že se zastavil na půli cesty. Teprve až po přečtení knihy od jistého evangelikálního reverenda mohl začít přemýšlet o tom, jestli to s hříšností homosexuálních vztahů není jinak.

Jan, taktéž z evangelikálního prostředí, tyto výroky vnímá stále jako odsuzující homosexuální vztahy a zatím plně akceptuje církevní učení.

Studium, získávání informací a kritické myšlení jsou hlavními strategiemi, jak se vyrovnat s těmito výroky. Evě tyto strategie pomohly přehodnotit tyto biblické výroky a odpoutat se od nich. *„Já to tak vždycky dělám, že když něco nevím, tak si to naštuduju. Šla jsem za zpovědníkem, on je biblista, vystudoval biblistiku v Římě, a na tyhle věci hledí úplně jinak, zcela reálně, že Písmo je třetí redakce, že to, co se tam říká, je směřovaný, kór apoštolský listy, do určitý doby, kde homosexuální sex je spojen s pohanskýma kultama...A ještě že celibát je dar a nikdo tě nemůže do něho nutit, buď ho máš, nebo nemáš. No a to mi hrozně pomohlo, a pak jsem se začala z toho postupně osvobozovat, hrozně mi to pomohlo a osvobodilo.“*

Postoj důležitých duchovních osob a církevního prostředí k homosexualitě

Teologie stvoření a odsuzující výroky v Bibli na člověka nemusí vůbec působit, pokud se neseťká s negativní reakcí ve svém okolí a od lidí, kteří jsou pro něj důležití. To se stalo např. Lukášovi, Deboře, Evě nebo Ráchel.

Eva si prožila velmi bolestné období po rozpadu svého prvního partnerského vztahu, který byl velmi náročný tím, že její přítelkyně byla velmi labilní a nebyla vyrovnaná s lesbickým vztahem, takže jeden týden Evu milovala a druhý týden se chtěla rozcházet. Její přítelkyně se radívala se zpovědníkem a s řádovými sestrami, a tito lidé přítelkyni tvrdili, že Eva nedokáže mít nikoho ráda, že je v podstatě postižená, že s Evou zahodí život. Dále ji

příteckyně předala, že je Eva nejspíš posedlá a svázaná. To mělo na Evu, hlavně v době po rozchodu, obrovský vliv a způsobovalo to úzkostné stavy. „*No propast, úplná temnota, děs, taková chorobná úzkost, kdy se celá třeseš, celá se potíš a nejde s tím nic dělat a dospěješ do stadia, kdys i říkáš, že umřeš, to bylo hrozný. Já jsem měla strašný stavy i z toho, že mě Bůh zatratí, že půjdu do pekla, nebo něco takovýho, to bylo hrozný, fakt hrozný, ty vado, se divím, že jsem to vůbec přežila.*“

Debora začala cítit vinu a homosexualitu vnímat jako hřích teprve po rozhovoru se svým zpovědníkem, který ji sice řekl, že za to nemůže, ale vztah s ženou mít nesmí a v podstatě ji směřoval k řeholnímu životu. „*A potom jsem začala s tou akceptací mít vážnej problém, protože mezitím se stali mými přáteli, farář s kmotrou a celá ta komunita, tam se kolem točila docela zajímavá komunita a hodně lidí, prostředí opravdu zajímavý a obohacující, jo, takže se stali mými opravdovými přáteli a začala ta komplikace s mým přijetím.*“

Lukáš zažil velmi silné odsouzení od lidí z farního společenství, což byl velmi silný psychický tlak, kterému byl vystaven: „*Zažil jsem v církvi odsouzení, když jsem začal žít s přítelem. Z našeho společenství byla vyslána skupinka kamarádů a řekli, že mě jdou varovat, ať ho opustím, že jsem pohoršení pro celé společenství, že je to nekřesťanské a že jsem v těžkém hříchu a spěju do pekla, že mě tam nechtějí vidět. To byl celkem psychický nápor od přátel, s kterými jsem se běžně bavíval, pro které jsem připravoval týden co týden biblické společenství třeba i u mě doma, tak takové striktní slova, tak to jsem těžko rozdýchával, to bylo zranění.*“

Společenství, o které člověk nechce přijít, a má tím pádem velmi silný vliv na vyrovnávání s odlišnou sexuální orientací, je velmi výrazný faktor v evangelikálním prostředí. Evangelikální prostředí velmi silně ovlivňovalo Jana a Adama. Evangelikální církve a odsouzení homosexuálních vztahů jsou skoro synonyma.

Stereotypní představy, předsudky a homofobie

Velmi výrazným zdrojem jsou stereotypní představy a předsudky, které je možné slyšet ve farnosti, sboru, z kazatelen, u zpovědí atd. V Evině farnosti existují tyto představy o homosexuálech: „*To je člověk, který si vybírá sám svoji orientaci, který jde zcela přirozeně proti Božímu řádu, zcela systematicky, protože on ten řád přijmout nechce, tak si vymejší, no a tak si řekne, tak jsem chlap a budu žít s chlapem, hotovo. Tady se proti homosexuálům hodně káže, homosexuálové ničeť rodinu, ničeť Boží řád, ničeť úplně všechno, nejhorší, co*

existuje, je homosexuál, nic horšího neexistuje, a k tomu celá ta homosexuální lobby, prostě hrozný, žádný normální pohled neexistuje, a to je taky tím, že tam působí při farnosti Hnutí pro život.“

Omezení ve formálním praktikování víry

Už výše jsem se zmínila o Lukášovi a Zuzaně, kteří jako významný zdroj konfliktu vnímají nemožnost obdržet rozhřešení u zpovědi a následně nemožnost přistoupit k eucharistii. Pro oba je zpověď, účast na bohoslužbě a eucharistie velmi důležitým aspektem v jejich náboženském životě. Rituály a obřady jsou vnějším vyjádřením jejich víry, nejen formálním plněním povinností. Navíc zpověď má očistnou funkci a Zuzaně slouží jako duchovní ventil. Psychoterapie sice může nabídnout možnost se vypovídat, ale rozhřešení dát nemůže. Nemožnost jít ke zpovědi a k eucharistii ji způsobuje obrovský psychický tlak. Zuzana tedy omezení ve formálním praktikování víry považovala za zásadní zdroj konfliktu.

Homosexuální vztah nepovažují za hřích, a přesto respektují církevní postoj. Jsou si vědomi toho, že je možné nalézt kněze, který jim rozhřešení dá, ale není to cesta pro ně. Lukáš i Zuzana jsou toho názoru, že pokud toto pravidlo v církvi je, mělo by se respektovat a dodržovat, i když si osobně myslí, že je to nesprávné pravidlo. Lukáš je přesvědčen, že než porušovat pravidlo, tak by se mělo pracovat na změně pravidla, protože pokud si najde jiného kněze, dostane rozhřešení, tak sice on půjde k eucharistii, ale pro jiné se tím nic nemění. Tím, že by to udělal, by existující pravidlo jen obcházel, ale podstatu, že pravidlo je špatné a je potřeba jej změnit, by to nevyřešilo.

Problémy se sexualitou

Církevní pohled na homosexualitu je jasný, homosexuální styky jsou špatné, mnohdy je špatná i samotná homosexualita. Postoj k homosexualitě a problémy s ní může být ale i dán tím, že samotná sexualita a samotný heterosexuální styk je špatný, vzbuzuje odpor atd.

Problematický vztah k vlastní sexualitě, sexuální problémy atd. mohou zvyšovat konfliktní prožívání odlišné sexuální orientace a oddalovat konečnou akceptaci. Ačkoliv církev již nezastává postoj, že sexualita je něco špatného, v lidovém podání to tak mnohdy chápáno je. Sex je buď něco špatného, hříšného obecně, nebo alespoň něco nižšího. Dá se ospravedlnit pouze tím, že slouží k reprodukci. Pokud je sexualita vnímána negativně, je více než pravděpodobné, že i homosexualita bude vnímána negativně a ještě více

odsuzována. Z dětství si pamatuji, jak faráři vyzývali mladé lidi k duchovnímu povolání s tím, že jde o dokonalejší cestu než manželství.

Negativní postoj k vlastní sexualitě měla například Alžběta, která udává, že ji to velmi komplikovalo přijmout svoji orientaci. Janova sexuální závislost mu brání, dle mého názoru, odpoutat se od názorů církve a drží se jich, neboť jinak by se mohlo stát, že závislosti opět propadne.

Příčiny homosexuality jsou způsobeny zkušenostmi v dětství

Velmi často zpovědníci a duchovní osoby reagovali tím, že homosexuální sklon je způsoben zkušenostmi z dětství, tzv. vnitřními zraněními. Odlišná sexuální orientace není způsobena dědičností či nějakou biologickou příčinou, ale jedná se hlavně o psychický jev, který se dá zvrátit. Člověk není dostatečně zralý, je narcistický atd. U ženy se například mluví o tom, že nezvládla tři vývojové úkoly: separaci od mateřské postavy, přijetí svého žensství a role ženy a nevybudování si důvěry k mužům (Bissi, 1997). Podobně u mužů je odlišná sexuální orientace způsobena nepřijetím mužské role a mužství, nepřijetím či špatným vztahem s otcem a příliš ochranným vztahem s matkou. Tento postoj je velice častým v charismatických a evangelikálních kruzích, ale je možné se s ním setkat i jinde.

Různá psychická traumata mohou vést k tomu, že se začíná vyvíjet homosexuální sklon a tak je někdy zpovědní praxe zaměřená na uzdravení těchto traumat. Teprve uzdravení těchto traumat vede k rozvoji možnosti navázat heterosexuální vztah. Někteří respondenti se setkali s modlitbami za vnitřní uzdravení, a dokonce s exorcismem, jako např. Alžběta či nepřímo Adam.

Ti respondenti, kteří byli ovlivněni tímto postojem, měli často psychické problémy, nedořešené věci a jakoby odpovídali té představě církve o vzniku homosexuálního sklonu. To je vedlo k podstoupení terapie, ať již za účelem pokusit se o změnu orientace, nebo z důvodu vyznat se více sám v sobě a být schopen rozeznat bez zátěže minulosti, co opravdu chtějí. Alžběta se proto snažila najít svoji biologickou matku, aby získala větší jistotu, že prostřednictvím touhy po ženách nehledá stále jen svoji matku. Teprve až ji našla a setkala se s ní, mohla tuto záležitost uzavřít a být schopná akceptovat odlišnou sexuální orientaci.

4.4. Strategie řešení konfliktu víry a orientace

Jak jsme viděli, většina respondentů konflikt mezi vírou a orientací prožívala a někteří stále prožívají. Respondenti používali různorodé strategie, aby tento konflikt vyřešili.

Některé byly jen krátkodobé a z dlouhodobého hlediska spíše maladaptivní, jiné byly účinnější a pomohly ke konečné integraci víry a orientace. Ale i tzv. maladaptivní strategie, mezi které patří obranné mechanismy jako popření, vytěsnění atd., v určitém čase sehrály důležitou ochrannou roli.

4.5.1. Maladaptivní strategie

Heterosexuální adaptace

Většina respondentů použila tuto strategii řešení konfliktu. Nedá se ale úplně říct, že vždy se jednalo o to, že by se snažili změnit svoji orientaci. V době dospívání a v období nejistoty je snaha o navázání vztahu s osobou opačného pohlaví cestou, jak tuto jistotu získat. Motivací byla také zvědavost, jaké to je mít takový vztah. V mnoha případech ale šlo o vyjádření naplnit heteronormativní požadavky společnosti a církve. Někteří se přímo snažili navázat heterosexuální vztah, jiní se spíše jen modlili a doufali ve změnu, ale nikdy neměli dostatečně silný impuls s osobou opačného pohlaví chodit a někteří měli za sebou jen heterosexuální zkušenost, ale nikdy s osobou opačného pohlaví nechodili. Jan stále doufá, že Bůh jeho sklon vyléčí a on bude schopen mít vztah se ženou. Několik vztahů se ženou již má za sebou, ale zatím neúspěšně, neboť jim nedokáže dát to, co tyto ženy od vztahu očekávají. Pouze Lukáš si byl natolik jistý tím, že je gay, že se nikdy nepokusil chodit se ženou, ani se za to nemodlil. Podobně jistá si byla i Ráchel a s mužem nechodila a nepokoušela se o to.

Vstup do kláštera

Přemýšlení o vstupu do kláštera je strategie, která s tou předchozí souvisí. Nebyla využívána často, uvedli ji jen dvě respondentky, Debora a Eva. Eva měla dokonce podanou žádost a již se počítalo s tím, že nastoupí, nakonec si to ale rozmyslela, neboť poznala, že to není cesta pro ni. Debora nakonec nejen že nešla do kláštera, ale opustila církev úplně.

Hledání pomoci u duchovních osob a odborníků

Respondenti se obraceli se žádostí o pomoc na duchovní osoby, nejčastěji zpovědníky, faráře, kazatele atd. Doufali, že jim pomůžou změnit jejich orientaci a oni tak budou schopni mít heterosexuální vztah. Někteří také podstupovali modlitby za rozvázání posedlosti, navštívili exorcisty, modlili se...

Jiní navštěvovali různé odborníky – psychology, psychoterapeuty, sexuology. Například Alžběta vyhledala pomoc sexuologa, jehož přístup byl velmi ambivalentní. Na jedné straně jí řekl, že je homoeroticky orientovaná a nedá se s tím nic dělat, na straně druhé ji dal přečíst příručku amerických psychologů, kde se tvrdilo, že homosexuální sklon je následek psychických traumat v dětství a pokud se tato traumata zpracují, homosexuální sklon zmizí.

Modlitby za uzdravení

Další strategií byla modlitba za uzdravení, aniž by člověk vyhledával pomoc duchovních osob. Mohlo trvat i několik let, než člověk tuto strategii opustil. Až teprve určité zoufalství, smutek, samota donutily člověka změnit názor a připustit si, že tudy cesta nevede. Rozhodnutí najít si partnera stejného pohlaví bylo sebezáchovným rozhodnutím.

Únik, popření, vytěsňování, racionalizace

Snaha utéct před konfliktem, vůbec si jej nepřipouštět byla velmi častá ještě před uvědoměním si konfliktu a na začátku. Znalost přístupu církve a společnosti k homosexualitě mělo na některé respondenty ten dopad, že uvědomění si odlišné sexuální orientace oddalovaly do doby, než se cítili dostatečně silní se této realitě postavit. Jiní si homosexuální přitažlivost vysvětlovaly tím, že se vlastně jedná o touhu po matce, otci, a je zde možnost změny po vyřešení vývojových deficitů.

Homosexuální identita neexistuje

Tuto strategii použil jeden respondent, který odmítá existenci odlišné sexuální identity a je toho názoru, že jde pouze o homosexuální sklon či homosexuální neurózu. Podobně to měly i některé ženy, které jsem oslovila, a z tohoto důvodu se odmítly výzkumu zúčastnit. Tyto ženy akceptují učení církve a odmítají homosexuální životní styl. Bible a církve jsou pro ně autoritou, zůstávají v církvi a účastní se aktivně náboženského života. Důvodem byl i strach z odhalení, případně vnímání svého sklonu stále jako palčivého problému, ke kterému se proto nechtěly vyjadřovat.

4.5.2. Účinné strategie při integraci identity

Důraz na osobní víru a vztah s Bohem a menší důraz na formální praktikování víry

Víra a formální praktikování víry nejsou totéž, i když v ideálním případě se doplňují. Některým lidem pomohlo jisté oddělení víry od institucionalizovaného náboženství (Schallenberger, 1996). Víra zůstala důležitou součástí u všech respondentů, nikdo se své víry nevzdal. Někteří ale nemají potřebu víru spojovat s konkrétním vyznáním či církví. Většina se ale s konkrétním vyznáním ztotožňuje a považuje se za členy konkrétních církví. Víra a vztah s Bohem pomáhá v krizových chvílích, ve chvílích zoufalství, kdy to Matouš popisuje takto: „*Měl jsem takovej intenzivní pocit životní, že nejsem sám. I v nějaký krizový situaci, kdy měl člověk pocit osamělosti nebo zoufalství, tak jsem nacházel takový chvíle – aha, tady zbývá nějaká spojka, nebo co zpívá Traband, to lano, co člověka drží nad vodou, že zbývá ten pocit, že nejsem sám, někdo mě má rád a vztah k Bohu.*“

Odklon od církve, opuštění církve

Jednou z možností, jak řešit konflikt, je opuštění církve a volba žít v partnerství s osobou stejného pohlaví, což byla volba Debory, která vnímala tuto volbu jako velmi osvobozující a umožnila jí žít ve vztahu bez pocitů viny. Někteří se neodklonili od církve vědomě, pouze přestali formálně praktikovat víru, někdy jen na krátkou dobu, jindy po několik let a u některých tato fáze ještě trvá.

Debora zvolila úplné opuštění církve. Jako jeden z hlavních důvodů vidím ten, že se plně neidentifikovala s křesťanským učením, neboť jí nic neříkala postava Ježíše a vnímala jen Otce. Oslovilo jí společenství, kde se cítila dobře, ale jakmile se toto společenství rozpadlo, rozhodnutí opustit církev nebylo těžké. Napomohlo tomu i to, že kněz, který jí řekl, že partnerský vztah se ženou žít nemůže, tak nakonec opustil kněžství, neboť měl dítě s její kmotrou. To vnímala jako velké selhání a pokrytectví. Alžběta nevolila úplné opuštění církve, nedošlo k jednoznačnému rozhodnutí, že církev nikdy ne, jen postupem času přestala docházet na bohoslužby a účastnit se dalších náboženských rituálů. Vztah s Bohem ale udržuje nadále a víra i Bůh jsou pro ni důležitou hodnotou.

Změna vyznání

Pouze jediný člověk zvolil změnu jedné křesťanské církve za jinou. Eva se rozhodla přestoupit z katolické církve do Českobratrské evangelické církve. Důvodem byla změna

názorů, kdy si začala uvědomovat, že s mnoha věcmi v katolické církvi již nesouhlasí a evangelický způsob víry jí je bližší. Druhým důvodem bylo to, že si prožila jedno z nejhorších období v důsledku názorů představitelů katolické církve.

Kritické zhodnocení učení církvi a autority Bible

Aby mohlo dojít ke smíření víry a orientace, k její akceptaci a rozhodnutí pro partnerský vztah, musí dojít k přehodnocení učení církvi a autority Bible. Čím větší autoritou církve a Bible byla, tím složitější bylo vyrovnávání se s odlišnou sexuální orientací. Respondenti se většinou dokázali dívat na učení církve kriticky, k tomu často pomohlo i to, že chování mnohých kněží, ale i laiků, neodpovídalo tomu, co kázali. Bible je sice vnímána jako inspirovaná Bohem, ale to neznamená, že ji není možné číst kriticky a s ohledem na kontext doby, ve které vznikala.

V evangelikálním prostředí je velmi složité vypořádat se s kritickými úryvky týkající se homosexuálních styků. Není možné se jen odkázat na kontext doby či na to, že Bůh miluje všechny lidi, je potřeba najít dostatečně pádné argumenty, které umožní změnu názorů a změnu postoje. Nejvyšší autoritou je Bůh, kterého člověk může najít sám v sobě, ve svém svědomí, pokud je upřímný a snaží se upřímně najít Boží vůli. Alžbětě hodně pomohlo, co napsal Greenberg (2004). „*Možná se Bůh raduje, že jsme se rozhodli jít proti oficiálnímu učení, protože tehdy jsme připraveni jít životem samostatně a zodpovědně.*“

Změna ve vnímání Boha

Představa Boha je často utvářena na základě zkušeností s rodiči. Někdo si utvoří představu Boha jako soudce, který je trestající, podobně jako rodiče. Jiný jako účetního, který člověka neustále kontroluje a neumožní mu být spontánní (Frielingsdorf, 1995). Alžběta vnímala Boha jako soudce, který ji neustále soudí, a bála se, že jí zavrhne. Musela tuto představu změnit, jinak by se nikdy nedokázala smířit s lesbickou orientací. Bylo nutné akcentovat jiné hodnoty, například to, že Bůh má rád každého člověka atd. Vyrovnání se s odlišnou sexuální orientací tak bylo příležitostí duchovně dozrát, přestat klást důraz na strach a dávat důraz na lásku.

Rozdělení církve na oficiální postoj a pastorační praxi

Tato strategie umožňuje zůstat v církvi a zároveň žít ve vztahu, neboť člověk si najde takového kněze, o kterém ví, že mu ve zpovědi dá rozhřešení, což mu neznemožní účast na

eucharistii. O takovém knězi věděla např. Eva, která k němu docházela ke zpovědi, než se rozhodla změnit denominaci.

Modlitba

Modlitba velmi pomáhá při zvládnání emocí, které člověk v době prožívání konfliktu zažívá. Může jít o úzkosti, deprese, osamělost, zoufalství, kdy se člověk modlí k Bohu a prosí jej o sílu to zvládnout a nevzdat. Velkou roli zde samozřejmě hraje víra a osobní vztah s Bohem.

Vyhledání odborné pomoci

Někteří respondenti vyhledali odbornou pomoc v době, kdy si procházeli těžším obdobím a potřebovali zvládnout osobní krizi. Nešlo vždy v první řadě o problém přímo spojený s odlišnou sexuální orientací, ta byla pouze součástí komplexnějšího problému.

Vyhledání duchovní opory

Psychoterapie může hodně pomoci, ale některé věci se pomocí terapie vyřešit nedají a je potřeba vyhledat duchovní pomoc. V tom případě se člověk obrátí na duchovního, o kterém ví, že má pozitivní postoj k partnerství osob stejného pohlaví. Ve všech církvích se našli duchovní osoby, které dokázaly zprostředkovat pozitivní postoj k homosexualitě a akceptaci partnerských vztahů osob stejného pohlaví. Ve všech církvích byli duchovní, kteří byli ochotni požehnat partnerskému vztahu.

Vyhledávání informací a osob se stejným problémem

Smíření obou identit vyžadovalo korekci biblických výroků a učení církve o homosexualitě. K tomu bylo potřeba najít si informace, ať již na internetu, nebo v různých knihách a časopisech. Některé jejich hledání dovedlo do Logosu, kde získaly nejen jiný náhled, ale mohli se setkat s lidmi stejné orientace, pro které je víra důležitým rozměrem. Logos byl vnímán jako důležitý faktor při integraci obou identit. Je to tak samozřejmá strategie, že na přímou otázku ji uvedl málokdo, ale z rozhovorů je patrné, že většina potřebovala informace a také je hledala.

Přijetí přáteli a blízkými osobami

Mnoho respondentů udávalo jako důležité existenci přátel, kteří je akceptovali takové, jací jsou, nesoudili je a byli jim oporou. Většina také udávala jako důležitou existenci dobrého rodinného zázemí.

Partnerský vztah

Aby člověk byl schopen navázat dlouhodobý partnerský vztah, již musel v procesu integrace dojít hodně daleko, ale partnerský vztah integraci obou identit upevnil a prohloubil. Dává člověku jistotu o své orientaci, potřebné zázemí, aby dokázal říct rodičům o odlišné sexuální orientaci, a pocit bezpečí a domova, který většina lidí hledá a touží po něm. Kvalitní partnerský vztah dává člověku sílu unést i negativní postoje okolí, pokud se s nimi setká.

4.6. Integrace identity

Pokud chceme žít plnohodnotný život, musíme vědět, kdo jsme, co chceme, kam směřujeme, jaké máme hodnoty, čemu věříme a čemu ne. Křesťané s odlišnou sexuální orientací stojí před nelehkým úkolem smířit dvě identity, které jsou pro ně důležité – identitu náboženskou a sexuální.

Tento úkol byl pro mnohé komplikovaný, jen velmi málo lidí mělo od začátku jasno, že jsou odlišně orientovaní. Pro některé nebyla v popředí problematika spojená se sexuální orientací, ale objevovala se zde jiná dilemata. David a Jan řešili dilema celibát a partnerství, neboť oba jsou katolickými kněžími a se svoji orientací neměli zásadní problémy, ani jeden se také díky tomu nepokoušel o heterosexuální adaptaci. Lukáš taktéž řešil dilema mezi partnerstvím a celibátem a dokonce musel kvůli tomu vyhledat pomoc odborníka. Rút se musela vyrovnat s tím, že neodpovídá genderovým stereotypům a tento problém si vyřešila tím, že je mužskou duší v ženském těle.

4.6.1. Sexuální identita je důležitá, ale ne v popředí

Sexuální identita je pro respondenty sice důležitá, ale rozhodně nestojí v popředí. Kde je stále aktuálním problémem, je v případě Jana, který stále doufá v uzdravení, i když na konec nevyločil alespoň teoreticky ani možnost homosexuálního partnerství. Na otázku, kdo jsou, většina odpovídá svým jménem. Dále odpovídají tím, že jsou křesťané, muži nebo ženy, lidé atd. Co se týče sexuální identity, často necítí potřebu se nějak označovat. Někteří

proto, že není důvod si dávat nějaké nálepky, jiní z toho důvodu, že neexistuje výstižné slovo, které by vyjádřilo podstatu odlišné sexuální orientace, kterou prožívají. Pokud již ženy volí nějaké označení, je to nejčastěji slovo lesba. Výhrady vůči tomuto slovu jsou ty, že toto slovo není zvukomalebné a zní velice drsně. Muži se označují nejčastěji gay nebo homosexuál. Výhrady vůči slovu homosexuál jsou již uvedeny v úvodu práce, u slova gay jim vadí, že slovo není české a hlavně nemá v naší zemi dlouhou tradici.

4.5.2. Homosexualita je součástí stvoření

K integraci identity bylo zásadní si předefinovat pojetí homosexuality a homosexuálních vztahů, které již nejsou vnímané jako hřích, ale jako normální, přirozená součást lidského života, jako součást stvoření. Odlišná sexuální identita neznamena jen ztrátu, těžkosti, ale jsou uváděny i pozitivní věci, které člověku odlišná sexuální orientace člověku přinesla a obohatila jeho život. Vyrovnání se s odlišnou sexuální identitou umožnilo Alžbětě se odpoutat od rodičů, kteří se snažili ji k sobě příliš připoutat a umožnilo ji to proniknout hlouběji do víry a dospět. Rachel uvádí rozvoj kritického myšlení, donutilo ji to přemýšlet o mnoha věcech hlouběji a „*vyhnula jsem se heteronormativnímu způsobu myšlení.*“ Janovi a Evě to umožnilo lépe porozumět jiným lidem a taktéž uvádějí rozvoj duchovního života. Dá se říci, že lidé se musí dle Fowlera přesunout ze stadia synteticko-konvenční víry do stadia individuálně-reflektující víry a následně do stadia spojující víry. Vlastní odlišnost umožňuje být citlivější a vnímavější k odlišnosti obecně. Jak říká Lukáš: „*Nemůžou být všichni stejní. Svět je tak krásný proto, že je pestrý.*“

Odlišná sexuální orientace je v převážně většině vnímaná jako vrozená a stálá, stvořená Bohem, která se nemění, jakmile je akceptovaná. V tomto směru by se dalo konstatovat, že se jedná o esencialistický postoj, nicméně takto respondenti neuvažují a ačkoliv například někteří znají queer teorii, není to příliš do hloubky. V podstatě není pro ně příliš důležité zabývat se tím, jakého původu je homosexualita, neboť ať je vrozená či ne, je prostě stvořená Bohem.

4.5.3. Ne „uzdravení z homosexuality“

Až na jednoho respondenta by nikdo nechtěl být tzv. uzdraven z homosexuality, což svědčí o tom, že odlišná sexuální orientace se stala integrální součástí jejich identity, jak to například hodnotí Debora, Lukáš nebo Rachel, která říká: „*Asi bych musela mít hodně*

černou depresi, abych chtěla vyléčit z homosexuality. Ne, to ne. To bych nechtěla. Jsem dost ráda, že jsem, kdo jsem. Připadá mi a připadalo, že když mi došlo, kdo jsem, že jsem jakoby zapadla do svých bot. Začalo mi to dávat smysl. Problém nastal až později, když mi začali tvrdit, že to tak skutečně být nemá. Pak přišly ty černé myšlenky, ale abych se přiznala, představy být hetero mě docela skličují (smích).“ A jak říká Lukáš: „Bůh mě tak stvořil a jistě věděl proč.“

4.5.4. Význam sociální opory a partnerství

Na integraci obou identit má nesporně pozitivní vliv existence sociální opory, kde nejvýznamnější roli hraje spokojený partnerský vztah. Jistota o orientaci přichází se zkušenostmi s partnerským vztahem s osobou stejného pohlaví. Nicméně nutná podmínka to není. Partnerský vztah ale umožnil získat jistotu například Alžbětě, která do té doby stále zvažovala možnost mít vztah s mužem, ačkoliv to bylo natolik slabé, že aktivně muže nehledala. Velkou roli v nejistotě může hrát touha po dítěti. Debora nyní vztah nemá a tak je prostor pro pochybnosti a otázky, s kým vlastně chce žít. Svoji lesbickou minulost neodmítá, ale spíše zvažuje, jestli není bisexuální. Až díky vztahu se ženou získala jistotu o odlišné sexuální orientaci Zuzana. Pro někoho tak může být existence vztahu klíčovým momentem pro akceptaci odlišné sexuální orientace bez pochybností a období bez vztahu či nespokojenosti může vzbuzovat pochybnosti, neboť člověk je zranitelnější a identita člověka je v důsledku rozchodu méně stabilní.

Partnerství může mít zásadní roli při akceptaci odlišné orientace, ale má zásadní roli při komplexnější integraci různých složek identity člověka, ať je jakékoliv orientace. Díky tomu, jakou důležitost přikládají partnerství, tak většina respondentů není spokojená s registrovaným partnerstvím, které vnímají jako diskriminační, a uvítali by možnost existence manželství mezi lidmi stejného pohlaví s možností povolení adopcí a pěstounské péče. Rút s Naomi dokonce požádaly o pěstounskou péči a v současné době očekávají přírůstek do rodiny. Zde je zajímavý názor Lukáše, který je proti adopcím, ale proti adopcím obecně. Pokud by při adopcích byla zachována původní identita, neměnil by se rodný list a zůstala by možnost kontaktu s biologickými rodiči, pak by s adopcemi souhlasil. Menšina zastává názor, že manželství je možné pouze mezi mužem a ženou.

Ne popírání, ale přijetí svých pocitů a sebe sama vede k plné identitě. V církvích neexistuje mnoho vzorů, které by lidem s odlišnou sexuální orientací ukázaly cestu. Henri

Nouwen, který je mezi věřícími lidmi znám a jeho knihy jsou známy a čteny, byl odlišně orientovaný, ale málokdo ví, že byl gay. Henri Nouwen byl knězem, členem komunity Archa a věnoval se lidem s postižením. Jako kněz si zvolil celibát, ale nemohl být dobrým knězem, pokud si nestál za svou homosexualitou a svými homosexuálními pocity (Müller, 2011). Nouwen sám napsal: „*Je domýšlivé a nebezpečné předpokládat, že homosexuální pocity jsou méně lidské, méně skutečné a méně autentické, než pocity heterosexuální*“ (in Meyer, 2002).

5. Odpovědi na výzkumné otázky

Výzkumná otázka č. 1: Jaké byly příčiny a zdroje konfliktu mezi vírou a odlišnou sexuální orientací?

Konflikt mezi vírou a orientací prožívala většina respondentů, ale ne všichni hned v okamžiku uvědomění si odlišné sexuální orientace. Někteří lidé, dokonce s křesťanskou výchovou, zpočátku žádný konflikt neprožívali a svoji odlišnost vnímali jako přirozenou součást své osobnosti. Tito lidé začali vnímat konflikt nejčastěji v důsledku kontaktu s nějakým člověkem nebo názorem, který mu zpřítomnil církevní učení o manželství a sexualitě, která je přípustná pouze v manželství. Konflikt nebyl vnímán jako jejich vlastní, ale jako vnucený zvnějšku. Většina prožívala dilema mezi touhou po partnerském vztahu a postojem církve, která takový vztah neschvaluje a považuje jej za porušení řádu stvoření a za hřích. Tento zdroj konfliktu byl patrný ve všech církvích, ale nejvíce v Římskokatolické církvi. Teologie stvoření a heterocentrismus církve byli nejvýznamnějším zdrojem konfliktu.

Dalším významným zdrojem konfliktu byly biblické výroky o homosexualitě. I tento zdroj můžeme vnímat ve všech církvích, ale nejvíce se s ním můžeme setkat v evangelikálních církvích.

Velmi zraňujícím zdrojem byly duchovní osoby a lidé v církevních společenstvích, kteří způsobili respondentům závažné psychické stavy, jako deprese a úzkosti, s kterými se museli vyrovnávat. Negativní vliv na vývoj odlišné sexuální orientace měly stereotypní představy, předsudky a homofobie.

Někteří jako zdroj uváděly negativní vnímání sexuality v církvi, což mělo vliv na to, že homosexualita byla vnímána ještě hůře. V některých případech se respondenti museli vyrovnávat s přístupem zpovědníků a jiných duchovních osob, kteří vnímali homosexualitu pouze jako důsledek psychických traumat z dětství.

Omezení ve formálním praktikování víry, hlavně nemožnost přistupovat ke svátostem uváděli jako hlavní zdroj konfliktu 2 respondenti.

Výzkumná otázka č. 2: Jaké strategie ženy a muži použily, aby konflikt vyřešili, či alespoň zmírnili?

Jelikož většina nějaký konflikt mezi vírou a orientací prožívala, bylo potřeba zvolit nějaké strategie, jak se s tímto konfliktem vyrovnat. Strategie se dají rozdělit na maladaptivní a na účinné. Je potřeba ale zmínit, že i ty maladaptivní strategie splnily svoji roli a ochránily psychiku před předčasným uvědoměním v době, kdy na to člověk ještě nebyl připravený. Ve chvíli, kdy člověk připravený byl, mohl tyto strategie opustit. Šlo hlavně o únik, popření, vytěsnění a racionalizaci. Nejčastější strategií byla snaha o heterosexuální adaptaci, ale nepoužili ji všichni. Někteří se pokusili o vztah s osobou opačného pohlaví, jiní se jen modlili za uzdravení a doufali ve změnu. Někteří aktivně vyhledali odbornou či duchovní pomoc, od které očekávali změnu sexuální orientace. Pokud si již byli relativně jistí sexuální orientací, další strategií bylo zvažování vstupu do kláštera, ale jednalo se jen o 2 osoby. Jeden respondent nyní uvažuje tak, že homosexuální identita neexistuje, existuje pouze homosexuální sklon. Jediná přípustná identita je heterosexuální, která je dána Bohem.

Mezi účinné strategie patří aktivní odklon od církve a opuštění křesťanství, změna denominace, případně dochází k většímu důrazu na víru a osobní vztah s Bohem a menšímu důrazu na formální praktikování víry. Dochází ke zmenšování autority Bible a církvi. Tomu napomáhá kritická reflexe učení církvi, studium a vyhledávání informací. Významným faktorem bylo také setkávání se s lidmi, kteří řeší podobné problémy. Důležitou roli při integraci křesťanství a homosexuality sehrál Logos, který sdružuje LGBT křesťany. Rozdělení církve na církevní učení a pastorační praxi pomohlo tam, kde význam svátostí byl vnímán jako důležitý rozměr vlastní víry. Nalezení kněze, který je ochoten dát rozhřešení a tak umožnit přístup k eucharistii, bylo velmi úlevné a osvobozující. V některých případech bylo potřebné změnit vnímání Boha a duchovně dozrát. Bůh soudce, který trestá, se musel proměnit v Boha lásky, který bezpodmínečně přijímá všechny lidi (Frielingsdorf, 1995). Nejefektivnější strategií bylo hledání opory v sociální síti, nejčastěji u přátel, rodiny, ale i u odborníků a duchovních osob. Velmi významnou oporou se stává partner či partnerka. Velmi důležitou strategií při zvládnutí bolestných emocí, pocitů zoufalství a beznaděje byla modlitba jako zdroj síly a naděje.

Křesťanská identita a odlišná sexuální orientace je v současnosti důležitá pro většinu respondentů. Pouze jedna žena opustila nejen církev, ale i křesťanství. A pouze pro jednoho respondenta je důležitá pouze jeho křesťanská identita. Zbytku respondentů se v různé míře

podářilo smířit tyto dvě zdánlivě neslučitelné identity. Víra byla důležitá pro všechny respondenty.

Výzkumná otázka č. 3: Jaký je vliv víry na vývoj odlišné sexuální identity?

Víru můžeme rozdělit do tří rovin – 1) víra jako vztah k Bohu, vztah důvěry, ve významu věřím někomu, 2) víra jako souhrn článků víry, tedy věřím v něco a 3) formální praktikování víry. Všechny tři roviny se během vývoje odlišné sexuální identity proměňovaly. Nejvíce přijetí a smíření obou identit komplikovala rovina druhá, učení církve, zatímco první rovina, osobní vztah k Bohu a důvěra k němu proces vyrovnávání usnadňuje. Formální praktikování víry má spíše dopad na emoční prožívání těch osob, pro které je formální praktikování víry neoddělitelnou součástí jejich víry a náboženského života. V ideálním případě se tyto tři roviny vzájemně doplňují a tvoří dynamickou jednotu.

Víra také nemusí být hlavním zdrojem, který komplikuje vyrovnání se s odlišnou sexuální orientací. V konečném hodnocení má víra převážně pozitivní dopad na vývoj odlišné sexuální identity. Víra, osobní vztah s Bohem a modlitba jsou důležitými hodnotami v životě všech respondentů, bez ohledu na vyznání a denominaci. Víra ovlivňuje vývoj odlišné sexuální orientace velmi výrazně. Zpočátku vlivem učení církve tento vývoj komplikuje, ale později důrazem na osobní víru a osobní vztah s Bohem usnadňuje její akceptaci a smíření s křesťanstvím. Potřeba vyrovnat se s odlišnou sexuální orientací má pozitivní vliv na vývoj víry, kdy člověk je nucen kriticky přemýšlet a promýšlet mnohé články víry, nejen ty týkající se homosexuality. To může vést k prohloubení víry a její změně, kdy důraz není dáván na formální stránku víry, ale na vztahovou stránku víry, kde hlavní hodnoty jsou láska, pokora, odpuštění, respekt k odlišnostem atd. Vývoj víry a odlišné sexuální orientace jsou tak vzájemně propojené a jedna druhou ovlivňují.

6. Diskuze

6.1. Výzkumný soubor

Výzkumu se zúčastnilo 15 osob, 7 žen a 8 mužů. Většina rozhovorů proběhla osobně, tři rozhovory byly z nedostatku časových možností uskutečněny prostřednictvím e-mailu, dva z nich byly velice stručné a na další dotazy již respondenti nereagovali, takže měly v mnoha směrech jen ilustrační charakter. Třetí respondentka odpověděla po e-mailu velmi podrobně a na další dotazy odpovídala velmi ochotně, takže po obsahové stránce byl rozhovor srovnatelný s rozhovory uskutečněnými osobně. Vzhledem k použité kvalitativní metodologii se ale nedají výsledky zobecnit na celkovou populaci.

Respondenti byli v první fázi získáni metodou samovýběru, dále metodou sněhové koule a příležitostným výběrem. Důležitým kritériem byla odlišná sexuální orientace a křesťanská víra, které byly ve vzájemném kontaktu alespoň v nějakém období vývoje. Nejmladší respondentce bylo 20 let a nejstaršímu bylo 62 let. Převážná většina žije nyní v Praze. Chybí větší zastoupení osob žijících na vesnicích nebo menších městech a nepodařilo se získat respondenty, kteří by žili nějakou dobu v manželství. Taktéž chybí větší zastoupení osob se základním a středoškolským vzděláním. Pouze jeden respondent měl středoškolské vzdělání, zbytek měl vzdělání vysokoškolské nebo teprve studuje, buď střední školu, nebo vysokou školu. Dalším omezením je to, že většina respondentů byla humanitně zaměřena. Bohužel se nepodařilo získat ženu, která by akceptovala církevní učení. Pouze jeden respondent zastupuje skupinu, která akceptuje církevní učení a odmítá homosexuální identitu.

Do budoucna by bylo dobré rozšířit vzorek také o ženy a muže, kteří neodpovídají genderovým rolím. Dalším zatím nevyužitým prostorem jsou odborníci a duchovní osoby, kteří přicházejí do styku s věřícími lesbami a gayi, doprovázejí je a pomáhají jim zvládnout těžkosti vycházející z jejich víry a orientace.

6.2. Použitá metoda

K získání dat byl použit polostrukturovaný rozhovor, což je metoda, která má svá omezení. Respondenti se vyjadřují k tématům, která mnohdy již nejsou aktuální. Mnoho podrobností již zapomněli, některé věci jsou poupraveny. Velmi často již respondenti nedokázali dát podrobnější odpověď na to, jak jisté věci tehdy prožívali, čemuž napomáhá i

to, že lidé na horší věci naštěstí zapomínají a již se nejeví tak těžkými, jako v době aktuálního prožívání. I to je důkaz úspěšné integrace obou fenoménů, víry a orientace. Bylo by dobré mít možnost mluvit s dospívajícími v době, kdy si uvědomují odlišnou sexuální, a vždy po nějaké době se stejnými lidmi výzkum zopakovat.

Abych mohla zodpovědět na výzkumné otázky, zaměřila jsem se hlavně na formování sexuální identity a na vývoj víry. V rámci formování identity bylo důležité se zeptat i na původní rodinu, jaké panovaly v rodině vztahy, jak probíhala výchova, jakým způsobem, kdy a z jaké motivace se svěřili svým rodičům, jaká byla jejich reakce a čeho se nejvíce obávali, než se rodičů svěřili. Tyto otázky se úplně nevztahovaly k výzkumným otázkám, ale byly důležité v kontextu lepšího pochopení vlivu víry na vývoj sexuální identity a celkového pochopení významu víry pro konkrétního člověka.

6.3. Získaná data a jejich interpretace

Většina respondentů prožívala konflikt mezi vírou a orientací ve shodě s výzkumem Subhiho a Geelana (2012). Žádný konflikt nebyl prožíván pouze u jedné respondentky, zde byl ale přítomen jiný konflikt, neboť žena neodpovídala genderovým rolím, čímž trpěla více. V době, kdy si uvědomila odlišnou sexuální orientaci, již prošla takovým vývojem víry, že ke konfliktu nedošlo a žena mohla bez větších problémů odlišnou orientaci akceptovat. V době uvědomění orientace se již nedientifikovala s žádnou konkrétní církví, ačkoliv křesťanství po ni bylo nadále důležité.

Hlavním zdrojem konfliktu byla heteronormativita společnosti a heterosexismus církve, což na základě prostudované literatury není překvapující zjištění. Konflikt ale nebyl vždy prožíván hned v okamžiku uvědomění odlišné sexuální orientace, ale někdy až teprve v okamžiku, kdy se lidé osobně střetli s názory církve v podobě konkrétního člověka. Dokud se na vlastní kůži nesetkali s negativní reakcí, konflikt nebyl prožíván. Konflikt nebyl zažíván jako vnitřní, ale jako vnější. Je proto velice důležité, aby konkrétní pastorační praxe byla citlivější a co nejvíce byla oproštěna od všech stereotypních představ a předsudků, zvláště když se v dohledné době nedá předpokládat výrazná změna v oficiálním postoji hlavně Římskokatolické církve.

Levy (2008) popisuje u respondentů výrazné prožívání stigmatu a tajemí v počátku uvědomění konfliktu. Někteří respondenti v tomto výzkumu sice zmiňovali pocity jako vina, odcizení a stigma, ale ne tak výrazně a ne všichni. Ani utajování nebylo používáno všemi respondenty. Možným vysvětlením je odlišná situace v USA a v ČR. U nás je křesťanství

v menšině, zatímco v USA patří k nějaké křesťanské církvi většina lidí, což znamená, že také většina lidí vyrůstá od malička v křesťanském prostředí, navíc se jedná v převažující míře o protestantské a evangelikální prostředí.

Na rozdíl od bakalářské práce (Dočkálková, 2012), kde jsem měla možnost mluvit pouze se 4 ženami, jsem v tomto výzkumu mohla identifikovat více strategií řešení konfliktu. Kromě odklonu od církve a volby homosexuální identity se v tomto výzkumu objevily i další strategie, které uvádí Rodriguez & Oullette (2000), a to opuštění homosexuální identity a krátkodobě i rozdělení identit, které nakonec vedlo právě k opuštění náboženské identity. Většině respondentů se podařilo integrovat obě identity a účastní se i náboženského života v rámci svých církví, i když bohužel nemohou přistupovat ke svátostem. Jedna žena se připravuje na přestup od katolické církve do Českobratrské církve evangelické. Odklon od církve v určitém období použila většina respondentů, ale ne jako konečnou etapu, což bylo dáno tím, že mnoho respondentů bylo v kontaktu s Logosem a formální praktikování víry bylo důležitou součástí jejich pojetí víry. Důvody odklonu od církve byly ve shodě s Grossem (2008). Trvale nebo dočasně se od církve respondenti odklánějí kvůli oficiálnímu učení církve, necítí se tam kvůli odsuzujícímu postoji dobře, zažili nějakou negativní zkušenost ze strany církve, nebo církev pro svůj život ani nepotřebují. Gross také uvádí, že jen málo lidí ztátilo víru úplně, což jsem mohla sledovat i v tomto výzkumu. Nikdo neuváděl úplnou ztrátu víry, pouze oslabení v určitém období života.

Ve shodě s výzkumy Thummy (1991) a Mahaffyho (1996) používají respondenti širokou paletu strategií, které zmírňují konflikt, případně jej řeší úplně. Dochází k reinterpetaci biblických výroků o homosexualitě, ke kritické reflexi církevního učení, vnímání homosexuality jako variantě stvoření, která je neměnná, ke změně myšlení atd. Integrace obou identit se projevuje osobní vírou a akceptací odlišné sexuální orientace, jak můžeme vidět u Levy (2008), Dočkálkové (2012) i Kostřicové (2014). Ve shodě s těmito výzkumy je velmi významným faktorem pro doaznění integrity existence sociální opory, hlavně přátel a partnera či partnerky. Důležitou roli sehrálo i sdružení LGBT křesťanů Logos. V souladu s modelem Cass (1979) se dosažení identity vyznačuje tím, že odlišná sexuální identita není v centru, ale je pouze jedním z aspektů identity. Neobjevuje se ale fáze hrdosti na odlišnou sexuální identitu a dělení na „my a oni“. Často je v centru spíše identita křesťanská, což naznačuje i Kostřicová (2014).

Vliv víry ve smyslu vztahu a důvěry Bohu se v delším časovém horizontu ukázal jako pozitivní faktor v procesu akceptace odlišné sexuální orientace a vyrovnávání se s odlišnou

sexuální orientací mělo vliv na vývoj víry ve smyslu prohlubování víry a budování osobního vztahu k Bohu. Díky těmto skutečnostem většina respondentů vnímala odlišnou sexuální orientaci pozitivně a nepřála si změnu, i kdyby byla možná.

6.4. Aplikace výsledků výzkumu a výhledy do budoucna

Jak už jsem napsala výše, v Římskokatolické církvi se v dohledné době nedá očekávat zásadní změna v přístupu k homosexuálním vztahům. Velká změna se zatím nedá očekávat ani v evangelikálních církvích. Dá se tedy předpokládat, že zatím budou existovat lidé, kteří budou prožívat konflikt mezi vírou a orientací.

Navzdory existujícímu oficiálnímu učení by se někteří tomuto konfliktu mohli vyhnout, kdyby se nesetkali s konkrétními negativními reakcemi zaměřenými přímo proti nim. Změna pastorační praxe a větší citlivost zpovědníků, kněží, kazatelů a dalších duchovních osob by mohla mnoha konfliktům předejít nebo je pomoci zmírnit. Je to zvláště důležité, neboť nejčastěji si lidé uvědomují odlišnou sexuální orientaci v době dospívání, kdy jsou nejzranitelnější. Mnoho z nich přibližně ve stejné době přichází do kontaktu s vírou.

V některých případech by byla vhodná pomoc odborníka, psychiatra a psychoterapeuta. Vzhledem k důležitosti sociální opory by se mohla zaměřit na rozšiřování a posilování sociální sítě. Dále by měla být posilována schopnost kritického myšlení, samostatnosti a zodpovědnosti za svůj život, kdy by člověk měl vědět, proč volí konkrétní cestu a neměl by se jen odvolávat na učení církve.

Terapeut by měl vždy respektovat výchozí situaci každého člověka. Člověka, který je přesvědčen o životě v sexuální zdrženlivosti jako o jediné správné cestě, není etické hned přesvědčovat o etické přípustnosti partnerského vztahu. K tomu mohou dojít teprve po nějaké době. Spíše je dobré se bavit o tom, co pro něj život v sexuální zdrženlivosti představuje a proč jej volí, co by znamenalo mít vztah atd. Je dobré v terapii zpracovávat různá traumata a nedořešené věci, aby člověk byl schopen se svobodně rozhodnout, kterou cestou se chce vydat, nezávisle na vnějších autoritách.

V tomto výzkumu jsem neprovedla srovnání mezi ženami a muži. Bylo by přínosné rozšířit výzkumný soubor o další ženy a muže a případně v rigorózní práci provést toto srovnání. Výzkumný soubor by bylo možné rozšířit také o lesby a gaye, kteří neodpovídají genderovým rolím.

Jiný výzkum by mohl více do hloubky prozkoumat religiozitu věřících gayů a leseb, neboť víra se ukázala jako významnou hodnotou a náboženská identita byla vnímaná jako

prvořadá. Bylo by zajímavé podívat se, zdali se dají vysledovat nějaká stadia víry a čím se jednotlivá stadia vyznačují. Velmi zajímavým tématem by mohlo být mateřství a otcovství věřících stejnopohlavních rodin, pokud existují.

Další výzkum by se mohl zaměřit na identifikaci těch osobnostních faktorů, které vyrovnávání s odlišnou sexuální orientací ztěžují, a těch, které vyrovnávání napomáhají.

7. Závěry

Převážná většina respondentů prožívala konflikt mezi vírou a odlišnou sexuální orientací. Tento konflikt nebyl vždy prožíván hned v okamžiku uvědomění si odlišné sexuální orientace. Několik lidí, včetně těch, co byli vychovávaní v křesťanských rodinách, tento konflikt začalo požívat teprve tehdy, když se osobně setkali s učením církve zprostředkovaným konkrétním člověkem, nebo s nějakou negativní reakcí ze strany lidí v církvi, kteří pro ně byli důležití a na jejichž názoru jim záleželo. Tyto negativní reakce, názory a postoje měly svůj ničivý vliv a dopad často v okamžiku rozpadu prvního vážnějšího partnerského vztahu, kdy je člověk zranitelnější a hůře odolává vnějším tlakům a vlivům. V tomto případě byl konflikt vnímán jako vnucený z vnějšku a byl vyřešen v relativně krátké době s pomocí kněží, psychologů a psychoterapeutů či svépomocí.

Víra měla velký vliv na vyrovnávání se s odlišnou sexuální orientací a vývoj integrace obou významných identit, náboženské a sexuální. Nejvíce negativní vliv měla víra v učení církvi. Heterocentrismus církvi, učení o manželství a sexualitě přípustné pouze v manželství, biblické výroky o homosexuálních stycích, existence předsudků a stereotypních představ byly významným zdrojem konfliktu mezi vírou a orientací. Přijetí odlišné sexuální orientace v některých případech ztěžoval postoj zpovědníků a duchovních osob, kteří viděli příčinu homosexuality v traumatických zkušenostech v dětství. Dvěma lidmi byla jako hlavní zdroj konfliktu vnímána nemožnost účastnit se eucharistie a další omezení formálního praktikování víry.

Hlavní strategií byl odklon od církve, ale převážně se jednalo o dočasnou strategii. Pro většinu lidí je formální praktikování víry důležité a zdrojem útěchy, síly a energie. Muselo dojít ke kritické reflexi učení církve a změně pohledu na homosexualitu, která není vnímána jako objektivně hříšná, ale jako varianta stvoření. Méně častou strategií je změna vyznání či opuštění církve. Rozdělení identit bylo použito pouze jako dočasná strategie řešení konfliktu. Nikdo z respondentů neopustil víru, ta hrála v jejich životě bez výjimky důležitou roli, ne-li nejdůležitější.

Víra ve smyslu vztahu a důvěry k Bohu či Ježíši měla převážně pozitivní vliv. Umožnila respondentům odpoutat se od učení církvi, dávala sílu vyrovnat se s těžkostmi spojenými nejen s odlišnou sexuální orientací a akceptovat sebe sama. Víra ovlivňovala vývoj sexuální identity, ale vývoj sexuální identity zase působil na vývoj víry, neboť střet víry a orientace nutil respondenty kriticky promýšlet východiska svých církvi, zaujímat

k nim nějaké postoje a dávat důraz na důležité aspekty související s vírou. Víra se díky tomu mohla stát hlubší a osobnější. Proces vývoje víry a sexuální identity je tak velmi těsně propojen a oba procesy se vzájemně ovlivňují.

Víra v církevní učení nebyla jediným faktorem, který oddaloval akceptaci odlišné sexuální orientace. Velmi významným faktorem byla existence psychických problémů, opožděný psychosexuální vývoj, nedostatek zkušeností, neexistence partnerského vztahu, touha po dětech, negativní postoj k sexualitě, a tudíž i k homosexualitě, sexuální problémy, nedostatek informací a traumatické zážitky z dětství, které umožňovaly racionalizaci pocitů přitažlivosti k osobám stejného pohlaví.

Velmi důležitým faktorem, který vedl k integraci obou identit, byla existence sociální opory, z níž největší vliv na dosažení celkové integrity člověka měl existující spokojený partnerský vztah.

Souhrn

Teoretická část

Jednou ze základních složek identity člověka je sexuální identita. Mezi základní komponenty sexuální identity patří sexuální identifikace, sexuální orientace, sexuální emoce a sexuální chování. Sexuální orientace se pak určuje na základě 4 aspektů: sexuální přitažlivosti, sexuálního chování, sexuálních fantazií a sexuální identifikace. Rozlišuje se heterosexuální, homosexuální, bisexuální, asexuální a fluidní orientace. Sexuální identita je důležitou součástí nejen osobní identity, ale i identity sociální.

Homosexualita je nositelem nezávislý stav, který je celoživotní a neměnný. Vyznačuje se tím, že homosexuální člověk je přitahován a vzrušován osobami stejného pohlaví. Velmi často je zdůrazňována sexuální složka, emoční složka je opomíjena, a to hlavně v církevním prostředí. Z tohoto důvodu byly snahy slovo homosexualita nahradit jinými pojmy, ale neujaly se.

Orientace se pohybuje na kontinuu od vyhraněné homosexuality po vyhraněnou heterosexuální. Homosexuální chování ještě nutně neznamená homosexuální orientaci a homosexuální identifikaci. V církevním prostředí existují bouřlivé debaty o příčině homosexuality a mnohdy je existence homosexuální identity zpochybňována. Považují homosexuální orientaci za léčitelnou prostřednictvím víry a modliteb.

Nejvýrazněji se na problematice vyrovnávání se s odlišnou sexuální orientací podílí existence předsudků, stereotypních představ a homofobie, která vyrůstá z heteronormativity a heterocentrismu. Oba pojmy vyjadřují přirozenost, normálnost až nadřazenost heterosexuální orientace. Homofobii se rozumí široká škála chování, které odráží odpor, strach, předsudky, diskriminaci, negativní postoj či dokonce nenávisť k lidem s odlišnou sexuální orientací. Rozeznáváme internalizovanou a vnější homofobii. Internalizovaná homofobie je zvnitřnělá vnější homofobie. S heteronormativitou, heterocentrismem i homofobii se můžeme ve zvýšené míře setkat v různých náboženstvích.

Homosexuální orientace může být vnímaná jako vrozená a neměnná, kterou si člověk nevolí. Napříč dějinami a kulturami má jednu společnou podstatu, esenci. Tento přístup je nazýván jako esencialismus. Naproti tomu konstrukcionismus odmítá existenci společné podstaty, žádná vrozená a neměnná homosexuální identita neexistuje. Není to danost, ale

společenský konstrukt a je spojena s pojmy jako volba, proměnlivost a nesamozřejmost. Odráží se zde věčný spor mezi přírodou a výchovou.

K homosexuálním stykům se v minulosti přistupovalo různě. V křesťanské Evropě byly homosexuální styky vnímány jako hřích a nejčastěji se používal pojem sodomie. Tento pojem zahrnoval jakýkoliv sexuální styk, kde nešlo reprodukci. Sodomie nebyla pouze hříchem, ale i zločinem, který mohl být, a občas i byl, trestán smrtí. V průběhu 19. století převážil pohled, že jde o nemoc a v současnosti je homosexualita považovaná za normální variantu sexuality, kdy se mluví o homosexuální identitě, respektive gay a lesbické identitě. Queer teorie se snaží zpochybnit existenci homosexuální identity a napadají i existenci rozdílů mezi muži a ženami. Důležitými pojmy je gender a queer. Vše je vedeno snahou člověka nezařazovat do pevně daných škatulek.

Křesťanské církve považují homosexuální styk stále za hřích, z čehož vyplývá i odmítavé stanovisko k homosexuálním partnerským vztahům. Oficiální odmítavé stanovisko zaujímá Římskokatolická církev, Pravoslavná církev a evangelikální církve. Jedinci s odlišnou sexuální orientací mohou vstoupit do manželství, nebo zvolit život v sexuální zdrženlivosti. Protestantské církve, jako je Českobratrská církev evangelická a Církev československá husitská, mají k homosexuálním vztahům méně jednotný postoj. Ve všech církvích existuje na neoficiální rovině jak proud konzervativní, který homosexuální vztahy odmítá, tak směr liberální, který je ochoten homosexuální vztahy uzнат.

Křesťanské odsouzení homosexuálních vztahů vychází z Bible, jak ze Starého, tak Nového zákona. Několik biblických výroků o homosexuálních stycích je používáno jako jeden ze dvou hlavních argumentů pro vnímání homosexuálních vztahů jako hříchu. Tím nejdůležitějším argumentem je tzv. teologie stvoření, kdy dle knihy Genesis stvořil Bůh člověka jako muže a ženu. Božím stvořitelským plánem je, aby se milovali a množili. Manželství je možné pouze mezi mužem a ženou a sexualita je přípustná jen v rámci manželství. Důležitá je existence komplementarity mezi mužem a ženou, která ve stejnopohlavních vztazích není přítomná.

Tradiční konzervativní proud interpretuje Bibli tak, že všechny homosexuální úkony jsou hříchem a vyjádřením neposlušnosti vůči Bohu. Texty vztahující se k problematice homosexuality čtou doslovně a nepřihlížejí k dobovému kontextu. Liberální proud je nakloněn nevnímat homosexuální styk v rámci věrného partnerského vztahu jako hřích, hříchem jsou jen takové homosexuální styky, které jsou výrazem promiskuity a nejsou vyjádřením lásky k partnerovi. Texty v Bibli se nevztahují k věrným stejnopohlavním

vztahům, neboť v té době se o existenci odlišné orientace nevědělo. Bibli nečtou doslovně a berou v úvahu dobový kontext. Oba proudy se vyskytují ve všech církvích a nedají se ztotožnit s žádnou konkrétní církví.

Pastorace osob s odlišnou sexuální orientací v Římskokatolické církvi vychází z Katechismu katolické církve a dalších dokumentů, které vydala Kongregace pro nauku víry, která je strážcem morálky a víry a určuje oficiální postoj církve. Obecně se dá říct, že homosexuální vztahy jsou hříšné a neodrážejí Boží stvořitelský plán. Určitou naději na změnu oficiálního postoje k homosexuálním vztahům vzbuzuje současný papež František I. a uskutečnění řádného synodu biskupů na podzim roku 2015. Pokud existuje alespoň malá schopnost navázat vztah s osobou opačného pohlaví, má být člověk veden tímto směrem. Nicméně hlavní důraz je kladen na sexuální zdrženlivost, neboť odlišná sexuální orientace je vnímána jako překážka pro vstup do manželství. V konkrétní pastorační praxi se lze setkat s různými postoji od nenávisti k lidem s odlišnou sexuální orientací, po určitou toleranci homosexuálních vztahů až po žehnání stejnopohlavním vztahům. V rámci katolické církve existuje organizace Courage, jejímž hlavním cílem je pomáhat odlišně orientovaným křesťanům žít v sexuální zdrženlivosti.

V protestantských církvích je situace daleko pestřejší díky neexistenci oficiálního garanta morálky a víry. Českobratrská církev evangelická vydala dokument „Problematika homosexuálních vztahů“, která byla na svoji dobu velmi pokroková. Nevyjádřila se sice jasně k stejnopohlavním vztahům, ale jasně deklarovala, že se Bible nevyjadřuje k homosexuální orientaci, ale k homosexuálnímu jednání. V některých sborech této církve je stejnopohlavní partnerství respektované a někteří duchovní dokonce těmto partnerstvím žehnají. V evangelikálních církvích se můžeme velice často setkat se snahami homosexualitu léčit, ať již prostřednictvím terapie, tak duchovními prostředky. I v tomto prostředí se lze setkat s tolerantnějšími postoji.

Uvědomování si odlišné sexuální orientace, přiznání této skutečnosti sobě i jiným se nazývá coming out, který je důležitým mezníkem ve formování identity a sebepřijetí. Vnitřní coming out, tedy přiznání si odlišné sexuální orientace sám sobě, může být pro některé lidi velmi náročným procesem. Neméně těžké může být i svěření se druhým lidem, čemuž se říká vnější coming out. Bylo vypracováno několik modelů vývoje homosexuální identity, z nichž nejznámější je model Vivienne Cass. Žádný model ale nemůže postihnout jedinečnost konkrétních lidí.

Vyrovňávání se s odlišnou sexuální orientací může být komplikováno náboženským přesvědčením. Je potřeba počítat s tím, že v průběhu procesu vyrovnávání se s odlišnou sexuální orientací dochází nejen k vývoji odlišné sexuální orientace, ale i k vývoji víry. Jako příklad možného vývoje víry jsou představeny stádia vývoje víry podle Fowlera. Pokud jsou pro člověka důležité obě složky, jak náboženská, tak i sexuální, může dojít je konfliktu mezi vírou a odlišnou sexuální orientací. Na jedné straně je zde touha po vztahu, na straně druhé je vztah považován za hřích a vzpouru proti Bohu.

Pokud dojde k uvědomění konfliktu mezi vírou a orientací, je hlavním důvodem učení církve a zažívání studu, hanby, stigmatu atd. Začíná proces, který řeší konflikt mezi vírou orientací a na jehož konci je osobní víra v Boha a akceptace odlišné sexuální orientace a homosexuálního partnerství. V průběhu procesu řešení konfliktu mezi vírou a orientací hrají roli osobní a kontextové faktory. Víra hraje větší roli než případná identifikace s konkrétní církví.

Někteří lidé volí odklon od církve a dávají přednost homosexuálnímu životnímu stylu, jiní se zase mohou vzdát své homosexuální identity a dát přednost náboženskému životnímu stylu. Další variantou je rozdělení identit, kdy člověk žije své dvě identity odděleně. Pokud se mu podaří obě identity smířit, dochází k integraci obou identit. Existence rozdílu mezi učením církve a pastorační praxí umožňuje tyto dvě identity smířit tím, že dochází k oddělování učení církve a pastorační praxe.

Výzkumů v českém prostředí, které by se věnovaly tomu, jakým způsobem se formuje identita křesťanů s odlišnou sexuální orientací a jak se vyrovnávají s konfliktem mezi vírou a orientací, není mnoho. Jedná se o bakalářské a diplomové práce. Bylo nutné tedy studovat zahraniční výzkumy, kde jsem se zaměřila převážně na ty, které se nějak týkaly konfliktu víry a orientace a dávali odpověď na otázku, z jakého důvodu tento konflikt vzniká. Konflikt je důsledkem kognitivní disonance, stigmatu, či důsledkem konfliktu identit. Jedním z možných způsobů řešení je vnímat coming out jako duchovního procesu, který vede k prohlubování víry, k akceptaci sebe sama a k plnější integraci, kdy člověk prožívá i akceptaci Bohem.

Praktická část

Cílem výzkumu bylo alespoň trochu nahlédnout do toho, jakým způsobem se vyrovnávají s odlišnou sexuální orientací lidé v situaci, kdy církve považují homosexuální partnerské vztahy za hřích, takže je odmítají a odsuzují. Hledala jsem odpovědi na tyto otázky: Jaké byly příčiny a zdroje konfliktu mezi vírou a odlišnou sexuální orientací? Jaké byly použity strategie ke zmírnění či vyřešení tohoto konfliktu? Jaký vliv měla víra na vývoj odlišné sexuální identity?

Jednalo se o kvalitativní výzkum, jehož se zúčastnilo 7 žen a 8 mužů, celkem tedy 15 osob. Základním kritériem byla odlišná sexuální orientace a křesťanská víra, přičemž oba jevy se musely vyskytnout v určitém období života souběžně. Výzkumný soubor byl získán metodou samovýběru, příležitostným výběrem a metodou sněhové koule. Většina lidí se hlásila k Římskokatolické církvi, menšina k protestantským církvím. Data byla získána pomocí polostrukturovaného rozhovoru, který byl doslovně přepsán a analyzován metodou vytváření trsů a zachycení vzorců. Všichni byli seznámeni se zněním informovaného souhlasu a s možností kdykoliv odstoupit z výzkumu. Věkové rozmezí respondentů bylo od 20 do 62 let.

Většina lidí si uvědomila přitažlivost k osobám stejného pohlaví v období puberty a dospívání, případně mladé dospělosti. Tři lidé si uvědomili svoji orientaci později. Důvodem pozdějšího uvědomění orientace mohly být tyto faktory: heteronormativita a heterocentrismus společnosti a církve, genderová odlišnost jako ústřední problém, existence vnitřních psychických problémů, celibát a nedostatek informací v době, kdy homosexualita ještě nebyla veřejně diskutovaným problémem. Jen velmi málo se vyskytovalo období pre-coming outu, kdy již lidé tuší, že něco je jinak, ale nevědí ještě přesně co.

K vnitřnímu coming outu docházelo v rozmezí od 11 let do 40 let. Někdy šlo o plynulý proces, který na svém počátku nebyl vnímán jako konfliktní a pocity vůči vrstevníkům stejného pohlaví byly vnímány jako přirozené a normální. Někteří nedokázali určit přesný věk, kdy si začali odlišnou sexuální orientací uvědomovat a měli pocit, že to tak vnímali vždy. Mnozí zpočátku neměli pro své pocity pojmenování, svoji odlišnost si dokázali pojmenovat teprve později nejčastěji na základě četby a nových informací. Nejčastěji docházelo k uvědomění si odlišné sexuální orientace díky tomu, že se člověk zamiloval, ale ne vždy.

Respondenti reagovali na uvědomění si stejnopohlavní přitažlivosti různě. Někteří to přijali celkem snadno s tím, že jde o přirozenou a normální věc. Překvapivě takto reagoval i respondent pocházející z věřící katolické rodiny. Další reakcí byly pocity šoku, odcizení a vnímání sebe sama jako zmetka či vesmírného omylu. S tím souvisely pocity studu, zesílené pocity méněcennosti, prožívání viny a vnitřního rozporu v souvislosti s pojmáním homosexuality jako hříchu. Někteří zažívali pochybnosti ohledně sexuální orientace, na kterou mohly dát odpověď pouze prožité zkušenosti s osobami obojího pohlaví.

Někteří se velice rychle svěřili někomu jinému, jiní tuto potřebu necítili. Většina se svěřovala svým partnerům a přátelům, někteří se první svěřili duchovní osobě nebo odborníkovi. Rodičům se většina svěřila teprve tehdy, kdy se cítili dostatečně připraveni vystavit se případné negativní reakci rodičů, což bylo většinou v době funkčního partnerského vztahu. Hlavním důvodem svěřit se rodičům byla touha být ve vztahu otevřený, upřímný a sám sebou. Nejvíce se obávali odmítnutí a toho, že rodičům způsobí bolest a zbytečně je rozruší. Nikdo z rodičů své dítě neodmítl, ale někteří rodiče reagovali mlčením, nebo doufali, že se jejich dítě změní a bude heterosexuální. Partneři jsou někdy přijímáni i přes neakceptaci homosexuality.

Důležitým faktorem ovlivňujícím vyrovnávání s odlišnou sexuální orientací byla víra. Někteří respondenti byli ve víře vychovávaní, jiní uvěřili teprve později. Výchova k víře je často popisovaná jako přirozená a křesťanství se stalo samozřejmou součástí jejich života. Ke konverzi dochází většinou v období dospívání, kdy člověk hledá smysl života nebo řešení svých vnitřních problémů. Víra v sobě obsahuje tři roviny – víra jako osobní vztah k Bohu, víra v učení církve a formální praktikování víry. Všechny tři roviny procházely vývojem. Ideálně tvoří neoddělitelnou jednotu, ale někteří respondenti formální praktikování víry nepovažují za důležité. Víra je pro všechny respondenty důležitou hodnotou v životě, ne-li nejdůležitější.

Většina respondentů prožívala konflikt mezi vírou a orientací. Pokud člověk konflikt neprožíval, bylo to proto, že si uvědomil orientaci až ve chvíli, kdy byl připraven ji akceptovat a navíc zde byl ústřední jiný problém, a to genderová odlišnost. Volba celibátu a vnímání homosexuality jako pozitivní věci byly dalším důvodem neprožívání konfliktu, zde byl ústřední problém také jiný – dilema mezi celibátem a partnerským životem.

Konflikt mezi vírou a orientací se nemusel objevit hned v okamžiku uvědomění si odlišné sexuální odlišnosti, a to dokonce ani u respondentů s křesťanskou výchovou. V tomto případě došlo k uvědomění konfliktu v okamžiku, kdy narazili na učení církve a její postoj

k homosexualitě. Někdy až teprve osobní zprostředkování tohoto učení vyvolalo konflikt, který do té doby navzdory oficiálnímu postoji nebyl přítomný. Konflikt se pak aktivoval v období po rozpadu prvního důležitého vztahu, kdy byl člověk zranitelnější a měl oslabenou sebeúctu. Prožívání konfliktu bylo prožíváno jako vnucené zvnějšku. Někteří respondenti se setkali s odmítnutím a s předsudky. Konflikt mezi vírou a orientací je mnohdy prožíván intenzivněji v důsledku psychických a sexuálních problémů. Výrazněji je to vidět u respondentů ovlivněných charismatickými a evangelikálními církvemi.

Hlavním zdrojem konfliktu je tedy heterocentrismus církve, který reprezentuje tzv. teologie stvoření a biblické výroky vztahující se k homosexuálním aktům. Významným zdrojem je postoj představitelů církve a širšího církevního prostředí, kde se objevují stereotypní představy, předsudky a homofobie. Odmítnutí dát rozhřešení a nemožnost jít k eucharistii je dalším zdrojem konfliktu, a to přesto, že respondenti vnímají církevní pravidlo jako nesprávné. V neposlední řadě vyrovnávání s odlišnou sexuální orientací ztěžuje postoj zpovědníků a dalších duchovních osob, kteří vidí příčinu odlišné orientace v traumatických zkušenostech v dětství, což je opět charakteristické pro charismatické a evangelikální prostředí.

Respondenti se vyrovnávali s konfliktem různě a používali různé strategie. Některé byly spíše krátkodobé a z dlouhodobého hlediska maladaptivní. Nejčastější strategií byl pokus o heterosexuální adaptaci – navázání vztahu s opačným pohlavím, vyhledávání duchovních a odborníků, kteří pomohou se změnou orientace, a modlitby za uzdravení. Někteří uvažovali o vstupu do kláštera. Objevovaly se také obranné mechanismy jako únik, vytěsnění, racionalizace či přesvědčení, že homosexuální identita neexistuje.

K dlouhodobějším a účinným strategiím patří hlavně důraz na osobní vztah k Bohu a odklon od učení církve a formálního praktikování víry. S tím souvisí změna myšlení a změna ve vnímání Boha. Další strategií byl odklon od církve, buď trvalý, nebo jen dočasný, což bylo ve většině případů. Nejdůležitější strategií bylo vyhledávání sociální opory v různé podobě – duchovních, odborníků, přátel, partnera či partnerky.

Integrace identit dosáhla většina respondentů, která se projevuje tím, že sexuální identita nestojí v popředí a ústřední identitou je spíše identita náboženská. Homosexualita je vnímána jako varianta stvoření a partnerské vztahy nejsou hříchem. Až na jednoho by nikdo nevolil uzdravení z homosexuality. Významnou roli při integraci identity sehrál partnerský vztah.

Literatura:

Aardweg, G. J. (2003). *Terapie homosexuality: rádce pro postižené a poradce*. Jihlava: Hnutí pro život.

Ange, D. (1995). *Homosexuální...* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství.

Baštecká, B. (2009). *Psychologická encyklopedie - Aplikovaná psychologie*. Praha: Portál.

Baumeister, R. F., Shapiro, J. P., & Tice, D. M. (1985). Two Kinds of Identity Crisis. *Journal of Personality* 53(3), s. 407-424.

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona. (1995). Praha: Česká biblická společnost.

Bilodeau, B. L., & Renn, K. A. (2005). Analysis of LGBT Identity Development Models and Implications for Student Services. *Gender Identity and Sexual orientation 2005(111)*, s. 25-39.

Bissi, A. (1997). Lesbianism. *Christian Anthropology and Homosexuality*. Získáno 20. listopadu 2014 z <http://www.ewtn.com/library/humanity/homo8.htm>

Blaho, P., & Skřejpek, M. (2010). *Iustiniani Institutiones: Justiniánské instituce*. Praha: Karolinum

Bosovi, P. a. A. (1999). *Homosexualita jako duchovní pevnost*. Praha: KMS.

Brzek, A., & Pondělíčková-Mašlová, J. (1992). *Třetí pohlaví?* Praha: Scientia medica.

Buchanan, M., Dzelme, K., Harris, D., & Hecker, L. (2001). Challenges of Being Simultaneously Gay or Lesbian and Spiritual and/or Religious: A Narrative Perspective. *The American Journal of Family Therapy* 29, s. 435-449.

Cass, V. (1979). Homosexual Identity Formation: A Theoretical Model. *Journal of Homosexuality* 4, s. 219-235.

Cass, V. (1984). Homosexual Identity Formation: Testing a Theoretical Model. *The Journal of Sex Research* 20(2), s. 143-167.

Clarke, V., Ellis, S. J., Peel, E., & Riggs, D. W. (2010). *Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Queer Psychology*. New York: Cambridge University Press.

Cohen, R. (2003). Homosexualita a možnosti terapie: chování, etika, principy a praxe. In A. Laun. (ed.). *Homosexualita z katolického pohledu* (81-146). Olomouc: Matice cyrilometodějská.

Coleman, E. (1982). Developmental Stages of the Coming-Out Process. *American Behavioral Scientist* 25(4), s. 469-482.

Courage. (nedat.). *The Five Goals of Courage*. Získáno 14. září 2014 z <http://www.couragerc.org/>

Crocker, J., Major, B. (2003). The Self-Protective Properties of Stigma: Evolution of a Modern Classic. *Psychological Inquiry* 14(3-4), s. 232-237

- Český statistický úřad. (2014). *Lidé a společnost: Náboženská víra obyvatel podle výsledků sčítání lidu*. Praha: ČSU.
- Dank, B. M. (1971). Coming out in the Gay World. *Psychiatry: Journal for the Study of Interpersonal Processes* 34(2), s. 180-197.
- De Monteflores, C., & Schultz, S. J. (1978). Coming Out: Similarities and Differences for Lesbians and Gay Men. *Journal of Social Issues* 34(3), s. 59-68.
- Denzler, G. (1999). *Zakázaná slast: Dva tisíce let křesťanské sexuální morálky*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Dočkálková, X. (2012). *Křesťanství a vývoj lesbické identity*. (Bakalářská diplomová práce). Univerzita Palackého v Olomouci.
- Donadio, R. (30. červenec 2013). On Gay Priests, Pope Asks, 'Who Am I to Judge?'. *New York Times*, A1.
- Dufka, J. (2013). Hříchy hraběte Tschirnhause: Analýza vyšetřovacího spisu k obvinění ze sodomie. In: P. Himl, J. Seidl, & F. Schindler. (Ed.). *"Miluji tvory svého pohlaví": Homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí (77-108)*. Praha: Argo
- Erikson, E. H. (1999). *Životní cyklus rozšířený a dokončený*. Praha: Lidové noviny.
- Exodus (nedat.). *Občanské sdružení Exodus*. Získáno 14. září z <http://www.homosexualita.cz>
- Fanel, J. (2000). *Gay historie*. Praha: Dauphin.
- Former Ex-Gay Leaders Apologize*. (3. července 2007). Získáno 14. září 2014 z Youtube: http://www.youtube.com/watch?v=aDiYeJ_bsQo
- Foucault, M. (1999). *Dějiny sexuality I. - Vůle k vědě*. Praha: Herrmann & synové.
- Fowler, J. W. (2005). Stages of Faith from Infancy to Adolescence: Reflection on Three Decades of Faith Developmental Theory . In E. C. Roehlkepartain, P. E. King, L. Vagener, & P. L. Benson. *The Handbook of Spiritual Development in Childhood and Adolescence (34-45)*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Frielingsdorf, K. (1995). *Falešné představy o Bohu*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství.
- Frost, D. M., & Meyer, I. H. (2009). Internalized Homophobia and Relationship Quality Among Lesbians, Gay Men, and Bisexuals. *Journal of Counseling Psychology* 56(1), s. 97-109.
- Ganzevoort, R. R., der Laan, M., & Olsman, E. (2011). Growing up Gay and Religious. Conflict, Dialogue, and Religious Identity Strategies. *Mental Health, Religion, and Culture* 14(3), s. 209-222.
- Goffman, E. (2003). *Stigma: poznámky k problému narušené identity*. Praha: Sociologické nakladatelství.

- Greenberg, S. (2004). *Wrestling with God & Men: Homosexuality in the Jewish Tradition*. Wisconsin: The University of Wisconsin Press.
- Gross, M. (2008). To Be Christian and Homosexual: From Shame to Identity-Based Claims. *Nova Religio: The Journal of Alternative and Emergent Religions* 11(4), s. 77-101.
- Hall, T. M. (2013). České homosexuální identity v globální a místní perspektivě. In: P. Himl, J. Seidl, & F. Schindler. *"Miluji tvory svého pohlaví": Homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí (527-533)*. Praha: Argo.
- Hamer, D. C. (1994). *The Science of Desire: The search for the Gay gene and the Biology of Behavior*. New York.
- Hansen, C., & Evans, A. (1985). Bisexuality Reconsidered: An Idea in Pursuit of a Definition. *Journal of Homosexuality* 11(1-2), s. 1-6.
- Hartl, P., & Hartlová, H. (2000). *Psychologický slovník*. Praha: Portál.
- Helminiak, D. A. (2007). *Co vlastně říká Bible o homosexualitě?* Brno: CDK.
- Herek, G. M. (2000). The Psychology of Sexual Prejudice. *Current Directions in Psychological Science* 9, s. 19-22.
- Herek, G. M. (2004). Beyond "Homophobia": Thinking about Sexual Prejudice and Stigma in the Twenty-First Century. *Sexuality Research and Social Policy* 1(2), s. 6-24.
- Herek, G. M. (2007). Confronting Sexual Stigma and Prejudice: Theory and Practice. *Journal of Social Issues* 63, s. 905-925.
- Herek, G. M. (2010). Sexual Orientation Differences as Deficits: Science and Stigma in the History of American Psychology. *Perspectives on Psychological Science* 5(6), s. 693-699
- Hierstand, K. R., & Levitt, H. M. (2005). Butch Identity Development: The Formation of an Authentic Gender. *Feminism and Psychology* 15(1), s. 61-85.
- Himl, P. (2013). Proti přirozenosti: Stejnopohlavní vztahy v předmoderních dějinách českých zemí. In: P. Himl, J. Seidl, & F. Schindler. (Ed.). *"Miluji tvory svého pohlaví": Homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí (23-75)*. Praha: Argo
- Himl, P., Seidl, J., & Schindler, F. (Ed.). (2013). *"Miluji tvory svého pohlaví": Homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo
- Hogan, L. (2003). Homosexualita ve Starém a Novém zákoně. In: A. Laun. (ed.) *Homosexualita z katolického pohledu (149-160)*. Olomouc: Matice cyrilometodějská.
- Homosexualitatis problema. (nedat.). Získáno 4. dubna z http://www.kebrle.cz/katdocs/Homosexualitatis_Problema.htm
- Hroch, M. (2000). *Národy a nacionalismus*. Praha: Hříbal
- Chapman, B. E., & Brannock, J. C. (1987). Proposed Model of Lesbian Identity Development: An Empirical Examination. *Journal of Homosexuality* 14(3-4), s. 69-80.
- Janošová, P. (2002). *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum.

- Katechismus katolíckej cirkve.* (1995). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství.
- Katechismus katolíckej cirkve.* (2001). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství.
- Kobová, L. (2011). Queer a podryvanie identity: Queer teória a feminizmus. In: Z. Kiczková, & M. Szapuová. *Rodové štúdiá: Súčasné diskusie, problémy a perspektívy* (312-330). Bratislava: Centrum rodových štúdií, Filozofická fakulta Univerzity Komenského.
- Komenda, A. (2000). Ke kořenům křesťanské homofobie. *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Iuridica. Iuridica* 2/2000, s. 99-111.
- Kostřicová, M. (2014). *Věřící lesby.* (Diplomová práce). Univerzita Palackého v Olomouci.
- Lev, A. I. (2004). *Transgender Emergence: Therapeutic Guidelines for Working with Gender-Variant People and Their Families.* Binghamton: The Haworth Clinical Practice Press.
- LeVay, S. (1996). *Queer Science: the Use and Abuse of Research of Homosexuality.* Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
- Levy, D. L. (2008). *Gay, Lesbian, and Queer Individuals with a Christian Upbringing: Exploring the Process of Resolving Conflict Between Sexual Identity and Religious Beliefs.* Athens: The University of Georgia.
- Levy, D. L. (2012). The Importance of Personal and Contextual Factors in Resolving Conflict Between Sexual Identity and Christian Upbringing. *Journal of Social Service Research* 38(1), s. 56-73.
- Lomnický z Budče, Š. (2000). *Kupidova střela; Dětský rápek.* Brno: Atlantis
- Mahaffy, K. A. (1996). Cognitive Dissonance and its Resolution: A Study of Lesbian Christian. *Journal for the Scientific Study of Religion* 35(4), s. 392-402.
- Marks, J. *The Way Forward for Courage: Our Vision, Values and Mission.* Získáno 14. září 2014 z <http://www.courage.org.uk/articles/wayforward.shtml>
- McCarn, S. R., & Fassinger, R. E. (1996). Revisioning Sexual Minority Identity Formation: A New Model of Lesbian Identity and its Implications for Counseling and Research. *The Counseling Psychologist* 24(3), s. 508-534.
- Meyer, B. (2002). A Pastoral Response to Henri J. M. Nouwen's "The Self-availability of the Homosexual". *The Stromata* 43(2), s. 7-10.
- Mills, R. (2012). Seeing Sodomy in the Bibles moralisées. *Speculum* 87(2), s. 413-468.
- Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu.* Praha: Grada Publishing.
- Moberly, E. R. (1983). *Homosexuality: A New Christian Ethic.* Cambridge: James Clarke.
- Money, J. (1988). *Gay, Straight and In-between.* New York: Oxford University Press.
- Müller, W. (2011). *Zamlčené rány.* Praha: Portál.

- Nordin, P. J. (2003). *A Biblical Argument for the Acceptance of Homosexuality by the Christian Church*. Získáno 15. září 2014 z <http://www.jpnnordin.com/christianity/bible/hs/index.htm>
- Ondrisová, S., Šípošová, M., Červenková, I., Jójárt, P., & Bianchi, G. (2002). *Neviditelná menšina: Čo (ne)vieme o sexuálnej orientácii*. Bratislava: Nadácia občan a demokracia.
- Ovečka, L. (2008). Oblouk vývoje církevní nauky o homosexualitě a homosexuálním jednání od roku 1975 do roku 2005. In: V. J. Vybíral. *Pastorální a etické výzvy v oblasti manželství, rodiny a sexuality* (105-118). Brno: CDK
- Paulkovi, J. a. A. (2004). *Láska zvítězila: Jak boží láska pomohla dvěma lidem překonat homosexualitu a nalézt jeden druhého*. Albrechtice: Křesťanský život.
- Pearson, J. A. (2014). *Christianity and Homosexuality Reconciled: New Thinking for a New Millennium!* Dayton: Christ Evangelical Bible Institute.
- Pechová, O. (2005). *Sexuální minority: základní přístupy v současné psychologii*. (Rigorózní práce). Univerzita Palackého v Olomouci.
- Persona humana*. (nedat.). Získáno 12. září 2014 z http://www.kebrle.cz/katdocs/Persona_Humana.htm
- Problematika homosexuálních vztahů*. (2006). Praha: Knihnice studijních textů ČCE.
- Procházka, I. (2002). *Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. Brno: Stud.
- Putna, M. C. (2003). Veselá věda aneb Alternativy uvnitř alternativy (Kritický nástin soudobé vědecké rozpravy o homosexualitě). *Souvislosti* 14(4), s. 120-159
- Putna, M. C. (2012). *Homosexualita a křesťanství: Pokusy o integraci*. Praha: Torst
- Putna, M. C. (2013). *Homosexualita v dějinách české kultury*. Praha: Academia
- Rodriguez, E. M. (2010). At the Intersection of Homosexuality of Church and Gay: A Review of the Psychological Research on Gay and Lesbian Christians. *Journal of Homosexuality* 57(1), s. 5-38.
- Rodriguez, E. M., & Oullette, S. C. (2000). Gay and Lesbian Christians: Homosexual and Religious Identity Integration in the Members and Participants of a Gay-Positive Church. *Journal for the Scientific Study of Religion* 39(3), s. 334-347.
- Sedláček, L. (2007). *Asexualita: Sexuální konstrukce slasti*. (Diplomová práce). Brno: Masarykova univerzita
- Seidl, J. (2012). *Od žaltáře k oltáři: Emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Brno: Host
- Shapiro, D. N., Rios, D., & Stewart, A. (2010). Conceptualizing Lesbian Sexual Identity Development: Narrative Accounts of Socializing Structures and Individual Decisions and Actions. *Feminisms & Psychology* 20(4), s. 491-510.

- Schallenberger, D. (1996). Reclaiming the Spirit: The Journeys of Gay Man and Lesbian Woman Toward Integration. *Qualitative Sociology* 19(2), s. 195-215.
- Skoblík, J. (2003). Terapie Homosexuality? *Teologické texty* 14(5), s. 208.
- Skoblík, J. (2004). Teologické glosy ke gay-les orientaci. *Teologický časopis* II(2), s. 55-68
- Skoblík, J. (2005a). *Přehled křesťanské etiky*. Praha: Karolinum.
- Skoblík, J. (2005b). Teologické glosy ke gay-les orientaci. *Teologický časopis* III(1), s. 45-58.
- Skoblík, J. (2006). *Transsexualismus: morálně a duchovně-teologické aspekty*. Praha: Karolinum.
- Solberg, R. O. (2004). *Let Our Voices Be Heard!: Christian Lesbians in Europe Telling their Stories*. Nieuwegein: Esuberanza.
- Sophie, J. (1986). A Critical Examination of Stage Theories of Lesbian Identity Development. *Journal of Homosexuality* 12(2), s. 39-51.
- Stehlíková, D. P. (1995). *Homosexualita, společnost a AIDS v České republice*. Praha: Orbis.
- Stott, J. R. (2000). *Homosexuální partnerství?* Praha: Návrat domů.
- Subhi, N., & Geelan, D. (2012). When Christianity and Homosexuality Collide: Understanding the Potential Intrapersonal Conflict. *Journal of Homosexuality* 59(1), s. 1382-1402.
- Synod of Bishops. (2014). *The Pastoral Challenges of the Family in the Context of Evangelization: Instrumentum Laboris*. Vatican City. Získáno 20. listopadu 2014 z http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20140626_instrumentum-laboris-familia_en.html
- Ščepková, M. (2002). *Homosexualita, cesta sebatranscendencie?* Bratislava: Oto Németh.
- Tajfel, H. (1981). *Human Groups and Social Categories: Studies in Social Psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1986). The Social Identity Theory of Intergroup Behavior. In: V. S. Worsche, & W. G. Austin. *Psychology of Intergroup Relations* (7-24). Chicago: Nelson-Hall.
- Thomson, C. A. (1992). Lesbian Grief and Loss Issues in the Coming Out Process. *Woman and Therapy* 12(1-2), s. 175-185.
- Thumma, S. (1991). Negotiating a Religious Identity: The Case of the Gay Evangelical. *Sociological Analysis* 52(4), s. 333-347.
- Troiden, R. R. (1989). The Formation of Homosexual Identities. *Journal of Homosexuality* 17(1-2), s. 43-73.
- Vrana, V. (2001). *Matrimonium v rímskom práve: vývoj manželského práva od najstarších čias do Justiniána*. Košice: Univerzita P. J. Šafaríka.

- Weinberg, G. (1972). *Society and the Healthy Homosexual*. New York: St. Martin Press.
- Weiss, P. (2006). Existuje bisexuální orientace? *Moje psychologie* 1(1), s. 32.
- Weiss, P. (2010). *Sexuologie*. Praha: Grada
- Weiss, P. (2012). Poruchy pohlavní identity. *Psychiatrie pro praxi* 13(3), s. 104-106
- Yip, A. K. (1997). Attacking the Attacker: Gay Christians Talk Back. *British Journal of Sociology* 48(1), s. 113-127.
- Yip, A. K. (1998). Gay Male Christians' Perceptions of the Christian Community in Relation to Their Sexuality. *Theology & Sexuality* 4(8), s. 40-51.
- Zvěřina, J. (1992). *Lékařská sexuologie*. Jinočany: H & H .

Seznam příloh

Příloha č. 1: Formulář zadání diplomové práce

Příloha č. 2: Český a cizojazyčný abstrakt diplomové práce

Příloha č. 3: Ukázka z rozhovoru

Příloha č. 4: Informovaný souhlas

Příloha č. 1: Formulář zadání diplomové práce

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2012/2013

Studijní program: Psychologie
Forma: Kombinovaná
Obor/komb.: Psychologie (PSYN)

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

PŘEDKLADÁ:	ADRESA:	OSOBNÍ ČÍSLO:
Mgr. Bc. DOČKÁLKOVÁ Xenie	Holečkova 2650/86, Praha - Smíchov	F120590

TÉMA ČESKY:

Homosexualita a křesťanství

NÁZEV ANGLICKY:

Homosexuality and Christianity

VEDOUcí PRÁCE:

PhDr. Olga Pechová, Ph.D. - PCH

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1. Studium odborné literatury zabývající se homosexuálními lidmi, jejich psychickými specifiky a jejich postavením ve společnosti.
2. Reflexe literatury zabývající se vztahem mezi křesťanstvím a homosexualitou s ohledem na jeho psychologické, teologické, historické a politické aspekty.
3. Tvorba semistrukturovaného rozhovoru určeného ke zkoumání vývoje identity homosexuálních křesťanů a křesťanek.
4. Rozhovory s homosexuálními křesťany a křesťankami s cílem zjistit, jak se vyvíjela jejich identita v kontextu víry, zda docházelo ke konfliktu jejich sexuální identity a náboženské identity a jak byl tento konflikt řešen.
5. Analýza získaných dat za použití kvalitativní metodologie.
6. Diskuse nad získanými daty, limity tohoto výzkumu a možnými perspektivami tohoto zkoumání.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

- BAUMEISTER, R. F., SHAPIRO, J. P., & TICE, D. M. (1985). Two kinds of identity crisis. *Journal of Personality*, Vol. 53, No. 3, s. 407-424.
- GANZEVOORT, R. R., DER LAAN, M., & OLSMAN, E. (2011). Growing up Gay and Religious. Conflict, Dialogue, and religious Identity Strategies. *Mental Health, Religion, and Culture*, Vol. 14, No. 3, s. 209-222.
- GROSS, M. (2008). To Be Christian and Homosexual: From Shame to Identity-Based Claims. *Nova Religio: The Journal of Alternative and Emergent Religions*, Vol. 11, No. 4, s. 77-101.
- HELMINIAK, D. A. (2007). Co vlastně říká Bible o homosexualitě? Brno: CDK.
- JANOŠOVÁ, P. (2002). Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum.
- KOMENDA, A. (2000). Ke kořenům křesťanské homofobie. *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Iuridica. Iuridica* 2/2000, s. 99-111.
- PUTNA, M. (2012). Křesťanství a homosexualita: Pokusy o integraci. Praha: Torst.
- RODRIGUEZ, E. M. (2010). At the Intersection of homosexuality of Church and Gay: A Review of the Psychological Research on Gay and Lesbian Christians. *Journal of Homosexuality*, Vol. 57, No. 1, s. 5-38.
- ROSEBOROUGH, D. J. (2006). Coming Out Stories Framed as Faith Narratives, or Stories of Spiritual Growth. *Pastoral Psychology*, Vol. 55, No. 1, s. 47-59
- SKOBLÍK, J. (2005). Přehled křesťanské etiky. Praha: Karolinum.

Podpis studenta:

Datum:

Podpis vedoucího práce:

Datum:

Příloha č. 2: Český a cizojazyčný abstrakt diplomové práce

ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce:	Homosexualita a křesťanství
Autor práce:	Mgr. et Bc. Xenie Dočkálková
Vedoucí práce:	PhDr. Olga Pechová, Ph.D.
Počet stran a znaků:	142 stran, 274 520 znaků
Počet příloh:	4
Počet titulů použité literatury:	116

Diplomová práce zkoumá vliv křesťanské víry na vývoj gay a lesbické identity. Teoretická část pojednává o homosexualitě, ve zkratce shrnuje dva teoretické přístupy na homosexualitu – esencialismus a konstrukcionismus a velmi stručně shrnuje vývoj vnímání homosexuality. Stručně pojednává o modelech vývoje gay a lesbické identity s přihlédnutím ke specifikům spojených s vírou. Dále seznamuje s teologickými východisky postoje křesťanských církví k homosexualitě, z nichž vychází pastorační praxe.

Cílem praktické části bylo zjistit, jak víra ovlivňuje vývoj odlišné sexuální identity, jaké jsou zdroje konfliktu mezi vírou a odlišnou sexuální orientací a jaké byly použity strategie, které tento konflikt řeší, či alespoň zmírňují. Byla zvolena kvalitativní metodologie a data byla získána pomocí polostrukturovaného rozhovoru. Výzkumu se zúčastnilo celkem 15 osob, 7 žen a 8 mužů. Kritériem byly odlišná sexuální orientace a křesťanská víra, přičemž oba jevy se musely vyskytovat v určitém období života souběžně. Metodou vytváření trsů a zachycení vzorců bylo zjištěno, že víra byla pro všechny respondenty velmi důležitou hodnotou a skládala se ze tří rovin – osobní vztah k Bohu, víra v učení církve a formální praktikování víry. Víra v učení církve měla spíše negativní vliv, osobní vztah k Bohu spíše pozitivní. Vývoj víry a vývoj sexuální identity se vzájemně ovlivňovaly. Křesťanská identita byla pro většinu respondentů důležitější než identita sexuální. Hlavním zdrojem konfliktu bylo učení církve o manželství. Kritické promýšlení církevního učení a vývoj osobní víry vedly ke smíření náboženské a sexuální identity.

Klíčová slova: homosexualita, křesťanství, coming out, víra, konflikt identit, gay, lesba

ABSTRACT OF THESIS

Title:	Homosexuality and Christianity
Author:	Mgr. Xenie Dočkálková
Supervisor:	PhDr. Olga Pechová, Ph.D.
Number of pages and characters:	142 pages, 274 520 characters
Number of appendices:	4
Number of references:	116

This thesis examines the influence of Christianity on the development of gay and lesbian identity. The theoretical part deals with homosexuality, essentialism and constructionism, the evolution of the perception of homosexuality, the development models of gay and lesbian identity with regard to the specifics associated with Christian faith. There is discussed the theological approach of Christian churches attitudes toward homosexuality and pastoral care of different churches.

The practical part is trying to find out how Christian faith influences the development of gay and lesbian identity, what are the sources of conflict between faith and different sexual orientation and what strategies have been used to solve this conflict, or at least mitigate. Qualitative methodology was chosen and research was formed from semi-structured interview by a sample of 15 respondents, 7 women and 8 men. Criteria were different sexual orientation and the Christian faith, both phenomena have to occur in a certain period of life simultaneously. Data were evaluated by a method of clusters and finding patterns. It was found that faith was very important value for all respondents and consisted of three levels - personal relationship with God, belief in the teachings of the Church and the formal practice of religion. Faith in the Church's teaching had a rather negative impact, personal relationship with God rather positive. Development of faith and sexual identity development are mutually influenced. Christian identity was more important than sexual identity for most respondents. Church teaching on marriage was the main source of conflict between religion identity and gay and lesbian identity. Critical thinking about the Church's teaching and development of personal faith led to the reconciliation of religious and sexual identity.

Keywords: Homosexuality, Christianity, coming out, faith, identity conflict, gay, lesbian

Příloha č. 3: Ukázka z rozhovoru

Eva, 24 let

T: Asi ti hodně ublížili, ublížili i přímo tobě, říkali ti něco?

R: No tak, komu ona to řekla...tak já jsem to řekla tomu, o kom jsem věděla, že můžu, jo...ale ona to slepíčila kde to šlo a pak ještě na mě chodila s různějma teoriema, třeba, co mě stašně zasekalo na dlouhou dobu a to moje přítelkyně i ví, trvalo mi to snad půl roku, tři čtvrtě roku, že ctěná řádová sestra, psychologka, jí řekla, že jsem jako v podstatě postižená, že mám nějaký problém a že stejně nedokážu mít nikoho ráda a že ona se mnou zahodí život a že nikoho nemůžu mít nikdy ráda, toleto mi bývalá přítelkyně předala, to co řekla řádová sestra a to mě tak zasekalo, na takovou dobu, že já jsem už byla se současnou přítelkyní ve vztahu půl roku...tak dneska už jsme spolu přes dva roky, tak jsem si říkala, Evo, ale je to fakt, máš ji fakt ráda? Jako by ti to vtělila, že je to fakt pravda, to byly pochybnosti jak blázen, jestli já můžu mít opravdu ráda, jako fakt, to bylo hrozný, to bylo blbý...no a pak jsem si začala užívat života, asi tak 3-4 týdny mezi bývalou a současnou přítelkyní, jsem chlastala jak duha, v Jampě, po klubech jsem si konečně užila života.

T: Vráťím se ještě k tomu klášteru? Jak to dopadlo?

R: No, já jsem byla u nich na večeři, uvítali mě, já jsem tam chodila i na duchovní vedení, ale velice rychle jsem pochopila, že se na to můžu vysrat, že takhle žít nechci, to jsem pochopila asi po dvou sezeních...což já jsem ale pochopila, už když jsem to tahala s bývalou přítelkyní, že o nic takovýho nemám zájem (smích)...to byl takovej záchranej manévr...

T: Jak je to tedy s tím, že už od 11 let víš, že jsi na holky?

R: No, já to tedy vím od těch 11, 12...vím dost přesně, jak se mi strašně líbila jedna holka (smích)...my jsme chodily spolu jako farnost každou sobotu hrát basket a fotbal, vždycky od 14 do 16 ... no a mě se strašně líbila... ona je o pět let starší než já...platonická láska to byla... a když jsem začala uvažovat o smyslu svého života...já jsem byla asi vždycky filosoficky divně založená už malá (smích)...tak mým snem bylo být s Jájou a děti, víš ... a Jája byla jako bytostná součást zcela automatická...takže mě asi v životě nenapadlo si to nějak nazvat, ale vždycky jsem to věděla...a pak byla ještě jedna. V v 15 to jsem se teprve zamilovala nehorázně, bylo to intenzivní a dlouhé, a to mi trvalo asi ještě paralelně s bývalou přítelkyní (smích)...ale to byla taky jenom platonická láska...

T: Takže ty holky to nevěděly?

R: Ne, až před dvěma rokama jsem to řekla té, nebo před třema jsem to řekla té, co jsem se do ní zamilovala v těch 15. A to jsem řekla ... já jsem z toho byla celá taková vyjevená... u tý Jáji mi to bylo takový celý jasný, jo, ale pak jsem byla úplně zmatená, úplně šokovaná... a já jsem se s ní chtěla bavit a nechtěla bavit a bylo to úplně šílený (smích)...úplně zmatení největšího rázu, jo, a tak jsem nadělala spoustu blbostí v tom, jsem se k ní blbě chovala, nevěděla jsem, jak si to mám vyřešit u sebe, natož to, tak jsem se k ní chovala úplně pitomě...no, tak to dospělo k tomu, že se mnou vůbec nebavila...chovala jsem se pitomě, pak jsem se chodila omlouvat...no a pak jsem se rozhodla ji se kolem těch 21 přiznat, když nějakých 5-6 let nebyl klid a hrozný psycho, no a tak jsem ji pozvala si někde sednout a normálně jsem ji vyklopila, jak se věci mají a ona... a já si myslím, že ona je L, ale to je moje teorie...ale ona na mě koukala...zajímavý bylo, ta reakce byla celá zvláštní, ... já ji něco říkám, omlouvám se, že jsem byla úplně jako na hlavu, že jsem spoustu věcí zkomplikovala...ona to roznesla všude možně pak, ale tak to jako, co mám dělat že, nic...dobrý je, že v tý zavedený farnosti je představa homosexuála něco tak hrozného, že by mě s tím nikdo neztotožňoval (smích)... ona byla o rok mladší...

Příloha č. 4: Informovaný souhlas

Potvrzuji, že jsem se dobrovolně rozhodl/a pro účast ve výzkumu na téma „Homosexualita a křesťanství“, realizovaném v rámci magisterské diplomové práce Xenie Dočkálkové.

Jedná se o kvalitativní výzkum za použití polostrukturovaného rozhovoru nahrávaného na diktafon. Tyto nahrávky budou vyhodnoceny pro účely výzkumu a následně bude jejich zvukový záznam smazán.

Jsem si vědom/a toho, že informace mnou poskytnuté mohou být použity v rámci této práce a souhlasím s jejich citací.

Veškeré údaje budou zpracovány anonymně a v souladu se Zákonem č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů.

V.....

dne.....

.....

podpis